

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_232020

UNIVERSAL
LIBRARY

اسما حسنی و اسماء حضرت ابوالفضل علیہ السلام
و اعمال

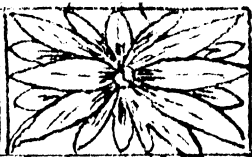
وَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَالصِّفَاتُ الْعُلْيَا

كتاب سطر شرح اسما حضرت رسالت از خیر جنات خیر برکات سمی به

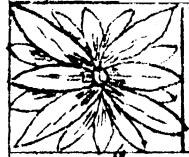
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام
على من لا نبي بعده
والله اعلم بالصواب

تصنیف مولانا سموی جناب محمد صبا و صفیہ تاجا ترمینا بلوچ

فی الطبع مظهر العجائب مدراس السنه الهجرية

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيَّ مِنْ أَسْمَاءِ

١	مُحَمَّدٌ
٢	مُحَمَّدُودٌ
٤	مَاجٍ
١٠	طَاهٍ
١٣	مُطَهَّرٌ
١٦	رَسُولٌ
١٩	قَتِيمٌ
٢٢	مُقْتَفٍ
٢٥	كَامِلٌ
٢٨	مُنَزَّلٌ
٣١	صَفِيٌّ لِلَّهِ
٣٢	خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ
٣٤	مُنَجِّجٌ
٤٠	مَنْصُورٌ
٤٣	حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
٤٦	شَاهِدٌ
٤٩	بَشِيرٌ
٥٢	مُنذِرٌ
٥٥	مِضْبَاحٌ
٥٨	مُنِيرٌ
٦١	مُجِيبٌ

٢	أَحْمَدٌ
٥	أَحْنَدٌ
٨	حَاشِرٌ
١١	نَيْسٌ
١٢	طَيِّبٌ
١٤	نَبِيٌّ
٢٠	جَامِعٌ
٢٣	رَسُولُ الْمَلَأِمِ
٢٦	أَكْلِيلٌ
٢٩	عَبْدُ اللَّهِ
٣٢	مُجِيٌّ لِلَّهِ
٣٥	خَاتَمُ الرُّسُلِ
٣٨	مَدَكَّرٌ
٤١	بَنِي الرَّحْمَةِ
٤٢	مَعْلُومٌ
٤٤	شَهِيدٌ
٥٠	مُبَشِّرٌ
٥٣	نُورٌ
٥٦	هُدًى
٥٩	دَاعٍ
٦٢	مُجَابٌ

٣	حَامِدٌ
٦	وَجِيدٌ
٩	عَاقِبٌ
١٢	طَاهِرٌ
١٥	سَيِّدٌ
١٨	رَسُولُ الرَّحْمَةِ
٢١	مُقْتَفٍ
٢٢	رَسُولُ الرَّاحَةِ
٢٤	مُدَثِّرٌ
٣٠	جَيْدٌ لِلَّهِ
٣٣	كَلِيمٌ لِلَّهِ
٣٦	مُجِيٌّ
٣٩	نَاصِرٌ
٤٢	بَنِي التَّوْبَةِ
٤٥	شَهِيرٌ
٤٨	مَشْهُودٌ
٥١	نَذِيرٌ
٥٢	سِرَاجٌ
٥٤	مَهْدِيٌّ
٦٠	مَدْعُورٌ
٦٣	حَقِيٌّ

٦٦	حَقٌّ	٦٥	وَالِكٌ	٦٢	عَفْوٌ
٦٩	مَامُونٌ	٦٨	أَمِينٌ	٦٤	قَوِيٌّ
٤٢	مَكِينٌ	٤١	مَكْرَمٌ	٤٠	كَرِيمٌ
٤٥	مَوْمِلٌ	٤٢	مُبِينٌ	٤٣	مُبِينٌ
٤٨	ذُو حَرَمَةٍ	٤٤	ذُو قُوَّةٍ	٤٦	وَصُولٌ
٨١	ذُو فَضْلٍ	٨٠	ذُو عِزٍّ	٤٩	ذُو مَكَانَةٍ
٨٢	قَدِيمٌ صَدِيقٌ	٨٣	مُطِيعٌ	٨٢	مُطَاءٌ
٨٤	عَرِيضٌ	٨٦	بُشْرَى	٨٥	رَحْمَةٌ
٩٠	رَبِيعَةٌ اللَّهِ	٨٩	عِيَابَةٌ	٨٨	غَيْثٌ
٩٣	صِرَاطُ اللَّهِ	٩٢	عُرْوَةٌ وَثْقَى	٩١	هَدْيَةٌ اللَّهِ
٩٦	سَيْفُ اللَّهِ	٩٥	ذِكْرُ اللَّهِ	٩٢	صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
٩٩	مُصْطَفَى	٩٨	النَّجْمُ الثَّاقِبُ	٩٤	حَرْبُ اللَّهِ
١٠٢	أَمِيٌّ	١٠١	مُتَّقِيٌّ	١٠٠	جُنْتَبَى
١٠٥	جَبَّارٌ	١٠٢	أَجِيرٌ	١٠٣	مُخْتَارٌ
١٠٨	أَبُو الطَّبِّ	١٠٤	أَبُو الظَّاهِرِ	١٠٦	أَبُو القَاسِمِ
١١١	شَفِيعٌ	١١٠	مُشَفَّعٌ	١٠٩	أَبُو بَرَاهِيمٍ
١١٢	مُهَيَّبٌ	١١٣	مُضْلِعٌ	١١٢	صَالِحٌ
١١٤	صَدِيقٌ	١١٦	مُصَدِّقٌ	١١٥	صَادِقٌ
١٢٠	فَائِدَةُ العَرَفِ المَحْجَبِينَ	١١٩	إِمَامَةُ المُتَّقِينَ	١١٨	سَيِّدُ المُرْسَلِينَ
١٢٣	مُبَرَّرٌ	١٢٢	بَرٌّ	١٢١	خَلِيلُ الرِّخْمِ
١٢٦	نَاصِعٌ	١٢٥	نَضِيعٌ	١٢٢	وَجِيهَةٌ
١٢٩	كُفَيْلٌ	١٢٨	مُتَوَكِّلٌ	١٢٤	وَكِيلٌ
١٣٢	مُقَدَّسٌ	١٣١	مُقِيمُ السَّنَةِ	١٣٠	شَفِيقٌ

رُوحُ الْقِسْطِ	١٣٥	رُوحُ الْحَقِّ	١٣٣	سُبْحُ السُّبْحِ	١٣٢
بَالِغٌ	١٣٨	مُكْتَفٍ	١٣٤	كَلْبٌ	١٣٦
وَاصِلٌ	١٣١	شَافٍ	١٣٠	سَبْعٌ	١٣٩
سَابِقٌ	١٣٣	سَابِقٌ	١٣٣	مَوْضُوعٌ	١٣٢
مُقَدِّمٌ	١٣٥	مُهْدٍ	١٣٤	مَادٍ	١٣٥
مُفَضَّلٌ	١٥١	فَاضِلٌ	١٣٩	عَزِيزٌ	١٣٨
مِفْتَاحُ الرَّحْمَةِ	١٥٣	مِفْتَاحٌ	١٥٢	فَتَاخٌ	١٥١
عِلْمُ الْيَقِينِ	١٥٦	عِلْمُ الْإِيمَانِ	١٥٥	مِفْتَاحُ آيَاتِهِ	١٥٣
مِقْبَلُ الْعَثَرَاتِ	١٥٩	مُصْحِحُ الْخَسَائِطِ	١٥٨	دَلِيلُ الْخَيْرَاتِ	١٥٤
صَاحِبُ الْقَامِ	١٦٢	صَاحِبُ الشَّفَاعَةِ	١٦١	صَفُوحٌ مِنَ الرَّكَّاتِ	١٦٠
مُخَصَّصٌ بِالْمَجْدِ	١٦٥	مُخَصَّصٌ بِالْعِزِّ	١٦٣	صَاحِبُ الْقَدَمِ	١٦٣
صَاحِبُ السَّيْفِ	١٦٨	صَاحِبُ الْوَسِيلَةِ	١٦٥	مُخَصَّصٌ بِالشَّرَفِ	١٦٤
صَاحِبُ الْحِجَّةِ	١٤١	صَاحِبُ الْأَنْزَارِ	١٤٠	صَاحِبُ الْفَضِيلَةِ	١٦٩
صَاحِبُ الدَّرَجَةِ الرَّبِيعَةِ	١٤٣	صَاحِبُ الرَّدَائِ	١٤٣	صَاحِبُ السُّلْطَانِ	١٤٧
صَاحِبُ اللِّوَاءِ	١٤٤	صَاحِبُ الْمَعْفَرِ	١٤٦	صَاحِبُ النَّجَاحِ	١٤٥
صَاحِبُ الْبَرَقِ	١٨٠	صَاحِبُ الْقَضِيْبِ	١٤٩	صَاحِبُ الْمِعْزَاجِ	١٤٨
صَاحِبُ الْبُرْهَانِ	١٨٣	صَاحِبُ الْعَلَامَةِ	١٨٢	صَاحِبُ الْحَقَائِمِ	١٨١
مُطَهِّرُ الْجَبَانِ	١٨٦	قَضِيْبُ اللِّسَانِ	١٨٥	صَاحِبُ الْبَيَانِ	١٨٣
أَذْرُ خَيْرٍ	١٨٩	رَحْمٌ	١٨٨	رُؤْفٌ	١٨٤
عَيْنُ النِّعَمِ	١٩٢	سَيِّدُ الْكُونِيْنَ	١٩١	صَبِيْحُ الْإِسْلَامِ	١٩٠
سَعْدُ الْخَلْقِ	١٩٥	سَعْدُ اللَّهِ	١٩٣	عَيْنُ الْعُرْسِ	١٩٣
كَاشِفُ الْكُرْبِ	١٩٨	عِلْمُ الْمُدَى	١٩٥	خَطِيْبُ الْأُمَمِ	١٩٦
صَاحِبُ الْفَرْجِ	٢٠١	عِزُّ الْعَرَبِ	٢٠٠	رَافِعُ الرَّتَبِ	١٩٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي شرح صدورنا بالشرح أسماء رسوله محمد خير الأنام ووقفنا
لذكر صفات جنبه المختص بالفضل والكرام والصلوة والسلام على من نال
ببركة الاعتصام بسنته عند الله كمال الرزقي وعلو المقام وعلى اله وأصحابه
البررة الكرام بدانى طلب سعادت كهين كتابت جامع البركات سمي بوسيلة النجات وشرح اسما وصفات
السادات وخواصه بوجودات محمد مصطفى صلى الله عليه وآله وسلم كنه كنه كاربي بصاعته باسمه نجات آخرت
و در يوزة مخفرت بوسيله صاحب الشفاعة آرزائيف كرد چرا كه مومنان صداقت شعار بعد ذكر اسما حسنى كه عبارت
نودون نام الهى است از اين اسما وصفات رفيع الدرجات محمدى تر زبان و طب اللسان باشند مخفى نمايند كه بحكم
لا يكرن النساء كما كان حقهم بعد از خدا بزرگ توى قصه مخفرت چنانكه اكثر ثمت اسما ببارى كه جلالى و جلالى و كوفى
واللهى اند جلالت شان بجليل جلالت نعماءه در دیده بعيرت رنگ ظهور ميگردم چنانكه در ادراك جلال صفات
واسما محمدى على صاحبها افضل التحية والتسليم رفعت شان على مقام ان صاحب قلوب توسل بر صفا

خبرت و ارباب فطنت روشن مبرهن کرده و برکات این سماحارج از بیان است در حل مشکلات و دفع آفات
 و بیا و آسانی جان کنندن چنانچه مجرب است الموفق والمعین در دلائل الخیرات آورده که اسمای آنحضرت علیه
 و السلام دو صد و یک است و هر نامی سعادت و فرجی خداوند اصلح و سلام نازل کن بر سید انبیا که نام پسر
 محمد است صلی الله علیه و آله و سلم یعنی ستوده بارگاه الهی مشتق از تحمید یعنی نیک پی در پی ستودن گنیزد که این
 بلند القاب از پیشگاه رب العزة بان حضرت علیه الصلوة و السلام با مهربوت و خلعت رسا و مکتب بقی بر حق
 عطا شده مولوی حاجی در توصیف اسم شریف چنان فرموده **س** محمد کشف قلم چون مورس با زیمش حلقه
 گزشت با سر لوح عدم زان حرف گشت با از این سر حلقه ملک گشت با تواند شد ز حاشا گاه با خرد جا به
 دانش حاشا شد با ورین در رسد ز دست روشن شمن روضه از بهشت گلشن با چو پا در است از غنای دل الش
 درین پران شد با یا مالش با و اجبار آمده که نام نامی مختص است بان سیدمی و اسم ذات که احدی است و کی ز نو داد او
 پیش از ولادت حاتم باین اسم نام زد نشده در تورات و انجیل خبر داده اند که رسول آخر زمان پیدا شود و نام پسر
 محمد و احمد است و تعبیر احمد بلفظ فار قلیط کرده اند حاصل کلام اینست که صفات این نام علت غائی تکوین عالم و سر
 اولاد آدم است احمد بمعنی ستوده تر یعنی حق تعالی در قرآن مجید کتب سماوی در ابکارم اخلاق بسیار
 بلکه منزهات کائنات و افراد موالید مثله که حیوانا و نباتات و جمادات اند بطریق صریح و زبان فصیح کلاما طبیبا
 و صف کمالا ان مظهر تم فیض الهی آورده و بر منطوق لازم الوثوق وان من شیء الا یسبح بحمد

محمد

محمد و احمد است و تعبیر احمد بلفظ فار قلیط کرده اند حاصل کلام اینست که صفات این نام علت غائی تکوین عالم و سر
 اولاد آدم است احمد بمعنی ستوده تر یعنی حق تعالی در قرآن مجید کتب سماوی در ابکارم اخلاق بسیار
 بلکه منزهات کائنات و افراد موالید مثله که حیوانا و نباتات و جمادات اند بطریق صریح و زبان فصیح کلاما طبیبا
 و صف کمالا ان مظهر تم فیض الهی آورده و بر منطوق لازم الوثوق وان من شیء الا یسبح بحمد

که وصف خاص بارگاه کبریاست در باب آن سید اولاد آدم که خلیفه الهی عارف اشیا کامی است عمل رفته و پیش از
 سلام ۱۲ استوار ۱۳

از پیش آدم صغی الله بچندین هزار سال با بی اظهار محامد و صلا و کلمه لا اله الا الله محمد رسول الله تعظیم قدرت بر عرض فرستی
 و لوح محفوظ ثبت گشته و نیز قرآن شریف بر هدایت جمله ام از آدم تا این م زبان عیسی علی نبی و علیه الصلو و السلام
 بمضمون اشارت رفته انی امشیر رسول باقی من بعدی انمه اتمد یعنی من مژده میرسام از قدم رسول برگزیده
 که بعد از من می آید نام پاک و احد است **س** کلیم از مشعل و شعله نبی امیر از مقدم او مژده کوی با مضمون نامند

اما احمد بلایم و اما عرب بلا عین اگر چه در کتب بعضی صوفیه بطور حدیث ذکر میکنند اما در کتب احوال صحیحه یافته نمیشود
 لهذا بعضی از ارضو ما شمرده اند چون بیم از احمد در کنند احد ماند و احد یکی هم از اسما شریف است و معنی آن
 یکی است در حدیث است و سا و مطهرت میوه از مراتب کمالا خود غیر مراتب الوهیت و یک ازین حد خدا بی گانه در ذات و از
 کند عارف کامل نبود و انکار خصوص قرآن حکام صریح حدیث کرده با و اشارت میر علی السلام بچون کتاب کما بینعی
 نکرده با و آن سرورادی که برای اثبات معنی قول الله احد سبوت گشته و برای اثبات عبودیت و عابدی خود حدیث

اما هشتم الله و اتقا کم له و حدیث لا تطرونی كما اطرت النصارى فی حق عیسی ابن مریم تو ابوالی عبدالله و رسوله
 فرموده و از ائمت و عظمت بارگاه کبریا و هول روز محشر بایه کبریه در می مایغفل کنی و لا یلم خبر داده و بر حسن توحید او در کتاب
 و سنت بر این طوعه و الا نسلطه مذکور است بر همین گارخانه خدای عز و جل با عبدناک حق عبادتک و ما عرفناک حق
 ستر فلک از جمله اقوال خاتم الانبیاست بچگونه از ان عارف باقی این دعوی و ابا و در باب انما عرب طاب عین نیز فرموده
 از ان که ای دادند و چون عین از غربت طرف شود رب باقی ماند اگر چه رب از اسما مبارک نیست اما اگر کسی صبا را
 کند احتمال دارد و نه بعضی پروردگار حقیقی چه اراد ما بنمسی از هدایت و ارشاد آن مرشد عالم عبودیت که خود را

ربوبیت کند و او سخن دینی ادبی ربی فاحش با دینی درگذرد و بعضی از صوفیه در حدیث این را فی نقد رای الحق فالتفان
 لایقدران تمثیلی یعنی آنکه مراد خواب بدی حق را در چنین خیال میکنند که حق در اینجا بعضی معبود و حالتی است بلکه معنی
 اینست که راست مرادید و شیطان با قدرت نیست که خود را بصورت من متمثل سازد به بین و تفاوت ره از کجاست تا بجای
 آنچه در قرآن شریف آمده و ما ریت از میت و لکن الله رمی یعنی شکر زده نه انداختی چون انداختی لیکن حق تعالی
 انداخت و الذین یابعونک یا یعونک الله ید الله فوق یدینم یعنی آنها که بیعت کنند ترا خدا را بیعت میکنند
 دست خدا بالای دستهای ایشان است درین آیت حقی تعالی دست محمد علیه الصلوة والسلام را که برد
 مسلمانان هنگام بیعت نهاده شد بدست خود تعبیر میکنند و امثال این آیات بسیار آمده و این دلالت
 بر شرف کمال حضرت و نوال ایزد و الجلال که در اکثر کارها خلیفه و نائب در ارتبه و شرف ذات سیمیه تا خود ایزد
 داشته و خود بی این تشریف کمال توصیف انتظام امور دین و بندوبست سلطنت رب العالمین بر روی زمین است
 ندارد که فرستنده را می زید که بندگان حکم کند که این فرستاده را بجا ما داند و از جاده طام و اطاعت او قدم
 بیرون نکند و نیز ظاهراًست که بسبب راه طریقی یعنی راه نمودن بسوی خدا حق آنحضرت علیه الصلوة والسلام
 بر سایر افراد است واجب لازم گشته که بی وسيله اقتدای او هر ریاضت باطل و محنت ضایع است **معامل**
 سعدی که راه صفا بتوان رفت جز در پی مصطفی پس بکلام حدیث من لم یشکر الناس لم یشکر الله آنکه سپاس آدمیان
 او انخد سپاس حقی تعالی ادا کرده باشد شکر گذاری محمد مصطفی که عارف با فی شکر گذار عنایا رحمانی است
 بر هر فردی از افراد عالم واجب و مستحکم بود و حامد ستاینده و شاکر و شکر گویند و کار عالم سپاس گذار احسان

انعام او بر وجه احضرت ام کابلی بسان فال کابلی بزبان حال **حمدباری** این چنین جا رسد و با کربن بر هوا و ذکری
 رود و بدانکه چنانکه حمد بر اقسام است که حمد بزبان محمد بجوارح و حمد بدل جان می باشد درین جمله انواع آن حضرت
 علیه الصلوٰة والسلام لیل و نهار بلکه هر آن و زمان سرگرم و شاغل و متوجه و مایل بودی و بعد تصفیة و تزکیة نفس
 خویش و یگانگی را برای ادای آن تا وسیع امکان بصیحت و نصیحت فرمودی موایبت است از ابو هریره رضی
 فرمود آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام که هر که در روزی صد بار بگوید سبحان الله و بحمده در روز قیامت حاضر
 شود بافضل اعمال و نیز فرموده دو کلمه اندسبک بر زبان و کران بدینان محبوب نزدیک همان یعنی سبحان الله
 بحمد سبحان الله العظیم و در حدیث آمده که این کلام ذکر فرشتگان است و نیز فرمود افضل ذکر لا اله الا الله است
 و افضل دعائی که یعنی الحمد لله رب العالمین تا آخر و در حدیث قدسی آمده که حق تعالی می فرماید
 تقسیم کردم نماز را در میان خود و میان بنده خود بدو نصف و بنده را در هم آنچه او خواهد پس بنده کوید محمد
 رب العالمین حق تعالی فرماید حمد کردم را بنده من چون گوید الرحمن الرحیم حق سبحان تعالی فرماید شای کعبت بنده
 من چون گوید مالک یوم الدین حق تعالی گوید بزرگی من کعبت بنده من چون گوید ایاک نعبد و ایاک نستعین
 فرماید این عبادت میان من بنده من و هر آینه دم او را آنچه او طلب کند و چون بگوید یا هدی یا القراط المستقیم
 صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین فرماید که این هدایت بنده مرا روزی شود
 و او مراد خود در یاد بر او اسلم **فایده** بدانکه ادای حمد در عطیات باری عم از جوارح و جا و مال و متاع
 و غیر این است که آن چیز را در کار الهی شاغل داری صرف کنی مشابدهت کسی مدد کنی و چیزی دبی و بپا

بر منجی شاهد مقدس رو و چشم قرآن و کتب حدیث نگر می گویش کلام الله و حدیث رسول الله و تذکره الاولیاء
 بشنوی و مواضع حسنه کوش کنی و جان خود را در راه الهی فدا کنی و از روز مندر درجه شهادت باشی و شکر الاهی هم نمیشناسی
 و اهب العطا یا که در بدن تو تعبیه فرموده اند و برای پرورش و انتظام معاش تو هفت آسمان و فلک البروج و طبقات
 زمین و مهر و ماه و ستارگان باد و باران آفریده اند این است که بر جانندگان خدا مهربان باشی و فقرا و
 مساکین را دوست داری و شکر علم و فضل که در تو توفیق آن بر تو گشاده شد این است که در افاده علم نخل
 ننگی و با مر معروف و نهی منکر پرداز می خود را به تکلف و ریاضت عالم با عمل سازی که علم بی عمل شجریست بی ثمر
 و صد فی است بی گوهر و در حدیث شریف آمده العلم بدون العمل برون العلم ضلال یعنی علم بی عمل
 سبب مواخذة آخرت باشد و عمل بی علم عین کبر است بود زیرا که عامل جان بسبب حرمان علم در حق و باطل فرق نکند
 و در دام شیطان اسیر گردد و گاهی بسبب غرور و جهل کفریات از صواب دور شود و در باو جهنم افتد بی علم
 چون شمع باید که داخت تا که بی علم نتوان خدا را شناخت و در حدیث شریف آمده ما اتخذ الله اولیا جاہلا^{قط}
 یعنی حق تعالی هیچ بنده جاہل را به شریف ولایت و دوستی خود نخواست است زیرا که دوستی نادان سبب
 ریج خاطر می شود پس هر که با وجود عدم مهارت علم ظاهر و علم باطن دعوی ولایت یا معرفت الهی کند گمراه باشد
 بلکه دیکرین از اقوال و افعال او راه راست کم کرده در کفر و زندق و الحاد گرفتار شوند و از برکات ایمان و
 اسلام و پیروی شریعت محمدی علی صاحبها افضل الصلوة و التحیة محروم مانند محمود یعنی نشوده
 کمالات ذاتی و صفاتی هم در دنیا و هم در آخرت و ستانندگان آنحضرت علیه الصلوة و السلام رب العالمین

و ملائک و بندگان و باشند از انبیا و اصفیاء و اولیای کمال و کلمه لا اله الا الله محمد رسول الله هم در حقیقت
 بر ستایش اوست که بر سالت که اعظم در جاد و نیا و آخرت است ستوده اند و نیز بمصدق آیه کریمه یعنی پیغمبر
 ربکم مقام محمود و محمود نام مقامیست که بان حضرت فرد برای عرض مضمون شفاعت دهند و آن حضرت در آن مقام
 خدا را حمد گوید و سر سبزه بنهاده عاصیان است را برای نجات از هول محشر و آتش دوزخ و دخول جنت شفاعت
 کند و در آن وقت لواء الحمد با آن حضرت دهند و آن ایست بس رفیع لایق عظمت آن شفیع که شریف و وضیع
 بدان استغلا کسند چنانکه حدیث آدم و نون دوزخ تحت لوای در علو شان آن نشان رفیع الشان وارد شده
 مقام محمود و نامت محمد و بدین شان مقامی و نامی که دارد احمید میگویند ماز دوزخ از است
 مرحوم خود و این نام مبارک تورات مذکور است و غیر عربی است بدان ای برادر که یمان آوردن بخدا و آن حضرت
 علیه الصلوة و السلام موجب نجات آخرت است و کیکه بران نور الانوار و مظهر فیض بروردگار دل و جان خود
 نثار کند و چه بیم قلب او را دوست دارد آتش دوزخ بروی حرام باشد و چون تو خود را از ان اوساز
 و بان درگاه منسوب هر مشکلی که داری آسان شود و جنت الرضوان فردوسین سیرگاه تو باشد و دوزخ
 از نور تو احتر از نماید و مضمون حدیث جبریا مومن فلان نورگ طغانی لهی یعنی زود از بالای صراط بگذرد
 مومن زیرا که نور تو فرو نشاند شعده مرارده از رخ بر کشاید و حیث یعنی یکانه و یکت در صفت کمال
 حسن و جمال و سیرت خوب و طلعت مرغوب **س** روی خوب است و کمال منزه دامن پاکت لاجرم بهمت
 پاکان دو عالم با اوست و در باب جامعیت فضایل و کمالات جدا گانه حق تعالی آنحضرت مایکانه

ص
 در بیان این مقام
 در حدیث
 در حدیث

در حدیث
 در حدیث

در حدیث
 در حدیث

و متاز ساخته و آنچه پیر فرود از افراد بنیاد و مسل داده بمان در جسم و جان آنحضرت علیه الصلوة والسلام و دعوت
 فرموده یعنی حسن و جمال ظاهر و کمال باطن که عبارت از تکامل اخلاق است بان سرور انبیا کرامت نموده مع
 آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری با و یکی از اهل دل زیبا گفته **ع** ای صورت آئینه سر وجود با روشن زخمت
 پر تو انوارش بود مجموعه هر دو کونی و کس چون تو نیست پادشاه ملک بصورت و معنی موجود مباح محو کننده کنا ^{تظہیر} ن

یعنی موجب آمرزش الهی یا آنکه خود بصفت عفو متصف شده و بکلم خذ العفو و امر بالعرف و اعراض عن
 الجایدین مکافات بدی بینی کرده و آئینه سینه را از عبا کینه پاک داشته و بر اندازی دشمنان جاهل وطن و
 تشبیح آنها صبر و تحمل ورزیده و نیز می توان گفت که آنحضرت علیه الصلوة والسلام آثار کفر و رسوم

جاهلیت از جزیره عرب محو کرده بجای آن تاسیس اسلام کرد و شعار و امین اهل دین بنهاد حاشی
 جمع کننده امتان در میدان محشر و در حدیث شریف آمده که پیش از همه بندگان الهی اول آنحضرت علیه
 والسلام از مرقده بر خیزد و دیگران را محشر کند بدانکه چون آفرینش عالم و اولاد آدم بوسید آن سرور بود حشر
 اجساد و زندگی دوباره عباد که آن معاد گویند برای جزا خیر و شر و رسیدن به نعمات بهشت و دیدار الهی
 و غیر این از امور آخرت که نزدیک اهل سنت و جماعت مسلم الثبوت است بواسطه آن سرور خواهد بود و در حدیث

آمده که کما تعشون تموتون و کما تموتون تبعثون یعنی چنانکه زندگانی کنید بمیرید و چنانکه بمیرید از قبور
 در میدان قیامت بر خیزید **ع** در حسن عمل کوش که در روز جزا با حشر تو بصورت عمل خواهد بود و پسین
 مؤمن باید که بر حسب کتاب اعمال و میزان صراط و انوف و جنت و دوزخ و گرمی آفتاب قیامت که

بسی

حشر

تشنگی آن بجز آب کوثر تشنگین پذیرد ایمان آورد و خاشاک شب و دویم را از ساحت دل دوز کرده به نماز و روزه
 و زکات مال و صدقه و حج کعبه در صورت استطاعت و زیارت قبر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم سعادت بی
 حاصل سازد و از اغوای طحطان زندیقان که منکر احوال آخرت و احوال قیامت و جز اعمال انداز صراط المستقیم
 روگردان نشود که زمره مومنان به یونون بالغیب تعریف کرده اندام و زانکه بصدق دل امور آخرت
 باور کرد و ذخیره ثواب بی حساب است آورده آنکه بانکار پردازد و نادانم و پشیمان گرفتار و رطبه خزان باشد
 و چون راز دست رود دست و پشیمانی فایده ندهد و حال او چنان باشد یوم بعض الظالم علی یدیه یقول یا رب
 اتخذت مع الرسول سیلا یا ویلتا یتیمی لم اتخذ فلانا خلیلا یعنی در روز قیامت بگذرد ظالم سنگریزی کافری
 بر هر دوست خویش و بگوید یکاش پیش گرفتمی یا رسول آخر زمان راه هدایت را و ای ای کاش نکرتمی فلان
 بدگیش را دوست جانی که فی الواقع دشمن جانی بود ای برادر چنان خیال مکن که هر چه در دنیا با انواع ملامت
 پردازنی و خود را گرفتار بود و محبت ساری و ذی یک اشاره ابروی کسی و حمایت مرشد خود از مواخذه آخرت
 برهی و در آتش دوزخ که تا سه هزار سال آنرا فروخته اند نوزی که این خیال تو از سودا خام است این تصور
 از فریب شیطان بد و فرجام است که اغوای او در حق بندگان الهی با انواع است شنیده باشی که بلین با دم
 صفی الله علی نبینا و علیه الصلوة و السلام چه کرد دشمن پدر را بدوستی اولاد چه کار و خود در کلام الهی
 آن مایه شرف او بانی گرفتار و احادیث و عبارات لا غنیم اجمعین مذکور است خلاصه سخن اینکه اگر مرد عاقبت
 اندیش هستی از بلین غافل باشی و از عذاب قبر و هول محشر و مواخذه آخرت غافل شو که یکی از بزرگان

دین گفته است **س** آنا که خواص در که تکرم اند با وحشت زدگان عالم تسلیم اند و نوید شو که رحمت حق عام است
 مغرور شو که خاصگان در بیم اند عاقبت در پس آینه انبیا و خاتم النبیین این صفت مشتق است از عقیب
 بمعنی پاشنه و پس وحمت در تاخیر مبعوث شدن آنحضرت علیه الصلوة والسلام این است که عمار دین آباد
 شود و معنی اليوم اكملت لكم دينكم از قوه بفعال آید و بر منصفه شهود جلوه کرده و هم این مهلت و دلالت کند بر
 کمال تقرب و محبوبیت آن سرور بدرگاه حق تعالی که بادشاهان می زمین بمقرب درگاه خود را تا آنکه امر مهم
 واقع نشود از خود جدا نمیکند و چون از سارا امر امیشت آن مهم صورت نه بند یک شیر و الا تدبیر را که در این
 سیاست سرآمد سروران باروانه میکنند شیخ ناصر علی حمه الله علیه میگوید **س** پس از به شاهان غور آمده
 هر چند که آخر بطور آمده و ای ختم رسالت تو معلوم شد و دیر آمده ز راه دور آمده و برای تمییز و تمییز
 عمارت دین در حدیث شریف آمده که شخصی عمارت عالیشان احداث کرده و بعد اتمام جای یک خشت کما
 گذاشت چون ناظران بر آن کردند خوشوقت شدند و چون محل آن خشت رسیدند گفتند که اینجا جای آستان
 خالی پس مودای مسلمانان من مرمت آن خشت ام و تکمله منزل هدایت و ارشاد بآید رب العباد
 از برکت قدم من است و نیز حفظ و حرمت کاروان از دست اندازره زنان بی باک چنانکه از
 فوج دنیا که کشی چند اول میباشد همچنان نگاهداشت جان مال عباد الله هم در دنیا و هم در آخرت
 از آن شفیع روز قیامت خواهد بود **س** چه غم دیوار است را که باشد چون تو پیشتیبان و چه با
 موج بجز آنکه داد و نوح کشتیبان و ظاهر است که پستی چیزی در پس آن حیر می باشد پس معنی عاقبت

صاحب در اینجا بوی دلنشین و خاطر نشان کرده ظلمه بمعنی یا ظاهر و یا انسان کامل حقیقا در قرآن مجید باین
 اسم مبارک خطاب کرده می فرماید ظلمه ما انزلنا القرآن لیتشقی ^{علیک} یعنی ای مرد خدا ما نازل کردیم بر تو قرآن تا خود را
 در محنت و تعب افکنی بلفظ تا سف بر کفر و توشش زیرا که کار تو فقط تبلیغ وحی است یا مشقت مالا یطاق
 کنشی کثرت ریاضت و نماز تهجد بر یک پای ایستاده چنانکه چندی عادت شریف بدین منوال بود و بعضی از
 مفسرین گویند که درین آیت رد قول کاوران است که چون آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام را در کثرت عبادت
 دیدند زبان طعن برکشادند و گفتند یا محمد دین ما را بکذاشتی و در مشقت و زوان گرفتار شدی پس حق تعالی
 در رد آنها چنان فرمود الا تذکرة لمن یخشى تنزیهی من خلق الارض و السموات العلیٰ مکر از بهر سبب گرفتن در حق
 کسیکه می ترسد یعنی در دل او خوف الهی غالب باشد و به ترسانیدن متاثر می شود نازل از بارگاه کسیکه آفرید
 و آسمان برین سبب تقدیم ارض بر سموات درین آیت چنان گفته اند که زمین قریب ترست بسوا و اراک نسبت آسمان
 یس یا انسان در نعت طی گویند که اصل آن یا انیس است به سبب کثرت نماز باره ازان اقتضای عمل آمد کافی
 ایضا و وحی حق تعالی در قرآن مجید صریحا باین نام خطاب کرده میفرماید یس القرآن الحکیم انگ لمن یسلم
 علی صراط مستقیم یعنی ای انسان کامل قسم بقرآن فی حکمت بدستیکه تو از جمله پیغمبران مرسل مستی قائم و ثابت
 بر راه راست که عبارت از توحید باشد تراعه لولاک تکلمین است پاشای توطه و بسن است پاشای یسلم
 سوره عیسیٰ ایشان نام نامی آن سرور رفیع المکان مصدر و ستمی شده که با ایزد تعالی کلام اعجاز نظام را بنام یس
 خود آغاز فرموده و آشنای او دنیا جگانه مقدره اباب شود در حدیث آمده که هر چه زیادتی است و دل قرآن

یا ایاک

یا ایاک

تفاهم طهارت

یست و خواننده پس ثواب تلاوت قرآن ده بار حاصل شود ظاهر پاک منزله از هر عیب نقصان و معصوم

از هر گناه و بری از او دکی باطن کجیب و جوه بد آنکه ظاهر شق است از طهارت و طهارت بر دو قسم است طهارت

ظاهر و طهارت باطن طهارت ظاهر عبارت از پاک داشتن بدن و جامه است از انواع آلودگی باطنی اندرونی و بیرون

که نماز بدون آن صحیح نکرود و لا صلوة الا باطهارته فرموده اند و ازین طهارت بوضوء غسل و تیمم در شان ع

تعبیر رفته و پاکی بولن کلونج هم داخل این طهارت است چنانکه در حدیث شریف آمده است سترهنوا عن البول فان عذاب القبر منه یعنی ای مسلمانان پاکی کنید از بول زیرا که اکثر عذاب قبر بسبب پاکی بول است و حدیث که نشن آن

حضرت عبدالله الصلوة والسلام بر دو صاحب قبر که یکی سبب طهارت بول دیگری سبب بی کفر عذاب و

د برای تخفیف عذاب آنها یک شاخ خرما شکافته بدست مبارک لای آن هر دو قبر نهادن در مشکوه شریف

صحیحین است و نیز چون طهارت ظاهر مستلزم طهارت باطن است در حدیث شریف آمده که الطهرو شرط الايمان یعنی طهارت

کردن پاره از ایمان است و جد و جهد آن سرور در طهارت ظاهری در اوقات شبانه روزی می خورد النوم و

بشکام خواب سلام و بعد جماع و اشتغال بلدات جسمانی و تناول طعام و خوردن چیز ناپزیده و گوشت شتر در صحیح

مسلم و غیره و کتب حدیث به تفصیل مذکور است پس در مومن باید که از اتباع سنت در باب طهارت محروم نماند

چون بسیاری طهارت ظاهر باطن نیز می کند ظاهر بر دو قسم دوم که طهارت باطن است از روقا و اعد شریعت حقه اصل

اصول است که طهارت ظاهر بی طهارت باطن بکار نیاید زیرا که پاکی بدن با نجاست دل چون رس زانند و با

چون سکه قلب در بازار دین مردود بود و آیه یوم لا ینفع مال ولا بنون الا من اتى الله قلبه سلیم اشاره همین

طهارت باطن

مطلب عمده است و طهارت باطن عبارت است از پاک داشتن دل از شرک آوردن بخدای عزوجل و بپوشیدن
 بدعت و انواع ذنایم اخلاق مثل کبر و حسد و بخل و ریاضت و نفاق که تفصیل آن در کتب اخلاق مذکور است
 و محبت دنیا و حب جاه اساس این خبیثات و بیخ این خطیات است که بحال دنیا را س کل خطیه در حدیث
 شریف آمده و نیز علما دین گفته اند که دلی که در روی محبت خیر الوری صلی الله علیه و آله و سلم دوستی ال اظهر و محبت
 کبار که اجرام است اند نباشد سرسره ناپاک است و علا دوستی این بزرگواران تکریم و تعظیم ایشان بود بر وجه کمال
 ظاهر او باطناً و آئینه سینه از نور حب ایشان روشن کردن از زنگ کینه پاک داشتن و باقوال باطله حیل و مقصص
 قدم از بجاده ادب بیرون نگذاشتن که گدایانی را چیز از اسرار ملوک رموز مملکت چو کار حاصل کلام اینکه آدمی از
 طهارت باطن که تصدیقی بخدا و رسول کیم صلی الله علیه و آله و سلم بران و البته است عاقل مانند و دین اسلام که
 سر پایه نجات آخرت است در آن احد از دست نهد ^{مستطعم} اسم مفعول است از نظیر معنی پاک کردن زیارت
 معنی یعنی پاکیزه تر و جامع انواع طهارت که بیان آن در ظاهر مذکور شد و اگر ازین طهارت پاکی آتم از
 عوارض جسمانی و تنزه آن سرور از امراض روحانی اراده کند ایستق بود که عطریت عرق بدن مبارک و دیگر
 غصلاً و شرح الصدر آن صدر الصدور که چندین بار روح الامین بحکم الهی سینه نوران سرور شکافته دل فیض
 منزل از آلائش امکان پاک کرد و شست و شوی واجب داد در کتب سیر و رساله احقر مستعملی تا انوار المشرقین مشهور
 مسین شده و بحکم آنکه عکیمیا که بحکم است فیض صحبت است از قربت و نزدیکی و صحبت و خویشی آن سر پایه وجود
 وجود مطهر این است آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام نیز از انواع آلودگی ظاهر و باطن مطهر شدند و آیت تطهیرشان

این در کتب
 احباب

مستطعم

تفصیلاً

تا ز شد قال الله تعالی یا رب العالمین ان یدیب عنکم الجرس اهل البیت و یطهرکم تطهیر یعنی میخواند حق تعالی که اینک
دور کند از شما آلودگی یا اهل بیت و پاک کند شمارا بجان پاک بدانکه اهل بیت آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام نزد
بعضی از علما کانی اند که حرام است بر ایشان زکوٰة مال گرفتن ایشان بنی ناسم اند و این شامل است آل عباس و
آل علی آل جعفر و آل عقیل و آل عمارت را رضی الله عنهم امام فخر رازی گوید اولی آنست که گویند که اهل بیت ازواج
و اولاد آنحضرت اند و شیخ عبدالحق دہلوی در شرح مشکوٰة نوشته که گاهی از اهل بیت آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام
زهرای ببول علی مرتضی و حسن و حسین رضی الله عنهم اختصاص دارند و اطلاق آن برین چهارتن پاک شهو
مصرف است روایت است که چون آیت تطهیر نازل شد آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام در زیر عباد دختر و اما در
و بسطین گرفت و دعا کرد اللهم هؤلاء اهل بیتی بار خدا یا این چهارتن انحصار شرف اهل بیت من اند و این بزرگواران
آل عباس نیز گویند چون آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام را نیز شمار کنند پنج تن باشند ای برادر پیغمبر علیه الصلوٰة و
در باب ادای حق خدمت و محبت اهل بیت رضی الله عنهم است را وصیت ما فرمود و تاکید کرد که هیچ وجهی
افزیت نرسانند آخر بعضی از اشقیایه محبت دنیا با آن ارکان دین بیوفایی کردند و فرزندان ببول آل رسول
را با انواع ظلم و ستم کشیدند **ارجو من الله ان یغفر لکم ذنوبکم** در روایا آمده که چون
یزید بیان بر سر پارک سید الشهدا بر نیزه کرده می بردند لب مبارک بگشاید آمد و چون گوش بان نهادند
این آیت می خواند **سعیلم الذین ظلموا ای منتقلب** یعنی قریب است که معلوم کند ستمکاران بی دین
که انجام کار آنها چه باع سهل کاری نیست خون آل احمد بختن اللهم صل وسلم علی نبیک محمد و اهل بیتہ الذین

طهرتم تطهیر طیب نیز معنی پاک پاکیزه بود از چیزیکه شرع قویم و طبع سلیم ازان باکند و نیز اشارتست بوجوه چون
 کل و عرق چون گلاب و دمن خوشاب کلمات طبیات او که مغزنا مع ازان معطر شود و در پیر آمده که چون کنز الخضر
 علیه الصلوة والسلام در کوفه و بر زن می شد هوا انجا از شمیم و رایحه خلق او خوشبو شدی آمده در ونده
 دانستی که آنحضرت بدان طرف جلوه افروز شده بدانکه در حدیث شریف آمده ان الله طیب لا یقبل الا الطیب
 یعنی حق تعالی پاک است و نمی پذیرد مگر چیز پاک را خواه قول باشد یا عمل یا بدیه یا صدقه و مانند آن درین حدیث
 لفظ طیب بر ذات باری جلالت صفاته اطلاق فرموده اند پس جلالت قدر این صفت از اصحاب صورت
 و ارباب معنی مخفی و مستور مانند کلمه طیب که لا اله الا الله است و کونیه آنرا بشارت و دخول جنت داده اند نیز شای
 این اسم مبارک رفعت و اعتدای بخشد زیرا که اعتقاد و حدایت بی تصدیق رسالت را بیکان و از نفعی الهی است
 باری و حقیقت محمدیست و نیز در قرآن مجید فرموده اند الطیبات للطیبین و الطیبین للطیبین یعنی زمان پارسا از
 بهر مردان پارسا و مردان پارسا از بهر زمان پارسا اند و ازین آیه کریمه میتوان دانست که ازواج مطهرات
 که امهات المؤمنین اند سر او را پیوند محمد عربی که طیب و طاهر لقب دست بودند و آنحضرت علیه الصلوة والسلام
 را تقرب با آنها بجا خویش بوده و از امهات المؤمنین که بمعنی مادر مسلمانان اند هیچ یکی را در حیات آنحضرت
 علیه الصلوة والسلام و نیز بعد وفات او از جاده عصمت و عفت و درع و پاکدامنی قدم بیرون نرفته و آنچه بعضی
 از دشمنان خدا و اعدای رسول مجتبی در باب احسان رسول الله یعنی عایشه صدیقه از روایه او فرموده است
 و گستاخی کردند که او بی پاکدامنی بود و رضی الله عنها در قرآن مجید مذکور است و بعدا دانسته تا کید شده که از کرده خود

طهرتم تطهیر طیب

اصحاب صورت

توبه کند و دیگر در چنین بیتان طعمیان نکرده و بحکم آن بعضی الطعن آنم در باب ازواج مطهرات که جوهر درج
 عفت اند از بدبگانی و خطرات شیطانی احتراز نمایند اینجا بنویسند الهی ای ثبات تقوی سیده النساء عایشه صدیقه
 یک صیث ذکر کردم روایت است که چون آنحضرت علیه الصلوة والسلام و ابو بکر صدیق در حجره عایشه مدفون
 شدند عایشه خاتون برای فاتحه و زیارت در آن مقام بی اهتمام کلی در لباس نفی و کفنی که تا هنوز زوجی و ابی نعیمی
 یکی شوهرین است و دیگر پدر من چون امیر المومنین عمر فاروق مدفون شد بی ستر تمام بدن زلفی و کفنی که من از عمر شرم دارم
 حجاب دائمی میشود ای یاران بخور نگاه کنید که چگونه دختر ابو بکر بر شرم و حیا از اصل فطرت مجبول بوده است
 معنی الطیب اللطین همین است و الله الرفیق والمعین باید دانست که قصه پر غصه فلک عایشه رضی الله عنها با بران
 پاک دامان او در سورة النور مذکور است و ابن عباس رضی الله عنه گوید که حق تعالی زن هر پسریری را از بدکار
 و ناهنجاری نگاه داشته است سید سردار و سالار و بزرگ قوم از روی حب و نبت در حدیث شریف آمده
 که فرمود آنحضرت علیه الصلوة والسلام انا سید و ولد آدم یعنی من سردار او و ولد آدم ام و سید به تشدید پاک
 مکتوبه مشتق است از زیاده بمعنی سروری و سرداری می یابد از روی عرف و نقل از سه جهت ثابت می شود اول
 از طرف رسول صلی الله علیه و آله و سلم آدم از جانب زهرا می تولد سیم از جهت امیر المومنین علی رضی الله عنه
 که تعبیر ازین اقسام ثلثه بال رسول و بنی فاطمه و اولاد علی می کنند پس نظر بر این کلام آنچه پدر او شیخ و غیر علو و ماد
 او سیده بود سید باشد چنانکه در جوهر العواید نوشته ام و این قول اکثری از علما دین است الولد شیخ
 خیر الابون یعنی فرزندانم بهترین مادر و پدر با همگان معنی که مذکور شد فایده غزالی رحمة الله علیه

۱۶
 عایشه

احياء العلوم آورده که آنحضرت علیه الصلوة والسلام در علم و شجاعت و عدالت و عفت نظیر خود ندارد چنانکه در
 باب عفت آنحضرت نوشته اند که دست مبارک بدست هیچ زن نامحرم نرسیده و در سخاوت هم چنانکه زمان بود در هم و در
 نزدیکی آنحضرت قرار نیک گرفت زرو سیم بجهت کشاده به محتاجان دادی و اگر کاهنی باقی ماند و مستحق رانیافتی تا صرف
 شدن آن شب بخانه خواب کردی و از مال غنایم برای خرج و مؤنت عیال زیاده از قوت یکسال نستاندی و تقیه
 مال را فی سبیل الله صرف کردی و سوال هیچ سائل را رد نفرمودی بیشتر بخان بودی که از ذخیره و قوت عیال خود
 بر فقرا و محتاجان ایتار کردی حتی که قبل از انقضا سال خود برای نفقه عیال محتاج شدی و آنحضرت علیه الصلوة
 والسلام نخلین بدست مبارک دوختی و بر جامه دریده پیوند درست کردی و در کار ما و انوار آخانه با اهل خانه شتر
 شدی و در شیوه شرم و حیاحان کامل بود که بر روی پیشانی نظر نیکید آجات دعوت میکرد اگر چه دعوت کننده
 مسکین و بنده و کم رتبه باشد بدیهه را قبول میفرمود اگر چه یک جیره شیر بود یا ران خرگوش باشد از تناول میکرد
 و تلفانی و بدله آن می نمود مال صدقه نمیخورد بسبب آنکه صدقه بر سادات حرام است خشم و غضب او از بهر خداست
 بودی نه از بهر نفس خود و همیشه سنجی راست گفتی اگر چه بسبب گفتن در امر حضرت با آنحضرت علیه الصلوة والسلام
 عاید نشود و آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم از کرسی سنگی شکم می بست و ما حاضر را تناول میفرمود و در رد
 از غذا احلال برهیز نیکید و کاهنی خرم صرف کاهنی گشت برشته بی نان و کاهنی نان جو و کدزم فقط و کاهنی
 و شهد و کاهنی شیر بی نان و کاهنی خربره و خرما تناول میکرد و کاهنی تکیه زده نمیخورد و بالا خوان نمیخورد بلکه
 طعام بر سفره نهاده میخورد دست مال آنحضرت علیه الصلوة والسلام کف پا او بود یعنی احدی از آن زمان

خوردن دست بگف پای لایدی در قید نگاه دست مال در و مال نبود و از کمال داد و دهن سه روز پیاپی از زمان گندم
 سیری حاصل نگردد و تا وفات همین حال بود دعوت طعام عروسی یعنی ولیمه قبول میکرد و پرسش باریان نمازخانه میرفت
 و در جماعت اعدایی حارس و پاسبانگز میکرد در توابع یکنه روز کار بود اکثر خموشی را دوست داشتی و سخن مختصر
 گفتنی جمال صورت و کمال سنی داشت از خواست دنیا گاهی بر اسان نشدی از پوشاک هر چه میسر شدی پوشیدی
 گاهی چادر و گاهی بردیانی و گاهی جبه صوف انگشتری نقره در خضر دست راست و گاهی در دست چپ پوشیدی
 و چون سوار شدی بنده خود و یا یکی را در پیش و نشاند گاهی بر اسب گاهی بر استر و گاهی بر دراز
 کوش سوار شدی گاهی پیاده پانی چادر و کلاه و کلاه رفتی خوشبوی را دوست داشتی و از بوی بدنا خوش شدی
 با درویشان صحبت داشتی و با مساکین طعام خوردی اهل فضل را کرم کردی و اهل شرف را به نیکی احسان تالیف قلب نمودی
 صلح هم بجای آوردی خوششان خود را بر اهل فضل ترجیح ندادی و بر هیچ کس جفا و ستم نکردی و چون کسی معذرت کرد
 قبول فرمود و در مزاج و طبیعت زبر سخن حق گفتنی خنده و تبسم کردی بی قهقهه و بازی مباح را روا داشتی و
 با زمان بازی کردی مثل دویدان چون کسی با او از بلند حرف زدی تحمل کردی آن حضرت را اثر آن کو پسند
 بودند از شیرین با عیال خود بگری برد و آنحضرت را علما مان و کینه گران بودند در اکل و شرب و با اسبها قوی میکرد
 بلکه با خود شریک می داشت و گاهی از عبادت الهی و اصلاح نفس غافل می بود هیچ مسکین را بسبب افلاس او محقر
 و از بادشاهان روز زمین نمی رسید بلکه در باب دعوت الی الله شاه و کد او را نظر او یکسا بودند حق تعالی
 آنحضرت را سیرت فاضل و سیاست کامل عطا فرمود حالانکه در بود اجماعی از نوشتن و خواندن کار نشود و گاهی

در سرزمین جاها نودشت و بیابان شده در فقر و شبانی عمری گذشته یتیم بود بی پدر و مادر با وجود این شکرسته حاکم
 حق تعالی جمیع محاسن اخلاق و اوضاع پسندیده و اخبار اولین و آخرین آنچه در آخرت بکار آید و در دنیا خوبی و راست
 ازان رو نماید آنحضرت را تعلیم کرد غزالی رحمة الله علیه میگوید که این سیر از احادیث شریف من انتخاب کردم و
 سوا این آنچه ابوالبختری در کتاب خود جمع کرده این است که هر کجا ایمان از مومنان دشنام دادی و سخن تلخ
 گفتی حق تعالی آنرا کفاره کنان موجب رحمت ساختی و هیچ خادم و حادمه را لعنت نکردی مگر حق تعالی آنحضرت با
 کافران جنگ میکرد یکی از اصحاب عرض کرد یا رسول الله دعای بد کن تا بر این ستمکاران قهر الهی نازل شود فرمود
 انا لعنت رُحمة و لم ابعث لعانا یعنی برای رحمت فرستاده شدم نه برای لعنت و طلب خرابی آنها و چون
 کسی برای دعا یا زهر بر مومن یا کافر فقیر بود یا غنی سوال کردی بجا دعای بد دعای نیک در حق او کردی و آنحضرت
 کسی از غضب بدست خود نزد امانی بسبب الله برای اعلائی کلمة الله کافران را کشته است و گاهی در باب خود از
 مردم انتقام نگرفت مگر اینکه حد شرع بر مردم جاری کرده است و چون در دوام اختیار باشد امر اهلون و اسان
 برای خود اختیار کردی و اگر در آن کار شائبه معصیت الهی یا قطع رحم بودی ازان حذر کردی و اگر یکی از عزیزان
 یا کینه‌دار و بنده از آنحضرت در کاری استمداد کردی که در ادای کار او بستی و آنرا رضی الله عنه که خادم آنحضرت
 بود میگوید و الله آنحضرت بیچاره مرا نفرمود که چرا چنین کردی و چون گاهی تقصیر میکردم یکی از اهل بیت
 مرا سرزنش کردی میفرمود آن حضرت عیالیه السلام بگذارد این مسکین را که مشیت الهی چنان بود آنحضرت در
 بستر بودی هنگام خواب اگر فریاد کردی بران ستراحت فرمود و الا بر زمین خواب کردی و قبل از
 بخت

آن حضرت علیه الصلوٰة والسلام حق تعالی در تورات در سفر اول نعت کرده که محمد رسول الله بنده برگزیده من است
نیست تذخو و سکران بانک زننده در بازار با جزای بد بدی نکند بلکه عفو نماید و ولادت گاه او مکمل است
و هجرت او بحدین و بادشاهی او در ملک شام ننگ می بندد بر کمر او و اصحاب و محافظان قرآن اهل علم اند
و وضو دست و پایی شویند و همچنین نعت او در انجیل مذکور است انتمی و از جمله اخلاق آنحضرت این بود که در
گفتن تقدیم کردی چون کسی برای کاری پیش آنحضرت آمدی تا آنکه او خود بر خیزد بسوی او متوجه بودی چون
کسی از گرجوشی دست آنحضرت گرفتی خود دست او را نکند آشتی تا او فرو نگذارد و در مصافحه یا ران نیز تقدیم کرد
پنجه دست گرفته بزور فشاری و این نشان کمال محبت و الفت است چنانکه در حدیث آمده صحابه تم اخذیده فشار
یستند قبضه بر خاستن و نشستن آنحضرت بذکر الهی بود یعنی در هر دو وقت یا الله یا کریم و مانند آن از اسما حسنی
بر زبان آوردی تا معنی آیه کریمه الدین بید کردن الله قیام و قعود او علی جنوب هم مستحق شود و مسلمانان درین باب
آنجناب کند و چون یکی از بندگان خدا برای حاجتی نزدیک او آمدی آنحضرت در نماز خویش در نماز تخفیف کرده
از وی پرسیدی چه کار داری پس بعد از روا کردن حاجت او باز در عباد الهی مشغول شدی و اگر شغل آنحضرت
از برداشتن هر دو ساق بود و آزار ابدست خود میکردت و بر سرین مبارکی نشست و مجلس آنحضرت از صحابه
جدا و ممتاز نبود یعنی هر جا که کنجایش بودی نشستی مطلب اینکه صدر و سدر اطلب نکردی زیرا که آنحضرت از
تکلفات زما ته بری و نیاز بود و میفرمود شتر الاخوان من تکلف که یعنی بدترین مردم کسی است که تکلف را
دوست دارد و کجایی آنحضرت بسوی ران خود پا در انداخته اگر آنحضرت رو بقبله نشست و چون کسی بر

طلاقات آمدی تکریم او میکرد و جامه وردای خود برای او می گسترده اگر چه از خویشان یاران برادران دین نبود و او را
 بجد و کد می فرمود که بران نشیند و هر یکی را تکیه توضع دادی و اگر او در قبول آن تا مل کردی پر بگردندی و نگذاشتی
 تا آنکه بران نشیند یا بگیرد و چون کسی از نزد آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام رفتی تعیین دانستی که دیگری مثل او پیش
 آنحضرت اینقدر مکرم و معزز نباشد و مجلس آنحضرت مجلس حیا و شرم و تواضع و امانت و دیانت بود یعنی
 امریکه خلاف شرم و حیا و دیانت بود مثل هنر او خنده و غیبت و نمیمه و شکایت در مجلس او کسی نمید و حقیقتاً

در قرآن شریف فرموده فبما رحمة من الله انت لهم ولو كنت فطاً غليظاً القلب لا لفضوا من حولك یعنی
 رحمة الهی نرم شدی در باب بندگان و اگر می بودی تندخو و سنگدل هر اینی می رسیدند و پر اکنده می شدند از پیرا
 تو آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام دیر بخدمت آمدی و زود شادمان شدی در مجلس شریف حاضرین از زوفا و ادب

بلند نمیکردند و چون از جای خود برخاستی این دعا گفتی سبحانک اللهم بحمدک اشهد ان لا اله الا انت استغفرک
 و اتوب الیک و می فرمود که جبرئیل علیه السلام مر این کلمات تعلیم کرد خداوند اما بندگان را توفیق پروری برت
 و عادت دید عالم صلی الله علیه و آله و سلم کرامت کن این پارت العلمین حکایت روایت است از ابی هریرة
 علی ابن ابی طالب کرم الله وجهه که چون دختر حاتم را در ابرام قینده طمی پیش آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام

حاضر کردند گفت یا محمد ان رایت تخل عینی ولا تشمت بی احیاء العرب فانی بنت سید قومی و ان ابی کان کذا
 یعنی یا محمد اگر میخواهی مرا از بندگی با کن و از خرابی من قبایل عرب را شاد کن زیرا که من دختر سرور قوم خودم
 پدر من کرسنه را طعام داد و ابغای عهد کرد و واسیران از بندگی ما کردی و هیچ سبایل را محروم نکردی و اسلام

حکایت دختر حاتم

چنانکه روایت است از سعد بن هشام که از عایشه رضی الله عنها پرسیدم ای ام المؤمنین اخلاق رسول الله چگونه بود
فرمود ای قرآن نمیخوانی گفتم بلی فرمود خلق آنحضرت مطابق قرآن بود حق تعالی آن حضرت را بقرآن تعلیم کرد بشر

قول و عظم شأنه خذ العفو و ادر بالعرف و قول و ان التیام بالعدل و الاحسان و ایتاؤ ذی القربی و منی عن العیاش

و المنکر و البیعی الایه و قول و و اصبر و ما صبرک الا بالله و قول و و اصبر علی ما اصابک ان ذلک من عزم الامور

و قول و دفاع عنهم و اصفح ان التیجیح المحسنین و قول و تعالی ادفع بالتی هی احسن یعنی دفع بحد و جدان بخصالت

نیکی کن چون دندان مبارک شهید شد و خون بر او شریف روان گشت آن حضرت علیه الصلوه و السلام خون

دست پاک میکرد و میفرمود چگونه کامیاب شوند قومیکه روی رسول الله را بخون رنگین کردند حالانکه او محض برودت

بسوی الهی گمراست پس حق تعالی وحی فرستاد لیس من الامر شیء یعنی ای محمد در مشیت الهی ترا دخلی نیست بر

دایدا صابر باش در زبان اشک دراز کن در مثال این با دیبا بخطاب خاص بخطاب مبسوط در قرآن بسیارست معصود

اول ازین تعلیمات آن خلاصه موجود است تا از فیض انفس قدسیه او دیگر بندگان از خواص عوام بهره ور شوند

پس آن حضرت تعلیم اخلاق از قرآن یافت و مسلمانان از حدیث و پذیرا و ادب آموختند لاجرم فرمود علیه

و السلام لعنت لائم کرم الاخلاق یعنی آدم من تا تمام کنم کارم اخلاق را پس آنحضرت علیه الصلوه و السلام

ترغیب و تحریض فرمود بندگان را بسوی تهذیب اخلاق و تزکیه نفس چون آنحضرت در حسن اخلاق ممتاز شد

حق تعالی در قرآن شای او کرد و گفت انک لعلی خلق عظیم یعنی یا محمد تو بر خلق بزرگ قائم شدی کمال عنایت الهی نظر نماید

که خود آنحضرت را ادب آموخت و خدا آن خلق نیک که نعمت خدا و ادب است بذات رسول کریم نسبت میکند یعنی این

خلق کو با صفت خاص اوست آری بادشاهان بلندبخت چون چیزی کسبی می دهند آن عطیه را از جانب خود نمی شمارند بلکه از آن آن صیب مغرب می اندوین مروت عظمی در جنت کبری از خداوند در باب سول کریم چه عجب و حقیقتی در قرآن مجید بر هدایت و ارشاد سائر بندگان اعم از مومن و کافر و عالم و جاهل و مطیع و عاصی آنحضرت علیه الصلوة والسلام را با این صفت جلیل القدر یاد می فرماید تا در منصب رسالت او کسی را شبیه در دل نماند و نعت آنحضرت را

که در کتب سادوی مذکور است با این صفت مطابق باشد قال الله تعالی و ما محمد الا رسول و ایضا قال محمد رسول الله و الله

معه شدا علی الکفار و ایضا قال ابن الرسول ما انزل الیه من ربه و المؤمنون و ایضا قال ما انا کم الرسول فخذوه و ما

نهنا کم عنه فاستهوا و ایضا قال سن اطاع الرسول فقد اطاع الله و ایضا قال ما کان محمد اباً احد من رجالکم و لکن

رسول الله و خاتم النبیین و امثال این آیات بسیار است و فایده این تذکره بصفت رسول مقبول آنست

دعوت که اهل کتاب اند بر شواهد و دلایل نبوت و رسالت که کمالاً و معجزات آنحضرت علیه الصلوة والسلام پیدا

نکاه کرده بر وی ایمان آرند و بدین اسلام که ان الدین عند الله الاسلام در قرآن فرموده اند مشرف شوند

و امت اجابت که اهل سنت و جماعت اند بر لقب مشهور خود نظر نموده من کل الوجوه پیروی شرع و سنت

آنحضرت علیه الصلوة والسلام کنند چنانکه است که درین زمانه آثار سنت رسول ختمت صلی الله علیه و آله سلم

مستور گشته و انواع بدعات و عبادات و عادات و ارواح یافته و شوق آن در دلها تنگن شده حالانکه در احادیث مشهوره

برک بدعت و اتباع سنت بحال تا کید حکم کرده اند و کل بدعت ضلالة فرموده اند و این کلیت در بدعتی خیال

باید کرد که از نفع دین و فایده دنیا عاری باشد با قدوة العارفين شرعیت پناه مولوی محمد صبغة الله المحیظت

برالدوله وقاضی الملک از جمله تصنیفات فیض آیات رساله کلزار هدایت در رد شرک بدعت بکمال خوبی در مدراس وطن
کاتب الحروف است نوشته اند در آفاق شهرت یافته و درین بار هم موجود است الحی کنایت بعنایت مفید اگر بدست آید
ملاحظه فرمایند و توفیق عمل از خدا طلب کن ای برادر حق تعالی از شرک نا راض است و محمد رسول الله از بدعت ناخشنود اند

و شوق بدعت را در حدیث شریف بعناد است بعبیر فرموده اند کما قال علیه الصلوة والسلام من تسکب سنتی عذف ناد

استی فلا جرأته شهید یعنی هر که چنگ نذر سنت من به کام خرابی مگر ای امت من پس در اوتاب صد شهید حاصل شود اگر
حق تعالی توفیق خیر دهد این بشارت در حق مومنین کافی باشد یعنی پیغمبر خردمند از احکام الهی نبوت بمعنی خردمان

باشد از اجابا عیبی حقیقی در قرآن مجید بر آنکرم آنحضرت علیه الصلوة والسلام بیاینها البنی خطاب فرموده

یا آدم است باید را بنیا خطاب یا ایها البنی خطاب محمد است آداب آنحضرت علیه الصلوة والسلام در باب اکل و شرب

از کتاب اعیان العلوم تبرکاً و تمناً ذکر کردم در اجابا آمده که آنحضرت علیه الصلوة والسلام در قید الوان طعام نبود

هر چه پیشتر می تناول فرمود و طعام در یک ظرف با جماعت خوردی که دست با بسیار با چنانکه گویند کان ارج الطعام

ایه کان علی ضعف و الضعف اکثر علیه الاید چون دستار خوان کسره میشد فرمود بسم الله جعله نعمة مشکوره فصل

بهاننمة البخنة تناول کنیم بنام خدا یا الهی بگردان این نعمت را موجب داشکر تو که بوسیله آن سیم نعمات بهشت را در اکثر جلست

آنحضرت به کام خوردن طعام همچو نشستن نمازی بود که هر دو را نود و دو قدم را با هم جمع کردی مگر اینکه گیت نوبالاز نوبی

دیگر و قدم بالا قدم دیگر نهادی فرمود من بنده ام بخورم چنانکه بنده میخورد و سیم چنانکه بنده می نشیند و آنحضرت گرم گرم

نخوردی فرمودی که در آن برکت نیست و حقیقی آتش برای خوردن مانده ای تا زمان سرد رسید طعام را و میخورد آنحضرت

عربی

آداب خوردن آنحضرت علیه الصلوة والسلام

از نزدیک خود از کنار طبق و اکثر بلبه نکشت خوردی و گاهی با نکشت چهارم مدد گرفت و از دو انگشت نخوردی و فرمود
 که بدو انگشت خوردن کار شیطان است میخورد آنحضرت علیه الصلوة والسلام مان جورا که ارد آن ناخته بود زیرا که در آن وقت
 پرویز بن ابی موذی را با خرماتر و بانگ دست ترین فلک که نزد آنحضرت فرمای تر و خربزه و انگور بود
 و خوردی خربزه بانان شکر و گاهی از با خرمای تر خوردی بهر دو دست خوردی و روزی خرمای بدت راست خورد و تخم
 آن در دست چپ نگاه داشت که سفید ماده را گذر افاد پس اشاره کرد آنحضرت که چون خوردن گرفت
 از دست مبارک آن تخم را و خود از دست راست خرمای بخورد چون فراغت یافت آن جانور بیک سو رفت و گاهی آنکی
 را پوست دور کرده خوردی و قطرات شیره انگور بر پیش مبارک همچو دانه مروارید بظلمتی و اکثر غذای آنحضرت آب
 و خرمای بودی و امیز کردی شیر با خرمای و فرمودی که این غذا الطیبین نام دارد یعنی دو اطبیب آنحضرت گوشت را دوست
 داشتی و فرمودی که گوشت قوت سماعت زیاده بکند و سبب الطعام در دنیا و آخرت و اگر من از حقیقتا سوال کنم
 که هر روزم گوشت خورم تا او قبول فرماید و میخورد آنحضرت ترید با گوشت و کدو و دست داشتی آنحضرت
 که در او فرمودی که این شمر شجره برادر من علی بن ابی طالب است روایت است از عایشه رضی الله عنها که آنحضرت
 علیه الصلوة والسلام حکم میکرد که چون نان خویش تیار کنید زیاده کنید در آن کدو را زیرا که کدو معوی است
 و میخورد آنحضرت علیه الصلوة والسلام گوشت پرنده که آنرا صید کنند ما خود برای صید کردن زرفتی و لیکن حکم
 کردی که از پرنده صید کنند و چون آنحضرت گوشت خوردی سر سبوان نگون نکردی بلکه آنرا بسو و مان برداشتی و
 به دندان پاره کردی میخورد آنحضرت نان با روغن و دست که سفید را دوست داشتی و نیز شانه را دوست داشتی

ع
 از نزدیک خود از کنار طبق و اکثر بلبه نکشت خوردی و گاهی با نکشت چهارم مدد گرفت و از دو انگشت نخوردی و فرمود
 که بدو انگشت خوردن کار شیطان است میخورد آنحضرت علیه الصلوة والسلام مان جورا که ارد آن ناخته بود زیرا که در آن وقت
 پرویز بن ابی موذی را با خرماتر و بانگ دست ترین فلک که نزد آنحضرت فرمای تر و خربزه و انگور بود
 و خوردی خربزه بانان شکر و گاهی از با خرمای تر خوردی بهر دو دست خوردی و روزی خرمای بدت راست خورد و تخم
 آن در دست چپ نگاه داشت که سفید ماده را گذر افاد پس اشاره کرد آنحضرت که چون خوردن گرفت
 از دست مبارک آن تخم را و خود از دست راست خرمای بخورد چون فراغت یافت آن جانور بیک سو رفت و گاهی آنکی
 را پوست دور کرده خوردی و قطرات شیره انگور بر پیش مبارک همچو دانه مروارید بظلمتی و اکثر غذای آنحضرت آب
 و خرمای بودی و امیز کردی شیر با خرمای و فرمودی که این غذا الطیبین نام دارد یعنی دو اطبیب آنحضرت گوشت را دوست
 داشتی و فرمودی که گوشت قوت سماعت زیاده بکند و سبب الطعام در دنیا و آخرت و اگر من از حقیقتا سوال کنم
 که هر روزم گوشت خورم تا او قبول فرماید و میخورد آنحضرت ترید با گوشت و کدو و دست داشتی آنحضرت
 که در او فرمودی که این شمر شجره برادر من علی بن ابی طالب است روایت است از عایشه رضی الله عنها که آنحضرت
 علیه الصلوة والسلام حکم میکرد که چون نان خویش تیار کنید زیاده کنید در آن کدو را زیرا که کدو معوی است
 و میخورد آنحضرت علیه الصلوة والسلام گوشت پرنده که آنرا صید کنند ما خود برای صید کردن زرفتی و لیکن حکم
 کردی که از پرنده صید کنند و چون آنحضرت گوشت خوردی سر سبوان نگون نکردی بلکه آنرا بسو و مان برداشتی و
 به دندان پاره کردی میخورد آنحضرت نان با روغن و دست که سفید را دوست داشتی و نیز شانه را دوست داشتی

و که رغبت خوردی و فرمودی که خوب نانخوش است و قسمی از نما که عجو نام دارد دوست داشتی و دعا کردی برکت
 این فرمود که عجو میوه بهشت است و شفای هر دگر است و از میان سبزها گامنی و با دروغ و خرفه را دوست داشته
 و کرده که سفند نخوردی زیرا که گذرگاه بول است و از اجزای کوفت هفت چیز نخوردی و گرانترین مشابه تلخه غدو شکر
 یعنی فرج و خون نمینخورد آنحضرت سیر پیاز و کندنا بربست بوی بد دارد و گاهی مندمت طعام نکردی اگر پسند
 خوردی و الا ترک دادی دیگر خوردگان با آن خوردن آن باز داشتی نیز در آنحضرت سوسمار و طحال یعنی سیر زفاما
 آن هر دو را بر امت خود حرام نکردی پس آنحضرت صحنک را بعد فراغت از طعام میفرمود که این سید
 برکت دارد و انگشت با بسیار سید و دست پیش از رسیدن از دست مال صاف نکردی فرمودی که خداوند که در کلام

انگشت برکت است و بعد فراغت از طعام این دعا گفتی اللهم انجم الطعمت و ابعث و ابعث و ابعث و ابعث

غیر کفوری و لا مودع و لا استغنی عنی یعنی بار خدا یا شکر است هر از طعام داد و سیر کردی آب نوشاندی شاداب کرد
 شکر است هر از شکر که بعد از آن کفران نیست نبود و از آن باز نمانیم و چون آنحضرت گوشت و مان خوردی برود
 خوب شستی و بقیه آب بر روی ماییدی و می نوشید آب لبه دعا و در آن سه بار بسم الله گفتی و در دفعه سوم سه بار الحمد
 گفتی و آب بکین در تجر خوردی یکی را کی نخوردی و گاهی یکی را خوردی و در آن آب دم نکردی بلکه هنگام
 تنفس از آن کنار کردی و می داد آنحضرت علیه الصلوة والسلام بقیه آشام خود یکسکه جا راست او بود و اگر احیاناً
 بجانب چپ مرد صاحب تبه بودی بصاحب چپ است گفتی سنت این است که ترا دم اما اگر از دهنی بر فلان
 ایثار کنم وقتی نزد آنحضرت علیه الصلوة والسلام شکر هم آمیخته آوردند نخورد و فرمود این در شربت است و در

رسول الله

و آمدن جن ام نمیکوم و لیکن میخواهم افتخار را می ترسم از حساب آخرت بفضول دنیا و دوست دارم تو اوضاع را زیر نظر
 چون کسی بر اضا تو اوضاع کند حقیقتی او را سر فریزی بدو آنحضرت در باب ال طعام حجابی داشتی اگر اینها نه طعام
 میدادند بخوردی هر چه پیشی آوردند آنرا قبول کردی و گاهی بی تکلیف دادن با آنها خود طعام و آب از دست
 مبارک گرفتی و خوردی بلی این همه نوازش از آثار رحمت اوست رسول الله رحمت پر صبار رحمت و مهربان
 بر امت بلکه همه اولاد آدم که در دنیا به هدایت از بنای بی هلاک نگاه دارد و در روز آخرت از دوزخ و عذاب الیم
 و از اندوه و غمناهیست رساند و بنی الرحمة نیز آمده چنانکه بعد ازین مذکور شود انشاء الله تعالی و حق تعالی در قرآن
 مجید میفرماید انما ارسلناک رحمة للعالین یعنی ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم ما فرستادیم ترا از بهر رحمت بر سایر مخلوقا
 یعنی آدمیان و جن و حیوان و طیور هر که جانی در روحی دارد و پیش ازین شیرتیریف دلائل رحمت او صلی الله علیه و آله
 و سلم مجملاند کور شده روایت است که چون جنگ حد کفار بر سر طغیان آمده بعضی از اصحاب بکبار اکتسب و خود
 آنحضرت را جروح کردند و قریب بود که لشکر اسلام را شکست دست دهد یاران عرض کردند یا رسول الله عا
 کن بدرگاه الهی که دشمنان مقهور شوند فرمود مرا برای دعای بنفر ساده اند بعد از آن خلاف راده یاران
 دعای بخشایش آن ستمگان با حسن معذرت عرض کرد والله اعلم بقومی فانهم لا یعلمون بارضا یا برئس
 قوم مرا و راه بجایان از زیر که اینها نادان و بی خبر اند و در باب کمال رحمت آنحضرت آورده اند که در هیچ وقت
 مقام مرتبه که از یاد مومنان غافل نبود در که مدینه و دژه عرش و مقام قاج سین اینها از خوبی یاد کرد و در شب
 سراج هنگام عرض تحیت فرمود السلام علینا و علی عباد الله الصالحین و فرود آمد میدان قیامت در عالمی که اینها

اولوا العزم از هول محشر نفسی گویند خود استی امتی فرماید و شفاعت کند روایت است که بعضی از اصحاب
 بدرگاه رسالت مآب عرض کردند یا رسول الله تو پناه عالمیان امت هستی چرا در شب معراج ایشان فراموش
 کردی فرمود گمان مبرمید که من از عالمیاست خود بفکر باشم من ایشان را در عینا داخل کردم آری از عنایت تری
 للعلمین لطف و کرم بعبید باشد قیم بفتح اول و تشدید یای مکرره کما بهما و قیام کننده بر سر انجام کرم بند
 و بخشایش آنها و بر خاستن آنحضرت برای انجام حاجت و کار سازی خلائق و تخفیف کردن در نماز در سیر شریف
 مذکور شد و فرمود ای محشر پیش از همه بر آوردن آن سر در از قبر و بر خاستن از مرقده نور بار محض برای تدبیر کار
 و در ماندگان عرض قیامت باشد که خواهد از ملازمان در گاه خود در هیچ حال بفکر نمی باشد و چنانکه شبان کوه سفید
 پراننده جمع میکند تا خرج راه نشوند و ذرات آنحضرت نیز نیرایان عت خود را که بسبب افراط و تفریط با حال بریشان
 جمع کرده بکام دل رساند جامع فرام کننده احکام شریعت با اسرار طریقت یا جامع صفات بشری و صفات
 الهی که در اصطلاح صوفیه آنرا برنجام جامع گویند یا جامع جمال صورت و کمال معنی یا جامع طهارت ظاهر با طهارت باطن
 یا جامع احوال قیاض و بسط یا جامع ملک و ملکوت یا جامع شیرینی مقال و سحر حلال که حدیث ان من البیان بحر
 بران دال است یا جامع علم و عمل و خوف و درجا یا جامع جوامع الکلم که حدیث او بیت جوامع الکلم بران دال است
 یا جامع فضایل و خصایل جدا گانه که با بنیاد داده یا جامع اضداد صفات مثل صدق و کذب و حلم و غضب و نرمی و درشتی
 یا جامع جماعات عبادت مثل صلوة و حج بیت الله و جهاد فی سبیل الله که کلام العجا از نظام علیکم بالجماعه تدان
 ناطق است و الصلوة جماعه و شیقة و اثنی یا جامع فقر ظاهر با غنا باطن یا جامع تدبیر معاش و معاد که آیه کرم

جامع

جامع

و تزودان خیر الزاد التقوی سوسی آن دلالت میکند و حدیثی لی مع الله وقت لایسینی فری ملک مقرب لابی مرسل ازان

خبری در بدو چو درین جامعیت آنحضرت را کامل نباشد که نام پاک و مستقیف است از اتفاقا بمعنی پیروی کردن یعنی

درین حلقه پیغمبر آئیده یا اقتدای احکام الهی کننده روایت است که آنحضرت علیه الصلوٰه و السلام در منا جامی گفت

اللهم حسن خلقی و خلقی بار خدایانیک کن صورت و شیراز و نیز میگفت اللهم جنبی منکر الاطلاق بار خدا یاد و در امر از

ذمائم اخلاق پس حق تعالی دعای آنحضرت را اجابت فرمود بکلام ادعوی استجب لکم پس نازل گردید بران حضرت قرآن را که

بدی للمتقین صفت است پس تلاوت و تجیت این کتاب آنحضرت هذب کامل الادب مقفی بمعنی

مشتق از قفا یا قفاوت بمعنی کرم و لطف کذ فی مدارج النبوة و در حدیث آمده که فرمود آنحضرت انا المقفی کبیر فاد

بعضی بفتح فاکو نیز و علمادین گویند که اگر چه در عالم شهادت وجود آنحضرت علیه الصلوٰه و السلام بعد کافه دنیا

صورت گرفت اما در عالم غیب پیش از همه موجود بود که حدیث اول ما خلق الله نوری و حدیث کنت نبیا و آدم

بن الماء و الطین سبوان اشارت می فرماید رسول الله اکرم پیغمبر دارنا و پیکار طلب م بفتح اول و ک حطی

جمع طح بمعنی کارزار احوال غزوات شریف در کتب سیر مذکور است گویند که آنحضرت راست و صفت بار اتفاق محاربه

و پیکار با کفار با بکار افتاده و به نصرت الهی توانید لشکر ملائکه مظهر و منصور شده اند و بعد و فاسید عالم صلی الله

علیه آله و سلم اصحاب حب باب اعلائی کلمه الله چهل و هفت بار با اهل کفر و ارتداد که سرشورش فساد برداشتند جنگ

کردند در اجیاء العلوم آورده که آنحضرت علیه الصلوٰه و السلام در شجاعت نظیر خود نداشت روایت است از

امیر المؤمنین رضی الله عنه که چون در جنگ راتش حرب شعله زن شد مادر پهلوان آنحضرت پناه جمعی بستیم و او به

مستقیف

مستقیف

سؤال اللغات

ما قریب تر بود با دشمن در آن روز کسی مثل آنحضرت در جنگ داد شجاعت نداد و در اخبار آمده که آنحضرت پیش از
 آغاز جنگ خاموش بودی چون قتال در میان آمدی در میان بزدی مردانه در سر که جنگ قدم بنهادی داد و مردانگی داد
 و کسیکه از ما نزدیک آنحضرت ایتدی او را دلیرترین مردم میدانستیم زیرا که آنحضرت دلیرانه بر دشمنان می فرود ما
 از روزگار آهنا می بر آورد روایت است از عمر ان بن حصین رضی الله عنه که در هر جنگ اول آنحضرت شمشیر زوی
 در اخبار آمده که چون مشرکان در جنگ پیرامون آنحضرت حلقه میکردند از مرکب فرود آمدی و فرمودی انا الهی
 لا کذب وانا ابن عبدالمطلب یعنی من پیغمبرم بر حق و من ابن عبدالمطلب ام پس در آن روز کسی در میان با صبحی جنگ
 آورد ترا ز سید البشر بنظر نمی آمد رسول الله صلی الله علیه و آله را آخر پیغمبر کیست که راحت و آرام بخشد حق تعالی امت مرحومه آنحضرت را از
 مشقت و سختی که در احم انبیای پیشین بود مساعد داشته شما بریدن با زوی کسی که گناه از و صادر شود یا قطع کردن
 پا چه چون نجاست بآن رسد که در امت موسی علیه السلام و غیر او این حکم شده بود و ظاهر است که در شرح شعر
 پیغمبر علیه الصلوة والسلام ازین کج نه مشقت مالا یطاق تکلیف نداده و آنحضرت را وسیله نجات آخرت و دخول
 جنت ساخته اند و در شرح شریف دست سینه او سهو و آسانی در اگر امور یافته میشود ای بر حال آنکه امر سهل
 گذاشته در پی دشوار رود و اقتدای آن مقتدای انبیاء را که لو کان موسی حیالاتبعنی و صف حال او است
 ننگ و عار داشته در دنیا سیر محنت و بلا و در عقبی مورد عتاب حق تعالی شود و چه را نشود که صادر قرآن مجید در باب
 امثال رسول آخر زمان حکم فرموده ما تا که الرسول فخذوه و ما نهانکم عنه فانتهوا چنانکه در لفظ رسول صلی الله
 علیه و آله و سلم بالا مذکور شد افزین بر بهمت ما رون الرشید که مرد رشید بود و در روز کج و خضر خود با و صحف

در اخبار آمده که چون مشرکان در جنگ پیرامون آنحضرت حلقه میکردند از مرکب فرود آمدی و فرمودی انا الهی لا کذب وانا ابن عبدالمطلب یعنی من پیغمبرم بر حق و من ابن عبدالمطلب ام پس در آن روز کسی در میان با صبحی جنگ آورد ترا ز سید البشر بنظر نمی آمد رسول الله صلی الله علیه و آله را آخر پیغمبر کیست که راحت و آرام بخشد حق تعالی امت مرحومه آنحضرت را از مشقت و سختی که در احم انبیای پیشین بود مساعد داشته شما بریدن با زوی کسی که گناه از و صادر شود یا قطع کردن پا چه چون نجاست بآن رسد که در امت موسی علیه السلام و غیر او این حکم شده بود و ظاهر است که در شرح شعر پیغمبر علیه الصلوة والسلام ازین کج نه مشقت مالا یطاق تکلیف نداده و آنحضرت را وسیله نجات آخرت و دخول جنت ساخته اند و در شرح شریف دست سینه او سهو و آسانی در اگر امور یافته میشود ای بر حال آنکه امر سهل گذاشته در پی دشوار رود و اقتدای آن مقتدای انبیاء را که لو کان موسی حیالاتبعنی و صف حال او است ننگ و عار داشته در دنیا سیر محنت و بلا و در عقبی مورد عتاب حق تعالی شود و چه را نشود که صادر قرآن مجید در باب امثال رسول آخر زمان حکم فرموده ما تا که الرسول فخذوه و ما نهانکم عنه فانتهوا چنانکه در لفظ رسول صلی الله علیه و آله و سلم بالا مذکور شد افزین بر بهمت ما رون الرشید که مرد رشید بود و در روز کج و خضر خود با و صحف

حکایت از آن

باوصف غضب ظلمت و شایه علماء گفت که اگر مهر فرزند رسول یعنی زهرای تواج را صد درم باشد در کابین دختر تن
از ده درم زیادتی نکنید تا فرق باشد میان بان و سکیدن سید المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم ای برادر چشم بکش
و بین که این چه حکایت است دیگر کرد فضولی مگر آنچه خیال میکنی که در اتباع سنت کسرت و شان است این سوا
از طرف شیطان است و از درگاه رسالت پناه که رسول الرحمة صفت خاصه دست رو مگردان و اگر بگردانی
در سرگردانی و پریشانی دایما بمانی و از کمال ایمان محروم شوی کامل موصوبه صفت کمال در همه چیز تا و بزرگی
نقصان خوبی سیرت و حسن رخ زیبای کسی همه بر وجه کمال است کمالا یعنی بد آنکه سرور عالم صلی الله علیه و آله
و سلم از بهر آن کامل شد که به تکلفا و مخرفات دنیا و کی در آن نقصان مین است نگاه نکرد و دو آخرت را
بر دولت سریع الرزاق دنیا که نزد حق تعالی برابر پرشده هم نیست ترجیح داد و از کمال عقل و دانش آنحضرت چه برجا
که حق تعالی خود دو حصه انعقل با آن حضرت بخشید و در یک حصه سایر بندگان زاد م تا این دم برسبیل اشتراک بهره و نبی
حاصل کرده اند این که گفته شد مضمون حدیث شریف است چون بخسار و بالا باغبان دید که زکلی بر کند و برید از
صنوبره اگر کسی بیادت علم فلسفه و مفسط خواهد که گوهر دانش آن دریا علم را بمیزان نظر سنجد مکان آن در حال سخن
اینست که عقل و دانش سید عالم بالاتر از آن است که گاهی در ذهن حکما و علما ظاهر مین کنی مگر اصحاب حکمت ایمانی
که علماء ربانی اند بهدایت الهی بر خیزان پی برده اند از آن علم و مخرفان دانش استفاده کرده بسوی دعوت خلق
پرداختند و اکثر مقول الامجاس آنها مثل بر قال الله و قال الرسول بود یعنی خدا و رسول جان فرمودند و امر کردند
و بشارت دادند با آنکه حکیم راست گفتار و درست کردار را گویند و در حقیقت این وصف کسی را زیاده از

عقل کامل

عقل کامل
و در هیچ جا

اصول فروع شرع رسول کیم نگاه بود و از عقاید باطله در زندقه و الحاد و شر و فساد و ذمائم اخلاق خود را نگاه دارد و
 بنوعی منصف حکمت ایمانی و دقائق شرع صاحب سحر المثانی کاین معنی وارسد و پیر و یکی از ائمه مجتهدین باشد و تابع بود و س
 نکند که آیه کرمیه مخلف من بعدیم خلفنا صاعوا الصلوة و اتبعوا الشبهات فسوف یلقون عیاش از خرابی حال تارکان صلوة و
 گرفتاران ام مناسبی و ملاهی خبر رسید بد چون حرفی چند از کمال رسول الله با مذکور شد اکنون بدانکه آن مقبول بارگاه
 ذی الجلال با وجود فضل و کمال که در کمال اجسامی و روحانی بمیشال بود از روی مکارم اخلاق کمال تواضع اختیار کرده
 با وصف سردی میساید با افراد امت برادرانه معاشرت فرموده چنانکه در لفظ سید برخی از جلال خصایل
 و فضایل آن نیکو شامل بر این دلائل مذکور شد و فزونی است دلیل سبک روان کمال که چون سوار بمنزل رسد
 پیاده شود و روایت است که وقتی بعضی از اصحاب باراده سجود بدرگاه آن سید است جدین :
 صلی الله علیه و آله و سلم کردند فرمودند هر که چنان مکنید اگر سجده آدمی با دمی درست بود هر آینه حکم کرده می که زمان
 شوهر آن خود را سجده کند و نیز حدیث ائمه و ارباب حکم و اگر مواتا حکم یعنی پرستش کنید خدا را و اگر ام مکنید برادر خود را
 که مراد از آن در اینجا ذات پاک سید عالم است که بحال تواضع معروف بود و تواضع نکردن و از آن ملکوت
 که اگر تواضع کند خوبی است و از اگر مواتا حکم بنور ایما و حکمت یزدانی می توان دانست که بسوی اتباع سنت
 که فی الواقع در آن اکرام آنحضرت است تمیمی به لطافت رفته زیرا که تارک سنت با وجود نقصان دنیا و آخرت
 در مواخذه شدید سبب تنقیص شان رسالت فزونی قیامت گرفتار آید که در حدیث شریف آمده همه بندگان الهی
 از امت من در بهشت در آیند مگر آنکه ابا کند پرسیدند یا رسول الله کیست آنکه ابا کند فرمود من کسی هستی فقط

و بعد از آن درجه پدر زن یعنی خسر است و از فحوی حدیث بلفظ خیر الایا بزرگی استاد بر پدر استغاد میشود زیرا که پدر
 بشفتت پرورش کرد اما استاد علم دین و احسن و اخلاق آموخت **۵** از خدا خواستیم تو فقیح ادب باشی ادب محرومان
 شد از فضل توست چون کسی احق تعالی کمال دین دنیا بخشد جایز نیست و چشم آدمیان با **اکلیل** افزترین تاج مرصع
 که بادشاهان و الاکوهر برای زینت آنرا بر سر گذارند و چون ذات فایزاله کائنات شرف موجود است آری اثر
 عالم و عزت افزای مره بنی آدم شد باین صفت موصوف گشت **۵** شده از بسکه قدر او کرامتی سران تاج سر شد
 نام نامی بلکه حق تعالی بعضی سوئی رفیقان نام آنحضرت علیه الصلوٰه والسلام تاج سر کلام ساخته سنگ تاج جاده
 بردر تفسیر ضیای آورده که آن حضرت علیه الصلوٰه والسلام فرمود چون در کوه حرابو دم کسی مراند اگر در لطف
 راست و چپ دیدم اما چیزی بنظر نیامد و چون بسوی آسمان نگاه کردم در میان آسمان زمین فرشته زار دیدم بر سر کما
 نشسته از آن هر اس در دل من پیداشد بخانه آدم و کفتم جامه بر تن من کنید پس جبرئیل علیه السلام نازل شد
 فرمود یا ایها المدثر قم فانذر و ربک فکلمه و تیا بک فطهره و ارجز فاجهر یعنی ای جامه در بر بر خیز و بر سران بندگان
 از عذاب آخرت و بگم گوی خدا را و جامه خود را پاک کن از زاهد کی و از شرک و قبایح دور شو و بعضی از مفسرین
 در معنی مدثر گویند که مراد از دثار نبوت و خلعت رسالت است یعنی ای آنکه جامه نبوت در برداری بر خیز و بکار
 حق مشغول شو **مترجم** کلیم پوش و لحاف در بر کننده در تفاسیر آمده که چون از نیست دمی لرزه در تن آن
 افتاد و لحاف بر تن پوشید حق تعالی بپایان بیات کنای خطاب کرده فرمود یا ایها المدثر قم اللیل الا

اکلیل

تاج مرصع

مدثر

فیلا یصفوا و الغضنه منه فیلاد و یذ علیه و رتل القرآن تریلا یعنی ای جامه بر خیز در شب هنگام نیم شب

یا کمتر از آن اندکی یا بیشتر بر آن ترتیل کرد در تلاوت قرآن یعنی صاف بخوان و حروف را اولی شونده از آنجوبی
 در یابد و درین آیت اشارت است بسوی نماز تهی که در حق آن حضرت فرض بود و کمال استقامت از او کردی و در سائرت
 بانسان ازین عبادت بی پروا نشدی گویند که ای سوره و سوره مدثر و سوره العلق یعنی سوره اقر از اولیات حاجی آسمانی است در
 آمده که آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام جبرئیل در میان آسمان و زمین باشش صد جناح دید هر اسان و پیش خدیجه آمد و فرمود
 ز غمونی ز غمونی یعنی بحاف بر تن من کنی چون لختی آرام یافت جبرئیل علیه السلام با وحی الهی نازل شد و گفت یا ایها المرسل
 الایه در حیاء وی آورده که فرمود آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام هر که سوره منزل بخواند حق تعالی او را در دین دنیا غنی کند
 و افلاس و در شود عبدک الله بنده خاص بارگاه کبریا که در بندگی نظیر ندارد در اخبار آمده که آن حضرت علیه الصلوٰة
 والسلام از صفت عبودیت خیا خوشوقت میشد و میفرمود که مرا عبدالله بگویند در مرغ الحشا آورده که قیام آنحضرت
 در نوافل شب چنان دراز بود که کسی بران قادر نباشد و پشت پای آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام از طول قیام آساید
 میشد لاجرم حق تعالی برای اظهار صفت کامله او که عبودیت و خوبی عبادت است وقت صعود بر افلاک از قصه معراج خبر
 میداد پس الذی اسری بعبدہ لیلای پس ذکر عبودیت آیت دلیل است بر کمال محبوبیت آنحضرت که اکثر بنام
 طعام خوردن میفرمود اکل کما یاکل العبد و اجلس کما یجلس العبد یعنی میخورد چنانکه بنده خورد و مینشاند چنانکه بنده نشاند
 بدان ای برادر بنده خدا و یکسر است و بنده نفس دگر او مقرب درگاه رب عزت باشد با و این محروم از نظر رحمت صفت
 بنده خدا این است که شاکر باشد در همه احوال داود شکر او قلیل من عبادی الشکور یعنی عمل کنیدی ال داود
 شکر او کمیاب نماز بنندگان من آنانکه شاکر باشند و محمد صلی الله علیه و آله و سلم که بنده خاص درگاه کبریا مقرب

عبدک الله

جان عبودیت
 آن سوره

بلقب مصطفی و محبتی است لسان شکر و قلب ذکر داشت دمی از یاد الهی غافل نبودی ظاہر اگر چه خواب میکرد اما خواب او
 عین عبادت بود چنانکه فرمود تمام عینای دنیایم قلبی یعنی خواب میکند چشم من نمی خوابد دل من آیت است که بعضی از
 اصحاب سوال کردند یا رسول الله سب چه باشد علامت پیری در بدن مبارک شتاب کرد و موسی مبارک در سر جان
 شریف زد و سفید برآمد فرمود چه گویم ای پسران که از مضمون سوره هود و واقعه و مرسله و عم تیسار، لون و اذانم کورت
 که در آن جوانی است و عذاب آخرت مذکور است من پرشدم و قامت من و ما و طاقت طاق شده اینجا تا حد
 صحیح اما اشکم الله و اتعالم که با دکنیم این عقده مشکل حل نشود یعنی آن حضرت علیه الصلوٰه والسلام می فرماید من
 حق تعالی از شما زیاده می ترسم و تقوی من از شما برابر افزون است و از صفت عبد الله چه را نشان آنحضرت تعقی
 و پایه اول بند نکرد که حق تعالی بندگان با سارا اعباد الرحمن صفت میکند و از جمله که انا این اسم مبارک که ترکیب اضافی است
 که از آن صفت ربوبیت خداوند عالم بسبب تخصیص می شود یعنی اینکه مالک زمین و آسمان بادشاهی
 ذوالجلال و الاکرام که او را بندگان از خاص و بندگان از عام در انواع انعام و احسان او مرتبند بلکه همه ذرات
 کائنات پرورده نظر رحمت و احاطه کرده قدرت او نیز و هر یکی از بادشاهان حاکمان نواخته و پرورده و
 ساخته اوست پس اگر چون بنده با صفات بر آستان او نهند سعید کرد و او را در دنیا تا می کشند و دولت او را
 فی الجمله قیامی باشد و در عقبی او را دولت ابدی دهند و در اینجا خوشحال و فارغان باشد و اگر بر تکرار آمده باشد
 کند و حق عبودیت بجای آورد دولت او را زوال باشد و فرود بال آخرت گرفتار دیگر باید دانست که عبد الله
 را بندگان از مجازی که غاشیه طلعت رسوا بر حق چون طاعت حق برودش دل جا گرفته اند و چون بنده

بیان اسب و حق تعالی
 شریف

میان صاحب مشرک بود و ریش در تابعداری خود مستکاری خداست عالی محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم پردازند
 در بجا آوردن احکام ایشان کوی تا بهی سازند و هر یکی را بعد از بنی نام است او از بنی چنان ترسد که از خداست عالی ترسان
 باشد و گوید که من غلام حلقه تکوینم چراستی المقدور در بجا آوردن حکم هر دو خداوندان خود نکوشم آیه من بطیع الرسول
 فقد اطاع الله خضره من است فرمان بریت رسم و این بار با در باغچه کامل فرمان نیت با خداوند
 با خداوند عالم کمال محبت دارد چرا او را مومن پاک عقیدت شعار بدل جهان دوست نذر و حبیب الله
 صغی الله دوست خدا و برگزیده بارگاه کبریا که در کارخانه تکوین ایجاد بکمال لاک ما خلقت الافلاک علت
 آنحضرت است و مقصود اعظم از او نیزش عالم اوست یعنی همه از دست و حدیث گنت گزرا حقیقا فاجبت ان اعرف
 فخلقت الخلق یعنی حق تعالی می فرماید بودم من کنج پنهان پس خواستم که شناخته شوم و خود را آشکار کنم پس آفریدم
 خلایق را مشعر به پیدایش آنحضرت باشد که در دیده عارف دورین یک عاشق کامل و دوست صادق بر همه
 عاشقان دوستان ترجیح دارد پس معلوم شد که محمد صلی الله علیه و آله وسلم حبیب الله و الله جل شانة محبوب رسول الله
 باشد و همین برکت این است چه بیاکنم که بندگان خدا با اتباع سنت و پیروی شریعت او بدوستی و محبت خدا
 شان بهره مند شدند چنانکه حق تعالی میفرماید قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی بحکم الله یعنی بگوای محمد صلی الله
 علیه و آله وسلم اگر شما حق تعالی را بدوست دارید پیروی من کنید حق تعالی شمارا دوست دارد زیرا که دوستی خداست
 نشود مگر بدوستی رسول الله و علامت دوستی رسول الله آنست که آدمی از همه جهت یکشود بصفت کان حنیفا
 موصوف کرد و ای برادر چون حق تعالی با محمد علیه الصلوة والسلام محبت فروادار و او را با شانه ریب بارگاه

حبیب الله

صغی الله

بیان برکت حبیب الله

است تو چو از محبت انور و نیا بج خیر آن محبت محروم می باشی موافق حدیث لایئوس اجده کم حتی کون اجب ایمن لغوس
 و ما زده در ریوادیگر من نغره و ولده آنده حاصل معنی اینکه ایمان کامل موقوف است بر دوستی آنحضرت علیه الصلو
 والسلام زیاده از جان مال اول و عیال و فرزند باید که مومن دل جان خود را بر آن حضرت فدا کند و در تکریم و تعظیم او
 ظاهر و باطن مقصود نماید لهذا حق تعالی میفرماید تعز زوه و توقره یعنی تعظیم و توقیر محبوب الهی که مینماید بجای رسیدن کسی
 بر اینی که عهد از جاده شریعت آنحضرت قدم بیرون نهاده ترک دوستی او کند و با او حرف مزین و اورا سلام مکن و در ضیافت
 خانه حاضر نشود که خبر نهی شریعت چیزی نیابی و اگر چنان کنی اندیشه این است که حقیقتی بان حضرت شکوه تو گوید و فرما
 تو چه دانی ای صیب من این مرد بد نصیب کار ما در دین ایجاد کرده بود و محلی الله کلیم الله هم از با خدا و هم کلام با
 که در شب معراج با او صحبت و هم کلامی گرم داشت و بخطاب کم انتساب قف یا محمد ان ربک یصلی علیک و علی آله
 الی عبده ما دومی برابر جبروت و ملکوت واقف شد و از معراج خود تحفه آورد که عابدان است او را هر وقت از اوقات
 نماز پنجگانه معراجی میطلکوتی حاصل شود یعنی از درگاه رب العزت نماز را هدیه آورد و بحال تخفیف که در اصل پنجگانه
 بود و آخر شفاعت آنحضرت عدد آن پنج قرار گرفت بی تخفیف ثواب یکم کل حسنه عشره امثالها پنج برابر ثواب
 پنجگانه و همد قال علیه الصلو والسلام الصلو معراج المؤمنین یعنی نماز معراج مؤمنان است و صفت این نماز چنان بود
 که نمازی خود را از دنیا و دنیاوی و خطرات نفسانی باز دارد و نماز بخشوع قلب و تعدیل ارکان کند و در دو بعد ربک
 کالک تره اشارت به این نماز است و بیان نماز او را در کتاب مفتاح الصلو بخوبی نوشته اند و حقیقت این نماز این است
 که از دنیا و آخرت کار نیاری و در هر مکان شرف مشرق شوی که تحریر جمعی همان تواند بود و چنانکه گفته اند سه از راه

کلام جمیع الله
 کلام جمیع الله

بسم الله الرحمن الرحيم

ما و غم اوروان شدیم با دنیا و آخرت بدین بسیار ماند که در السلام علیکم ورحمة الله است که آن غازی که ازین
عالم بعالم دیگر رفته بود و در بارگاه کبریا بصفت مانع البصر و ما طغی الیتاده از خیال خویش و بیکانه بی خبر بود چون
بجود باز آمد و از مهم اعظم دین فارغ شد و شکران فراموشان سلام میکند تا معلوم شود که از جانب آسمان
بطرف زمین پرداخته و نیز میتوان گفت که این سلام سلام شادمانی و کامرانی است که از بارامانی که از ان زمین
و آسمان کوه با پهلوی کردند مشرف شد و این امانت نماز است بقول بعضی از علما یا عشق الهی است و مال هر دو یکی
باشد که بی نماز را با عشق الهی کار پریش معشوق بر زمین بناید و ذلت درگاه او را خوب است انکاشتن از هر یکی
نیاید آسمان با امانت توانست کشیده قرعه فال بنام من دیوانه زدند و چنین کلمه الله را که برخی از کلمات شنیدنی
نصبیت شایان با خاتم الانبیاء خاتم الرسل ختم کننده پیغمبران رسولان که بعد از او سببی در رسول
نیاید و در دیوان الهی جریده ارسال رسل بوجود فایز الوجود آنحضرت علیه الصلوة والسلام ختم کردند خاتم الانبیاء
و الرسل است و دیگران بچو جز او و چو کل است با از پی او رسول و بگریست با بعد از او بچو پس بگریست با مخفی نماید
چنانکه در نفس الامر شریک باری متمتع الوجود است ثانی آن صاحب سبح الشانی نیز نامحکم بود و با وصف اتساع دایره قدرت
الهی که نامحصور و غیر متناهی است از نور ایمانی و عقل سلطانی توان گویی داد که در کار خدائی دیگر درستی با این نفاست و
پاکیزگی نتوان یا زیرا که در قرآن مجید در مقامات متعدده از علو شان مجید و اعتدای حضرت خیر الوری صلی الله
عاده و سلم خبر میداد از آنجه انیکه تقدجا که رسول من انفسکم عزیز علیة ما عنتم حرص علیکم بالموئین رب
رجیم یعنی آمد نزدیک فرستاده از دانهای شما یا بهترین شما که انفس یعنی فامعنی نفیس ترسم قرآنی است و در آن

بسم الله الرحمن الرحيم
خاتم الانبیاء
خاتم الرسل

بزرگی آنچه شمار در پنج افکند حرص در او بر شما در باب مؤمنین خوانند یافت و رحمت است بدانکه خیزد اسما صفا که مختصن بر جنات

بارجی است بر آنحضرت نیز اطلاق فرموده اند رؤف و رحیم از ان باب است و چون در موجود ادبیکری مثل آنحضرت موجود

بود خستیم رسالت شریف و نزدیک الهی پسند آمد همه بهتر و درین همه سرور و خاتم و یکنین همه پانجا سخن لطیف

رمزی شریف بنماط که چون سو آن حضرت علیه الصلوة والسلام مشکل کشای و کشایند که کار باقی نیست باید که سرشته

از دست ندهیم که آخر کار ما را کار بان کار فرماست و نیک کار ما در اختیار اوست نشان کار دانی اینکه امر در موافق هر ضعیف

او کار کنیم تا فوذا کار ما بالا گیرد و کار از دست نرود و در نه چون خاتم کاران کار ما بخیر الی دنیا بخاری کشد کار کن

بگذرد از گفتار با گذرین راه کار دارد و کار راه دین صنعت و عمارت نیست پانجا خرابی در عمارت نیست پانجا

عاشق از صدر عشق خسته نکرد نظر گاه رب العزت نشود که نامعند المنکرة قطره لاجلی در حدیث قدسی آمده و آیه ان الکون

اذا دخلوا قبره افسدوا و جعلوا عذرة الیها اذلة تمثیل نیست یا مرد از خرابی خرابی تن بر بد و ریاضت بود و سر

دشمن با ابلیس همیشه موافق و سازگار می پانجا است که آنحضرت علیه الصلوة والسلام چون از غزوات

بخانه می آمد بیغرمود و جسمان الجهاد الا صغری الی الجهاد الا کبری آمدیم از جنگ کوچک بسوی جنگ بزرگ یکی از اصحاب

سوال کرد یا رسول جنگ بزرگ کدام است فرمود جنگ کردن با نفس که دشمنی در زور آوردست اعدای عدوک

نفسک الهی من جنیک این خاتم حکم الهی قدرت جان بخشیدن نیز دارد و محیی زنده کننده مردگان شش از

اجبا بمعنی زنده کردن و جان دادن و ازین صفت خاصه الهی بهره وانی و خطی کافی برای اظهار سحر و خرق عادت

بان حضرت علیه الصلوة والسلام کرامت فرموده اند چنانکه در شواهد النبوة و مدارج النبوة و معارج النبوة زنده

تاریخ

کردن آنحضرت دخیلی را که مدفون شده بود و زنده کردن فرزندان جابر رضی الله عندهم و زنده کردن آنحضرت و الدین خود را
تا با سلام مشرف شوند و زنده کردن جانوران از روی احادیث صحیحیه مذکور است و میتوانستند که مراد از اجیاد و اجساد بود که
بانفاس قدسیه ایجاد در قالب قلب است روح پر فتوح و میده و کاشانه تاریک دل را بچراغ ایمان نورین روشن کرده
و در دلها آفریده چنان حرارت و انتعاش پیدا شده که ناگاه بمرکت آمد و در ذکر الله با شاکر یک این ذکر را ذکر قلبی
و نیز میتوانستند که مراد از اجیاد دین بود که آثار شریعت حقه که بسبب فرقت وحی مندرس شده بود از پیامبری آن مردوار
سرفرازه شده و صد اعلائی کلمه الله در چهار سو عالم بلند آوازه گشته و در امت مرحومه آنحضرت علیه الصلوٰه والسلام اکثر
از اولیا کرام باین صفت کبری متصف بوده اند و سر کرده همه سید عبدالقادر جیلانی است که بسبب خدمت شریعت و استقامت
سنت و تقویت دین متین و شرح مبین سید المرسلین حجج الدین ملقب شد و با انواع کرامات و خرق عادات مشهور و معروف
گشته است حکایت در بعضی از مناقب غوثیه آورده اند که وقتی آن حاجی شریعت در راجعین خود تمنای سیوه بهشت کرد
تا روزه بدان افطار کند حق تعالی موافق آرزوی محبوب خود سیوه بهشت در طبق زرین و سیمین از دست ملائک فرستاد
شاه جیلان رضی الله عنه که مرید صداقت شاعر سلطان الانبیا بود سیوه را در آن طرف قبول نکرد و فرمود که استعمال او
زرو سیم در شرع رسول کرم حرام است پس حق تعالی خوشنود شد و فرمود امتحان تو کردم و نقد ایمان و دیانت ترا بر
امتحان کامل عیار یافتم تو حی دین و فرزند صالح ختم المرسلین هستی آنکه بندگان حیات تازه بخشد تا ایندن آنها
از تاریکی کفر و ضلالت یا از آتش دوزخ نرزد او سهل باشد منجی از آنجا بمعنی نجات دادن یعنی رساننده
بندگان از کفر و ضلالت در دنیا و نجات دهنده از عذاب دوزخ و موافقه آخرت در روز قیامت در عهد

الاعظم
حکایت غوث

بجای

شریف آمده که فرمود آن حضرت علیه الصلوة والسلام ای مردمان من بدست خود که شاکر فرمایم تا در آتش دوزخ
 نیفتد و شما عمداً می خواهید که بگوشه آتش دوزخ باشید و این کنایه است از آنکه پناه و سایه من نگذاشته و از ضراط استقیم شرع
 من بودگان شده دیوانه وار بسو درکات دوزخ می رویداری رمانیده راضی درستی که از احوال آخرت بی خبر
 خبردار کند و در چشم دلباس بر بصیرت کشد مذکور می آید آرزو امور آخرت از بعثت و نشر و حشر و ثواب و عقاب
 و میزان حساب کتاب و نام اعمال و پل صراط و نعمات بهشت و انواع عذاب دوزخ و مانند آن که بحکم الدین
 انصبیه تذکره و مذکره آن سماع را فایده دنیا و دین حاصل کرد و آواز شنیدن آن بسوی حسن اخلاق و حسن عمل
 مایل که در انواع معاصی مناسبی و فسق و فجور و زنا و شراب خواری و استعمال مسکرات و مخدرات چون بنگ و افیون
 و انواع لهو و بازی مثل قمار و بازی زرد و شطرنج که در مذاهب اربعه بحرست آن قائل اند خذر کند آنچه میگویند که
 امام شافعی رحمه الله علیه ما بین العصر و المغرب اهل حکومت و بادشاهان را برای تفریحی ذهن جازیک بازی داده است
 غلط است و قول مرجوع است چنانکه غزالی رحمه الله علیه که شافعی الذمیب بود میگوید که شافعی ازین قول رجوع کرده و قاطبه
 منع نموده است و نزدیک و نیز حرام است در جامع صغیر خانی آورده که اگر بازی شطرنج یا شطرنج با حرام است بالاجماع
 و اگر بی شرط بود عیب است و آن نیز حرام با زیرا که در حدیث شریف آمده که بازی در حق موسی ناست و اگر در چیز
 سواری و تعلیم است مشفق تیر اندازی و مطابقت و بازی کردن با زن که در حق شوهر رواست و نیز فرموده اند هر بازی در
 حق موسی حرام است روایت است که امیر المومنین علی رضی الله عنه بسوی جماعتی گذر کرد که در بازی شطرنج مشغول
 بودند فرمود ما بنده التماثل التي انتم بها تكفون ایی حضرت اسیران اشکال ظاهری یا اشکال فنی را اصنام قرار داد

مذکر

مذکر

بزرگوار

زیر که فی الغالب آدمی در بازی شطرنج از نماز و ذکر الهی غافل میشود و سنجان باطل در هرزه بر زبان می آرد و کذا فی نصاب الاحتساب
 آنکه محض شفقت از اقا آخرت آدمی را خبر دهد در دین دنیا یار و مددکار بود تا حاصل یاری و هنده دین اسلام بدفع لشکر
 و قتل کفار و مددکار مومنان در دنیا و آخرت و بتواند تا که مراد یاری هنده متخیرین باشد مسائل شرعی و مطالب فقہی و
 غوامض شریعت و اسرار طریقت که تصحیح و تنقیح و تدوین آن به تعلیم و ارشاد آن سر و سب نصرت و موجب فوز و فلاح شد
 و مشکلی حاصل شد و آئینه مجتهدین از کتب دست و ستاویزی دلخواه بدست آمد و هر یکی بغیر است ایمانی را بی طریق تشریح
 گرفت و اختلاف آن بزرگان بکمال اختلاف الایمه ترجمه لایممه موجب آسانی شد که اگر کسی در مانده باشد و پیروی ایمانی
 بروی شاق کرد و احیاناً بلا تملیق محض بنیت خیر از جای آورد علماء و عملا و اکلا و شر با دوا و غذا سخن اینجا با جمال
 تفصیل آن از فقه معلوم کنند بکلام من خدمت خرم آنکه یکی را یاری دهد خدا بعالی او را بی شک مدد کند منظور
 یاری داده شده از حق تعالی در باب طغر بر لشکر اعدا که هست آن حضرت علیه الصلوٰة والسلام در دلبانداختن و سگام
 قلت فوج اسلام و کثرت سپاه دشمن بفرج ملایکه تائید کردند و از باد صبا و برج هم مدد آن حضرت فرمودند و می توان
 یاری که و معنای آنحضرت را در باب محنت و ریاضت راه طریقت که عوارض بشری التفات بسوی مینا و معاشرت
 با زواج مطهرات آن حضرت را از بندگی و عبادت و شغل ذکر و فکر و صوم و صلوة و نوافل شب یعنی نماز تیری مانع
 نشدی همیشه در تسبیح و تهلیل و تکبیر تحمید بر زبان و هم بدل اوجان مشغول بودی و با وجود دولت دین دنیا هیچ وجه
 از یاد مولی بی پروای نکردی و پیوسته از خودی و خود بینی چشم پوشیده بصفت سفر و وطن خلوت در محنت
 تصف بودی و از کمال توحید آن مرشد و عارف یگانه که اعانت و تائید الهی شامل حال و حافظ مقال او بود

منصف

بزرگوار

چنان روایت کرده اند که آنحضرت علیه الصلوٰه والسلام چون با ابو بکر صدیق رضی الله عنہ در شب هجرت در غار کوه ثور
 بنام شدند و کفار پیرامون غار میگشتند و میگفتند که محمد علیه الصلوٰه والسلام با یقین اینجا بنام شده باد ابو بکر از
 بهر سید عالم فکر و اندیشه داشت فرمود لا تحزن ان الله مع المتقين علیکم من الله تعالی با ماست **ع** اگرستی بجای از
 اهل معنی توان الله معنای نظر کن با چون موسی کلیم را روز محنت پیش آمد رو بر او برادر خود را فرمود ان معنی با
 سیدین یعنی با من پروردگار من است قریب است که مراد راه راست بنماید و گره از کار من بکشاید پس بر در عالم را در
 عین محنت و بلا حضرت صمدیت مطمح نظر نموده است بخلاف کلیم الله که استغاثه او لا بسوی نفس خود بود و نیز از
 نصرت و تائید الهی است که از رسول کریم صلی الله علیه و آله و سلم با وجود محویت در عشق الهی وجود و بخود بی گامی در
 خلوت و جلوت کلمه که است را در وهم افکند مثل سبحانی ما اعظم شانی و امثال آن در احادیث صحیح روایت کرده اند
 آری باده دولت مردان است و ما آنکه حوصله فراخ و ظرف وسیع نبود این قدر ضبط و احتیاط ممکن نباشد و
 انا الحقی گفتن منصور حلاج نشان عدم ضبط و اظهار اسرار ربوبیت باشد که راز ملک فاش کردن در عین محو
 بسوی خود نظر افکندن و لفظ انا بر زبان آوردن نزد صاحبان احتیاط روان بود ملاحظه بقره شهید که یکی از کلام
 دین بودیغ فریاد **ع** انا الحقی گفتن منصور تا ویلی نمیجواید که گدائی چون بدولت میرسد کم میکند خود را با اگر چه
 فی الواقع کونیده این سخن مشکل حلاج نبود اما بحسب ظاهر زبان آله تقریر بود لاجرم بعاقد شریعت سخن او از صواب
 منحرف نمود و از آن وقت تا امروز عوام الناس سر رشته کار از دست داده پی بمعنی برده مرز کوی میکنند و
 از پنبه منصور دام فریب بافتند تا بندگان خدا که از کتاب الله و حدیث رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم سخن

دران گرام گرفتار کند دعوی انا ولا غیر می بر زبان آرند و از عنایت و عبادت در گذشته خود را بجای محمود شناسند
 و میدان را از آن بگذرد که مرشد را سجده کن و سجده تحیت ملائکه که بادم علیه السلام محض لغزان الهی عمل آمد دلیل صحت
 قول خود می آرند حال آنکه در احادیث صحیح سجده آدمی بادمی حرام چنانکه در اسم کامل آن خداوند فضایل بسوی آن اشارت
 رفته و الله الموفق چون حقیقتی کسی را بچندین مجوه مدد کند چنانچه در حدیثی آمده یعنی هر چه هست و محمد
 لطف و عنایت در کتب سیر آورده اند که آنحضرت علیه الصلوة والسلام در دم و اسپین زار را میکشید که از حاضرین
 عرض کرد یارسول الله تو محبوب الهی بوده و دامان تو از جمیع الود که با پاکی است پس این که به وزاری در حالت حق تعالی
 سبب چه با تو بود اما بکیت رحمت لاتی یعنی بسبب شفقت بر حال امت خود که کردم ندانم که فردا بعد از من نشان
 چه پیش آید و در غم خدای من حال آنها چون بود ای برادر که هر اشک محمد را صلی الله علیه و آله و سلم در بازار قیامت بسیار
 دهند که در عقل و قیاس ننگی و آنچه شنیده که هفتاد هزار تن از امت مر حوره آنحضرت بلا حساب بخت روز از نتایج آن
 وزاری و عنایت باری خواهد بود اگر تو نیز به شوق آن محبوب الهی و غم خدای او دیده را که بر بزرگنی در همین اشک ترا دور
 بازار قیامت قدر و منزلت باشد **آخر هر که بیدار خنده ایست** و هر که در آخرین مبارک بنده ایست **پا از آثار**
 رحمت بوده است که آنحضرت خلایق را بتوبه و استغفار امر میکرد **دینی التوبه** پیغمبریکه خلق پر دست او از گناه توبه
 کردند و از شامت کفر و معصیت بجا یافتند و میدان آنحضرت را توبه و استغفار لیل و نهار پسند آمد کنان
 آشکارا را آشکارا و مخفی را مخفی توبه کردند یا اینکه توبه آدم صغی الله که با دنی گناه اکل دانند کم در عتاب الهی
 گرفتار آمد و قرار گناه باند است چنانچه کمال حیرانی و پریشانی تا مدت دو سال او را سود نکرد **آخر توبه او بتوسل**

محمّد بنی

محمّد بنی

و بکت نام سرور نام علیه الصلوة والسلام بدرجه قبول رسید چنانکه شاه عبدالعزیز رحمه الله علیه در تفسیر عزیزیه در تحت آیه فقلنی

آدم معنی به کلمات علیه نوشته است و می تواند شد که بنی التوبه بمعنی پیغمبر ملازم توبه باشد چنانکه در حدیث شریف آمده یا ایها الناس

توبوا الی الله فانی التوب الیه فی کل یوم مائة مرة ای مردمان توبه کنید بدرگاه الهی زیرا که من خود هر روز صد بار توبه میکنم و نیکو طاهر

است که استقام آنحضرت علیه الصلوة والسلام درین باب برای طالب مغفرت عاصیا است یا تعلیم این شیوه پسندیده به اهل

سنت و جماعت خواهد بود برای عرض توبه این عبارات اختیار کرده اند استغفر الله ربی من کل ذنب و خطیئة و التوب الیه و

ادویه استغفار در احادیث بسیار آمده توبه از خلق گرفتن نشان حرص و تنمائی ایمان آنها باشد **حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ لِنَبِيِّكُمْ** یعنی ارزو

ایمان در اسلام شما چنانکه در آیه کریمه **عَدَّ جَاهِدُكُمْ** رسول الایه مذکور است و با بر این تمنا محض شفقت و رحمت باشد و در آخرین

آیت از قبیل **لَا إِحْسَانَ إِلَّا لِلَّهِ حَقُّهُ عَلَىٰ الْأَشْيَاءِ حَسَنِيٌّ** دو نام گرامی که رؤف و رحیم باب آنحضرت بخشید و ظاهرا

که حرم آنحضرت درین باب از جمله مکارم اخلاق خواهد بود و لاجرم حرص آدمی در کارهای که از ان نفع خلائق متصور باشد

محمود بود و بکلمه خبر الناس من نفع الناس امر امید جزا در دنیا و ثواب بی حساب در دار بقا خواهد بود و اما حرص مذموم

که از ان علماء از ایمان آخرت دست و پداین است که بجوایش مال و جاه پیش امر و اهل دول از گفتن کلمه حق خاموش

شوند و بیاس خاطر مخلوق بی رضای خالق در امر معروف و نهی منکر تقصیر نمایند و تصور آنها فی الغالب آن باشد که اگر کمال

مرضی آقای خود سخن گویم از نظر رفت او بغنیم و جاگیر و منصب و نذر و هدیه موقوف کردد و لیکن غافل ازین که چنین عالم را

به نسبت جاهل در روز محشر عذاب زیاده تر بود و زبان او بمقرض الشیطان بر بندگما جا، فی الحدیث آیه کریمه **كَيْفَ نَحْمِلُ**

اخزیت للناس ثمرون بالمعروف و تنهون عن المنکر در صفت اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم نازل شده

آیهین علیکم

مستغنی

وذلک فضل اللہ یوتیه من یشاء واین سعادت کسی را دست دهد که از حرص دنیاوی اعراض کرده بسوی دولت آخرت
 پروازد و این کمال علم سرف حاصل نشود معلوم یعنی دانسته شده نزدیک ملائکه هفت آسمان عرش و کرسی و لوح قلم
 و نوشتگان هفت طبقات زمین یا دانسته شده پیش انبیا و اصفیا و اولیا و سایر اولاد آدم از اولین و آخرین که صف و
 نعمت آنحضرت در کتب سماوی مذکور است و میتواند شد که معنی چنان بود که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم گل سرسبد معلوم الهی
 که عبارت از ایمان ثابته است باشد زیرا که در گلشن هستی گلبنی باین زیبا و سرودی باین رعنا زسته و باغبان حقیقی آن سنال
 نوحاسته را از دریا رحمة کماله خوش آب داده درختی سبزی سرودر باغ شرع از زمینی باهصل آسمانی بفرج آورد معلوم بآب
 بحسن تعلیمات او کسی باین علم و عمل فایز نگشته که آنحضرت علم سرف الهی بر روی زمین منتشر کرده و در ادای کار خلافت و
 فزودگذاشت نموده خلاصه سخن اینکه محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم اشرف معلوم باری عزیمه و حضرت باری جل و کمال و
 افضل معلوم باین عالم ربانی بود ازینجا است که فرمود که اگر حق تعالی را خلیل نکرتمی ابو بکر صدیق را خلیل گرفتیمی مطلب اینکه دو خدا در دل سینه
 دوستی یاران کو به صداقت بکن باشد بیزار درجه زیاده تر است سبحان الله این چه تقرب و شرف و کمال است که حکم
 من کان الله کان الله له خود را بحق تفویض کرده شایع دین دنیا حاصل کردند و این لایفه روحانی از کمال عقل و دانستن
 عارف ربانی خبر میدهد و هم کمال فضیلت و بزرگی امیرالمومنین ابو بکر صدیق رضی الله عنه ازان ثابت می شود و فهم من
 فهم و بعد من بعد ششمین بلند آوازه و صاحب شهرت که پیش از ولادت و بعثت آنحضرت کوس شهرت او در چهار
 سوی عالم زنده و بیگام ولاد آنحضرت علیه الصلوٰه والسلام به طرف شوری افتاد و کج کسری مترزل شد و کنگر
 آن شکست و بان سرگون افتادند و آدم علیه السلام را بکنیت ابو محمد شرف کرده از احوال آن محبوب درگاه

عزیز

ذو الجلال اکابر داند و عیسی روح الله را برای ساین مرده قدم او فرستادند و هم از آنکه گریه ان الله و ملائکته یصلون

علی النبی یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما چنان ظاهر میشود که شهرت آنحضرت بسبب صلوة و سلام الهی و فرشتگان و

مومنین روز افزون است و در دو مسمان ملک در طبق نور بنیاده بلا حظ آنحضرت می در آید و نیز از فاعده بدیعیه که

ایمه مجتهدین آن از کتاب سنت استنباط کرده اند و در جموی مذکور است کمال شهرت آن محبوب درگاه ذوالجلال مستفاد

میشود و آن اینکه ان الصلوة علی النبی صلی الله علیه و آله وسلم لا تتداخل و التساء علی الله عزوجل تتداخل مراد ازین عبارت معنی

این است که چون نام مبارک آن سرور در یک مجلس رکفته شود در دو سلام مکرر واجبست و تکرار شایسته تکرار نام الهی کلمات

عز اسمیه اصل شانه و مانند آن واجب نیست شاید که سبب آن باشد که در دو مشتمل بر ذکر الهی است یا آنکه ادای حقوق آن سرور

که محبوب درگاه صمدیت است بر افراد است لازمتر بود یا آنکه تکریم و تعظیم آن سرور موجب تکریم رب العزت باشد با و الله اعلم

و چون آنحضرت را بجهت نبوت و خلعت رسا و سواری براق و لوازم پادشاهی ملک و ملکوت دادند بر در دولت ای

او از کلبانک اذان اقامت پنج نوبت نواختند تا شهرت آنحضرت باین وسیله عالمگیر شود و گوش زده صغیر و کبیر کرد

و ازین صدا شادمانه دهستان شاد شوند و دشمنان بدخواه را بیچ و تاب در دل پیدا شود و نیز شهرت آنحضرت

در شب معراج که بالای هفت آسمان معرش و کرسی بلکه تا لامکان بسواری براق در ظرف گذر کرد و در راهی

بعد سوال گشاده شده و انبیا برای استقبال آن سرور حاضر شدند و شادمانی کردند و زبان تجسین بر گشادند و نیز

سیر و تماشای بیشت و در روز آنحضرت را اتفاق افتاد در کتب سیر مذکور است و کسیکه در فضل و کمال او تقریب کرده

ذوالجلال مشهور سرور بود البته کواهی او در کارهای عمده مسوع و مقبولان شاهد گواهی دیده در قیامت

فاعده بدیعیه در باب درود

شاهد

در باب بیان اسلام امت مرحوم خویش تا کو اهی دهنده بر صدق پیغمبر آن گذشته چون امتان آنها انکار تبلیغ رسالت کن چنانکه
 حق تعالی میفرماید ما را برسلناک شاید او بیشتر از نبی او می توان گفت که شاهد و گواه بر وحدانیت الهی رسالت خود باشد که آنحضرت
 بدین عبارت کو اهی داد اشهد ان لا اله الا الله و اشهد انی محمد رسول الله یعنی کو اهی میدهم که خداوند عالم کی است و کو ا
 میدهم که من محمد رسول او ام شپسید که همان معنی که بالا مذکور شد در باب شهادت بر امت خود و رسالت
 انبیا علیهم السلام و میتوان شد که شهید بمعنی شهید آخرت بود زیرا که سبب وفات آنحضرت علیه الصلوة والسلام تاثیر
 آن زهر بوده که زن یهودیه آنحضرت را در گوشت کرده داد و اقرار کرد که یا محمد اراده قتل تو کردم آنحضرت فرمود که حقیقا
 ترا بر طاک من قدرت نه در چون اصحاب بزرگش آن زن فاجره استیذان کردند آنحضرت علیه الصلوة والسلام اذن نداد
 چنانکه غزالی در بیان عفو مع القدرة در سیر شریف وارد کرده است کسیکه برای تو اب آخرت که مان شهادت نکند لایق است
 که حق تعالی و مخلوقات او در مقدمه خاص و کو اهی دهند مشهود کو اهی داده شده بر صدق رسالت از طاکه و جن رس
 که بکلمه لا اله الا الله و اشهد ان محمد رسول الله ادای این شهادت میکنند در تشهد نماز و اذان و اقامت و خمس الاوقات اینها
 حکم کو اهی دادن کرده اند تا بعضی غفلت از دل بر طرف شود و بعضی را جای عذر و انکار نماند و بر کو اهی بندگان پس
 حق تعالی خود در چندین مقام در کلام انجاز نظام کو اهی می دهد از آن جمله اینکه در سورة الفتح میفرماید هو الذی ارسل رسوله
 بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کلّه و کفی بالله شهیدا و چون آنحضرت پیش از حج عتلت عالمی تکوین عالم است همه
 کائنات بزبان حال لسان تعالی اد اشهاد میکنند که آنحضرت محبوب رفیع الدرجات و مقصود بالذات است و دیگر
 طفیلی او اند و چنین خداوند جلجل الشان منتصب بشیر البتة شایان بود پیشتر مجتهدی مژده رسالت

کتاب شهادت

کتاب شهادت

کتاب شهادت

دهنده از ثواب آخرت و نعمات بهشت و دیدار الهی با حکم کننده به تحقیق از روی وحی و الهام بدخول جنت در باب هجتم از
اصحاب کرام که ایشان را عشره مبشره گویند و سوا این صحابه دیگر زمان اهل بیت و مردان هم مبشر بجهت اند و روایت است از
انس رضی الله عنه که چون آیه یا ایها الذین امنوا لاترغوا الصواکم فوق صوت النبی نازل شد ثبات رضی الله عنه در خانه
نشست و گفت که من از اهل دوزخ نام آنحضرت از سعد ابن سعد پذیرد ثبات را چه شد پیش ما نیاید یا مزاج او ناخوش است سعد
بخانه ثابت رفته دریافت کرد ثابت گفت شما میدانید که من در میان اصحاب سید عالم جبهیر الصوم یعنی بلند آوازم پس از
اهل نارباشم سعد با آنحضرت خبر کرد فرمود بل هو من اهل الجنة یعنی ثابت بسبب این حسن عقیدت و خوف الهی که در دل دارد
از اهل بهشت است باید که غم نخورد بلی کسی که شبارت او را نرسد او است که از عذاب دوزخ بیم کند و دلهارا از خوف
آخرت و هول محشر دویم کند نذیر هر دو بذال بحجه ترساننده از عذاب آخرت و سخن حساب و کتاب باز پرس
از وی می گرفتاری در دوزخ مرعایان و خلود کفار و نار چنانکه آیات قرآنی و احادیث بنوی بر این مطلب دلالت میکنند
گویا آنحضرت را محض برای این دو کار بزرگ و مهم سترگ ترشیر انداز با این شوکت و حشمت و کوفوف ستاده اند تا نظر بر
جلالت قدر و علو شان آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام بندهکان را در اخبار او شبهه و تنگ در دل نماند و آنحضرت را از جمله مجربان
که برای اعراض نفسانی اخبار دروغ و غیر واقعی که محتمل صدق و کذب بود از دل تراشیده بعالم منتشر کنند ندانند بلکه خبر صادق
و فرستاده خاص بارگاه که با اعتقاد نمایند و دلیل بر حسن انذار و راستی کفار آنحضرت این است که چون آیه و اندر غیر تنگ
الاقربین نازل شد یعنی بر سران یا مجاز از عذاب خدا خویشان خود را که اقارب اند طلب آنحضرت مردم قریش را و فرمود
نام بنام یا فلان یا فلان برانید خود را از آتش دوزخ و من جاژه کار شما نام آخرت با طمعه بر رضی الله عنها و صفیه بنت

از اهل نارباشم
سعد ابن سعد

عبدالمطلب وعباس بن عبدالمطلب نجیبان فرمود یعنی شما که تجات خود را کنید من برای شما هیچ نمی توانم کرد فرمود بزبان کوهز بار
 لا ملک کم من الله شیئا مالک نیست برای شما از خدا چیز زیر یعنی اگر شما در بندگی الهی اطاعت رسول مقبول کوتاهی کنید پیش
 مالک ملک یاری دم زدن ندارم زیرا که بحکم آیه کریمه والامر یومئذ لله حکم در آن روز یعنی در روز قیامت مر خداوند عالم
 راست و حکومت جمیع حاکمان آن بر خیزد و مفهوم فرمان اذن در دست قدرت بادشاهی بود که او را در لسان شرع احکم
 الحاکمین گویند چنانکه در قرآن فرمود ای الله با حکم الحاکمین مسلمانان را تاکید کرده اند که در وقت تلاوت این سوره یا هر
 اقرار کنند بلی ربان است حاکم و سخن علی ذلک من الشاهدین بدانند که اگر پاس خاطر کسی در باب احکام الهی و اموات شرعی
 خوی آنحضرت بودی البته با عزیزترین اولاد خود که از آنخت بگو و نظر فرموده است و علی ابن طالب زوج او داماد من
 همایمن که فرزندان او اند درین باب شفقت پدری بجا آوردی و او را رحمت و ریاضت در طاعت الهی نماز و روزه
 و خدمت شوهر و کارخانه و نگاه داشت فرزندان باز داشتی و فرمود یکی فاطمه بر شفاعت من تکیه کن بلکه چون کار آن
 روز از اختیار بیرون است بی بداهت و پاس خاطر دختر خود را فرمود یا فاطمه لا تنکی علی انک بنت رسول الله فاعلی علی
 یعنی ای فاطمه هر اتکا کن بر اینکه دختر خود را هستی عمل کن کار کن خدمت کن برای تاکید این امر سه بار فرمود ع رسول
 مملکت خویش خستوان و اندر پدر را شهید بسیار است اما پس گردی دارست مثل است مشهور ای برادر چون در باب زینب
 بتوان بنت رسول فرمان چنین با من و تو در چه حساب باشیم تو میبوی ای که بی محنت عمل و اطاعت صاحب شرع از
 مواضع آخرت باز رہی و الله این خجالت خام جانیکه محمد علیه السلام را از یاد هوان محشر مودریش سپید
 کرد و حال دیگران چه خواهد بود و بنندگان خدا و پیردان شرع هدی چرا از ظلمت ضلالت زینب که چراغ راه

ایشان تسبیح میرست نور و ششای هدایت که از جانب عرش سبوی اهل زمین آمد چنانکه در قرآن مجید فرموده لقد جاءکم
رسن الله نور یعنی آمد نزدیک شما از طرف خدا نور که فی الواقع نور الهی است و هر نور ما پر تو نور است چنانکه در حدیث آمده اول
ما خلق الله نوری فرمود آنحضرت که اول حق تعالی نور من پیدا کرد و نیز فرموده اند انا من نور الله و کل شیء من نوری یعنی وجود من
مخمس از نور خداست و هر شیء از مخلوقات از فیض نور من است و از آیه کریمه الله نور السموات والارض بنظر دقیق مستفاد می شود
نور محمدی صلی الله علیه و آله و سلم مرات همان نور است و چون مظهر هم را از کمال امبداء فیاضی وافی و بهره کافی در کار است
نور محمدی لمعان تجلی الهی شد و عالم جان و جهان روشن کرد و حقیقه آنحقایق شد روایت است که حق تعالی نور محمدی ^{الصلوة}
و السلام را حکم کرد که بانوار انبیا مطلقا کند پس نور محمدی بر نور انبیا مسلط و جاوید انبیا عرض کردند بار خدایا این نور
که امام منصور است که پیر امون ما را گرفته است و ما را در سایه خود متنازده خطاب آمد که این نور محمدی علیه الصلوة و السلام است
اگر شما بروی ایمان آرید شما را در جبه رسالت و نبوت دهم پس انبیا عرض کردند خداوند ما بدل جهان ایمان آوردیم و
پیش این نور رسیده نیاز بر زمین نهادیم زیرا که ما را نیز در راه دین چراغی در کار است سبح یعنی چراغی که
از ان تاریکی کفر و ظلمت ضلالت مرفوع شده و دلها مونسان بنور ایمان روشن گشت و از آیه مثل نوره که شکوه قیامت
بنظر باریک می توان دریا که این تمثیل نور محمدی است بکلیل مظهریت که در اسم نور مذکور شد زیرا که عشق آن حضرت ضرورت است
که در دل مومن چون فقیه قرار گیرد و از انوار رسالت و آثار نبوت اقتباس کرده مومن از سلوک بر طریق رسالت محض
هدایت است عنان نیچی فاما هر یکی بر این سعادت عظمی نیست بلکه دولتی است خدا داد میفرماید بهد الله لنوره
من لشیاء یعنی راه نماید حق تعالی سبوی نور خود که نور صفا باشد و حقیقت محمدی مظهر آن ساخته اند کسی که خوابید

نور محمدی

نور محمدی

در کشف الاسرار آورده که حقیقتاً خورشید را سراج و ماه کعبه و محمد علیه الصلوٰة والسلام را چراغ نیکوتر گفت از آن روشن مینماید
 که این چراغ آن چراغ را روشن کرده است و آن چراغ آسمان است و این چراغ آسمان زمین کعبه روشنی او روز و شب کعبه است
 و این چراغ دنیا است و این چراغ دین و آن چراغ آب و گل است و این چراغ جان و دل آری چراغ راه مومنان ارضی است هدایت
 لازم است هدی بمعنی مادی که مصدر را بر اسم فاعل اطلاق میکنند لاریب فیه هدی للمتقین که صفت قرآن است
 ازین قبل بود که یا از کمال هدایت و در بنهای مثل قرآن مجید عین هدایت شد و نشان هدایت او از هدی للمتقین طلب شد
 محمد راه نماینده بسوی کتاب و سنت که بجا آوردن احکام آن موجب نجات آخرت و دخول جنت و دستکاری از
 عذاب است بود و چون هدایت آن سرور و شریعت عزیزی او در نظر اهل حق بمنظر استحسان جلوه داد و ایرادین پایه رفیع و
 درجه بلند حاصل شد هدی آخر زمان علیه السلام که سومی سوال آخر زمان است در صورت و سیر شبیه آن محبوب کبریا و باطنی
 علی بنیا و علیه الصلوٰة والسلام در دفع فتنه و جهل شریک معاندان با و چون وقت نماز آید امام هدی عیسی روح الله که
 بیامد پیش نمازی کن عیسی علیه السلام فرماید من امام است باینکه بعضی شمار شمار امام است زیرا که حقیقتاً است محمد مصطفی علیه
 و السلام را بزرگی داده است و در حدیث شریف آمده که آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام اصحاب خود را فرمود ای
 چه قدر شادمانی کنید شنیدن این بشارت که عیسی روح الله در پس کعبه از امت من اقتدا کند و اما کم سنگ گوید و بلند
 هدی آخر زمان چراغ الفلک الافلاک زسد که حضرت عیسی تا شری هدایت او صلیب بشکند و خنجر بکشد و حرب سنت
 کریم کجاکند و بعد وفات در مقبره آنحضرت مدفون شود و هر دو بزرگواران در روز قیامت از یک مقبره سر بردارند
 کما جاء فی الحدیث متین روشن کننده جهان و جهانیان بنور خویش تا روشن کننده و لها بنور معرفت و نور ایمان

هدی

هدی

هدی

وحق تعالی آنحضرت را در قرآن بسج میسرت کرده است کلمه ای که چرخ فلک طور اوست تا همه نورها پر تو نور اوست و آنحضرت چرا
 مطلع نوار کرد که نور الهی از طلعت او پدید است و هر ماه دستار کان شدای جهان با کمال او بیند و میتواند شد که بمعنی روشن
 بخش کاشانه فقر و مساکین و مقبور مومنین باشد چون صورت نورانی او را بر او جلوه دهند و از حقیقت آنحضرت سوال
 کنند کور مومنین آن چهره چون گل شک گلستان شود و روضه من با فیض الحجة صفت قبر مومن است و از آن چهره این
 غضب ناک با کافران پاک با بر عکس بود و او را از شعله ششم حفره من جزات النار با و میتواند شد که بمعنی روشن کننده دیده
 بصیرت مومنین باشد بفرست ایمانی و این مرتبه بزرگ با اتباع است و پیروی شریعت آن حضرت علیه الصلوة والسلام مشایخ
 طریقت را دست دهد و نتیجه نور فرست ایمانی آن باشد که آدمی را کشف خفیات حاصل شود و از ناصیه حال از باطن در
 یابد حکایت روایت است که یکی از کرامان جامع تلمیذین بر کرده و زنا در کمر بسته پیش یکی از مشایخ طریقت حاضر شد
 و سوال کرد از معنی حدیث القوافر است المؤمن فایه ی نظر نور وجه الله یعنی ترسید از فرست مومن که او بنور الهی نظر میکند
 شیخ گفت معنی اینجور شریف این است که تو زنا بشکنی و از کفر توبه کنی گفت حاشا که زنا داشته باشم شیخ فریدان را
 زمان داد تا جا را زن او بر آرد و زنا بشکند آخر آن کس این کس است در یافته بر دست شیخ توبه کرد و باسلام شرف
 شد چون مرد از آنجا روان شد شیخ بمردان خطاب کرد گفت ای یاران این که بشکست زنا ظاهر بود بیاید
 تا ما زنا باطن خود چاره کنیم شورا از اهل مجلس برخواست و همگنان گوی و زاری کردند چیزی با گفته اند **توبه چه با**
 پشیمان آمدن و بر در حق نوسلما آمدن و عام را توبه زکار بود و خاص را توبه ز دید خود بود و گفت پیر کانداز
 ره پیشواست و توبه کن از غیر آن هر چه خداست و آری این فضیلت بدین معنی است سید عالم صلی الله علیه و آله وسلم **توبه**

رسالت پناهی که در باب فاسقان اهل بدعت وارد شده نظر کنند کار بغایت مشکل باشد و از کشیدن عذاب دوزخ بد
 دراز چاره نیست بعد انواع خرابی و ذلت و خواری امید است که بشفاعت آن نور نجات ازان مهلکه دست دهد و
 برای تمثیل دعوت دین اجابت آن در حدیث شریف چنان آمده که فرمود آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام که شخصی سالان
 ضیافت تبار کرد و یکی را مقرر نمود که صلاهی عام در وهدا آنکه آن دعوت را اجابت کرد در آن ضیافت خانه آمد و از الوان
 نعمت بهره ور شد و آنکه اجابت نکرد محروم ماند بداند که ضیافت کننده خداست و دعوت کننده منم امی برادر دید که
 عنایت رب العالمین در رحمت سید المرسلین صلی الله علیه و آله وسلم در باب پرورش بندگان بچ لطف و خوبی است که
 در دنیا با انواع رزق درونی مدد کردند و در عقبی بهشت و نعمات را بر اموسان تیار ساختند و چیزهای عجیب و غریب
 از ناکول و مشروب ملبوس که با دشامان را بدینسانند برای دنی فقیران رسول کریم در اینجا موجود است و در صفت آن
 نعمات بطریق قل و دل فرموده اند و لکم فیها ما تشتهون الا انفس و تلذ الا عین یعنی حاضر است برای شما در حنبت آنچه
 آرزو کنند و لها ولذت یا بد چشمها و نیز بالاتر از آن فرموده اند ما لا عین ت ولا اذن سمعت یعنی نعمت آنجا در بیان
 نیاید چیز است که نه چشمی آنرا دید و نه کوشی شنید آنکه خلق را دعوت کند حقیقی او را دعوت کند مدعو طلبیده
 بدرگاه رب العزت در شب معراج یا بسوی توحید الهی ایمان برود حدیث وی که حقیقی آنحضرت را بواسطه جبرئیل و
 کرد و آنحضرت خلق را خود دعوت کرد و میتوان گفت که دعوت کرده شد یعنی ضیافت خانه الهی در نعمات آن در دنیا
 و آخرت که او همگرا می و مقصود بالذات است و دیگران طفیلی آنحضرت اند پس درین صورت داعی خداوند تعالی
 بود یا دعوت کرده شد در کاشانه عاشقان و بیت الاخوان آنها که در آرزوی دیدار و جمال با کمال او بکمال

کتاب
 ویت

مدعو

الحجیب

در خوانند خوابگاه خود را با انواع عطریات و بجز معطر دارند و دیدار او موجب سعادت و این کارند **دل سر پرده**
 محبت اوست پسند آینه دار طلعت اوست پاتو و طوبی و ما و قامت یار پافکر هر کس بقدر همت اوست پادشورا اجابت
 دعوت در کار است که این اجابت از جمله سنت های اوست **صلی الله علیه و آله و سلم** **محبیب** جواب بده در روز میثاق
 که در سوال است بر یکم پیش از همه آنحضرت بلی فرمود و بر او قرار آنحضرت اینک چون از شکم آمنه خاتون پیداشد سبزه کنان بر زمین
 افتاد و همه عمر عبادت الهی و یاد او مشغول بود و گاهی در ادای تعظیم رب العزت کوتاهی نکرد و در مقام تعظیم الهی تعظیم خود را
 نداشت و اگر احیاناً در سجده ای از صاحب حسن ارادت و کمال عقیدت به تعظیم آنحضرت برخاستی منع فرمودی و گفتی لا تعظمونی
 فی بیت ربی یعنی در خانه پروردگار من تکلیف تعظیم من بر خود مکشید و این جا است مقدس که در آن و شمار توجه بسوی حق **خدا باید**
 یا اجابت کننده دعوت مسلمانان با بحسن اخلاق تا دل آنها شاد کرد و خواه آن داعی غنی باشد یا فقیر شریف بود یا **سند**
 ضعیف اگر چه بران جوین دعوت کند و می توان گفت که بعضی جواب بدهنده باشد مر خوانندگان در هنگام محنت و بلا
 عرض حاجت مثلاً عرض کند اغثنی یا رسول الله اغثنی یعنی ای پیغمبر حق بغیر این بر من بکنس ازین هبلکه بران اگر چه
 این گونه اجابت صفت خاص باریست عز اسماء اما آنحضرت و اصحاب او اولیا کرام از راه لطف و اکرام از خداوند ذوالعلا
 نصیبی از ان بحسب ارباب محنت کرده اند و انکاران رد او بنود زیرا که از ان انکار سحرات سید عالم و کرام اولیا لازم آید
 و آن برخلاف عقاید اهل سنت و جماعت باشد و علم غیب و حاظ علم اگر چه مختص باری عزوجل است اما خواص بندگان درگاه را
 پرتوی ازین صفت عظمی تعظیماً الشانم داده **ع** مردان خدا خدا بنا شدند لیکن بن خدا بنا شدند و آیه کریمه من بحسب
 الله نظر و امثال آن که در کتاب الله و احادیث که درست آمده در عدم قدرت اجابت مطلقاً دلالت میکند

در حق اصنام و عبده الاصنام است که بتان بت پرستان باشد که چندی با سدرج مستجاب دیده وجود خود را در باران
 قدر و قدرت پیش پیمان رواج دهند اما چون بر رسول آخر زمان ایمان نیاورده اند سیر ملکوت با نهادت نمید
 و مانند کرامات و خرق عادت اولیا آن کرشمه را قیامی و دوامی نباشد و هر که خدا تعالی را و بندگان او را جواب با صواب د
 چرا حق تعالی او را جواب ندید **مستجاب** به معنی مستجاب الدعوات که دعای آنحضرت در دنیا و شفاعت او در آخرت قبول گرد
 و فرمود آنحضرت که هر کس از انبیا و دعای است مستجاب پذیران مراد خود در دنیا حاصل کند و من مطلب خود که شفاعت
 است برای روز قیامت در دل داشتم **م** هر بنی خواست چیزی از خدا یا من شفاعت خواستم روز جزا پادان
 حضرت کابلی دعای بد در حق کسی نکرد که کافر است بلکه برای خوبی و هدایت توفیق دعای فرمود بلی مقضای
 لطف و کرم همین است **حقی** با حاطی پرواز خفی مهربان بر حال است که بیان انواع عنایات و نوازشات آن
 سرور از جبهه تقریر و تحریر بیرون است و خود بعثت آنحضرت محض برای رحمت بر سایر موجودات و مخلوقات باشد
 و صفت عفو آن عالیجناب که بعد ازین مذکور شود دلیل کمال مهربانی آنحضرت بود **عفو** بخشنده و آمرزنده کنه
 عفو بود یا سهوا و ترکب آن کنه آزاد بود یا بنده مومن بود یا کافر دوست بود یا دشمن و در فضیلت عفو آیات
 قرآنی و احادیث نبوی بسیار آمده از آنجمله اینکه **واضع عنهم** یعنی یا محمد پیام زایش از او در گذار از خطا مردم
 و نیز فرمود **والکاملین الغنی والعافین من الناس** و اللہ یحب المحسنین که درین آیت خورنده خشم و عفو کننده را محبت
 درگاه الهی و صفت احسان که رتبه است بسالی حاصل میشود چنانکه الفاظ آیت بران دل است و تا آدمی بر نفس ماره
 غالب نشود مغلوب غضب باشد و از فضیلت عفو فرمود **و در حدیث شریف آمده که فرمود آنحضرت علیه الصلو و السلام**

مستجاب

حقی

عفو

خداست و شرف الدین یحییٰ میزری که یکی از علمای ربانی است در کاتب خود آورده که گمان نیک در حق دیگران گمان بد
 در حق خویش مقام اهل طریقت است و معرفت الهی بدان وابسته است و از جمله تعلقات که سالک از رسول بمنزل مقصود
 باز دارد خطرت نفس شوم است که آدمی را در احوال زید و عمر و تجسس اسرار آنها متوجه میکند و از تاویل کردن بکار خود حساب
 شبانروزی غافل می سازد و این خطرات را که نتیجه اش تنگ حرمت کسان و بروریزی برادران است بدترین تجلیات
 گویند و معرفت دینی که ازین تمغله رونمایید این است که این کس خود را بغرور نفس در علم و عمل و زهد و پاکدامنی و مسلمانان از بی نیای
 افضل و بهتری داند و لفظ انا خیر منه بر زبان آرید و در دل معتقدان باشد حال آنکه در اصل این دعوی ابلیس است که در
 مقابل آدم صغی الله بخدا عرض کرد و در لعنت ابدی گرفتار آمد پس شیطان سخن او بد که انسان ناقص را بر طرز خود بر آورد و نشان داد
 خود که در نحو ذبالت منبها ای برادر چون بسبب غرور نفس کنی را که اهل قبله باشد کافر کوشی و بکفر زود تصحیح حکم کنی و او در واقع
 چنان نبود چگونگی با کلام الله الا ان الله که در روز قیامت بحاکمیت او بر خیزد برای و باین خبیث باطن با کلامه تطیب مقابله کنی
 خاکساران جهان بحاکمات منکره تو چه دانی که درین گردش ساری با ویوسف علیه السلام که بنی محصور بود در مقدمه نجات
 با وجود پاککی و امن خود بحال تواضع و بدگمانی در حق خود که شیوه اهل طریقت است گفت و ما ابری نفسی ان النفس الاماره
 بالسوء یعنی من مرا نکنم نفس خود را از خطا و لغزش زیرا که هر نفسی حکم کننده تر است در باب بدی و بدکاری الامارم
 ربی ان ربی غفور رحیم مگر کسیکه مهربانی کند حقیقتی بر وی و نگاه دارد او را از خطا بدرستی که پروردگار بخشنده
 و رحیم کننده است هر که بنظر ابتدا درین آیت نگاه کند صفت عفو به تکلف اختیار نماید که عفو کننده را رتبه اولی است
 می بخشند ولی دوست خدا و می قرب در گاه صمدیت جلالت بر پناه و نزد عرفا معنی ولی آن باشد که غرق شود

۶۵

و مشابه حق و غایب شود از خلق یعنی توجیه و بکلیت جوه بسوی حق باشد و هر بنی را اول درجه ولایت میدهند و آنچه
 میگویند که الولاية افضل من النبوة همین است زیرا که در نبوت بنی را از توجیه بسوی عباد الله و صحبت با آنها چاره نیست و این
 که فضیلت آن مذکور شد ولایت بنی است نسبت به نبوت او نه ولایت دلی نسبت به نبوت بنی و این مسئله شکل است و اکثر
 کم سوادان درین مسئله راه کم کرده و طبیبان میگویند و عرض آنها این است که ولایت امیرالمومنین علی رضی الله عنه از نبوت
 محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم افضل است حال آنکه مراد علمای دین بر خلاف این است چنانکه مجد الف ثانی این مسئله را
 در کتاب خود صاف ذکر کرده است پس هر که دوستی خدا حاصل کند او را ولی گویند و بطبیعی سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم
 منصب ولایت بمشایخ طریقت بخشیده اند و از ایه کریمه الان اولیا الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون بجات آخرت و
 بیفکری اولیا ظاهر میشود و چون دوستان مخلص از دو جهان دست بردار شدند و دیگر کجا جای فکر و غم باقی ماند آنها
 پیوستند و از آفات دارین بالکلیه رستند و روایت است که یکی از بزرگان روشندان گفته سر آدمی در صحرا دید که بالا
 بقلم قدرت نوشته بود خسر الدنيا والآخرة چون بخور نگرست بگرست و گفت این سر شوریه است که از دو جهان ک
 نداشته و بار امانت منوی بر سر برداشته و کان ظلوا ما جهولا و صف حال اوست حقی پیغمبر بر حق که صفات تقا
 و اخلاق او اختیار کرده و در حقانیت بجای رسیده که خود او را حق گفتند و نیز حق یکی از اسمای حق تعالی است و حق
 توانا و زور آور در ادای خدمت و طاعت آبی یا توانا در حمل بار امانت ربانی یا زور مندی که کسی را در قوت
 یاری مقابل او نبود و قوای آنحضرت علیه الصلوة والسلام با وجود زهد و قلت اکل که روز با آب خشک و ترقا
 کردی و سنگ بر شکم سستی و اکثر ایام صائم بودی و ابوان نعمت را عمد آنخوردی محض از قبیل العجا بود در گانه که پیشوا بود

در حق
 و حق

نامور با محضت در کشتی بسز نیاید و مغلوب شد و نیز طاقت بدنی و قوت باه که با ازواج نه گانه بخوردی در کتب سیر
 نوشته اند که صاحب قوت و شوکت صاحب امانت باشد محض خیرست امین امانت گذار و دیانت شعار که خازن
 کنج احکام الهی بود و در ادای لوازم دیانت دقیقه فرو گذاشت نکرد و نیز اسرار معرفت را که از حق تعالی بواسطه جبرئیل
 امین باین امین دولت دنیا و دین از عرش برین رسید بلا دخل و تصرف ولی افزا و تعزیر بر میدان مشارکان خود ^{مصلح} که
 فراخ داشتند رسانید و بعد از آن سینه بسینه کنجینه آن امانت در مشایخ صوفیه کرام بطور میراث رسید و کسیکه باین
 وراثت بهره مند شد و راه رسالت را دریافت نمودی و مرشد حقیقی شد و آنکه قدم از جاده شرع بیرون نهاد و دولت
 وراثت کم کرد و از عهد هدایت خلائق بواجبی بر نیاید و نشان بی بصیرتی او چنان گویند که سخنان باریک در دهان
 تاریک افکند و بجای نور ظلمتی از آن ظهور کرد و فرق میان عابد و مجبود و خالق و مخلوق که بزبان چندین هزار بنیاد
 اصغیا و اولیا ثابت شده از میان بر خاست آخر سر رشته کار بدان کشید که میدان او ضبط اسرار نگوده در ضبط ^{فنا}
 و باحت و الحاد و زندقه و فساد را بجا توحید و طاعت و عبادت و ریاضت رواج دادند مولانا روم میفرماید
 ای بسا ابله ای آدم روی هست پس هر دستی نباید داد دست باشل است که صوفی خام ملی پخته می باشد اگر کسی را شوق دریا
 این مسئله نازک باشد در کتب علمای سلف که امید اهل تصوف اند نظر کند مثل احیاء العلوم و کیمیای سعادت و منہاج ^{الجاهلین}
 الی الجنه و عوارف معارف و ملفوظات حضرت غوث الاعظم و مکتوبات یحییٰ منیری پس بمنزل مقصود رسد و صاحب
 امانت را حق تعالی هر جا امان میدهد مأمون در امان داشته شده از شر نفس و شر شیطان یا شر عاصدان
 یا محفوظ از جمله امراض و عیوب بدنی و نفسانی چنانکه از سیر شریف و ادب اخلاق محمدی این مطلب بخوبی واضح ^{میشود}

در
امین

ع
ساز

کتاب
تاریخ
کتاب
تاریخ

کسیکه حقیقی اور امان از شر نفس باشد چه صاحب کرامت نکند و کیم مسکرم بزرگ در حسب و نسب بزرگی داده
 در کافه مخلوقات و سایر موجودات که کرمی باین کرامت و مکرمی باین شرافت در انبیا کس نیست و نیز کرم بمعنی صاحب
 سخا و دیاد و جوایز بود و سخاوت و جوایزی آن سرور در کتب سیریه تفصیل مذکور است و نیز کرم کلمی از اسم الهی
 است پس باین کرم بلطف ایزد و المنزبان سید انبیا کرامت فرموده اند بارفت شان معلوم مکان مسکین
 صاحب تبه بلند و مقام عالی که ظهور کون در مکان سبب است و از عرش تا بفرش در همه جا ذکر و تذکره خوبی حسب و نسب
 و حکم شرف المکان بالکین بعد نقل آن و الی کون در مکان ازین دار فنا بدار بقا جهان روشن در چشم عاشقان تا کشته
 و گلستان هستی چون خارستان عدم با انواع تغیرات و تبدلات مخلوشده و عمارت دین بآن نزاهت و طهارت که
 در عهد آنحضرت بود باقی مانده و آن رفیع المکان عجب مجرب صادق بود که در هنگام حیات ازان تغیرات و تصرفات
 خبر داده و فرموده که قریب است بعد از من مسلمانان بهفتاد و سه گروه شوند همه آنها در دوزخ روند مگر یکی گروه ناجی
 باشد صاحب سوال که دیکه یا رسول الله نشان آن کرده چه با فرمود که آن گروه را نشان این است که بر
 شرع و سنت من قائم باشند و به لقب اهل سنت و جماعت ملقب شوند و نیز فرمود خیر القرون قرنی ثم الذین یلوونهم
 ثم الذین یلوونهم که ازان خیریت و خوبی زمانه صحابه و تابعین و تبع تابعین معلوم میشود و بعد ازین از سنه ثلثه زمانه
 ستمکاران و متکبران و پادشاهان گزنده است و رفته رفته در دین اسلام این قدر اختلاف و تغیر پیدا شد
 که در باب محاسن چهره حسن اخلاق تفصیر کلی بعمل آمد و آن صورتی فی الواقع پیش آمد که گفته اند مسلمانانی
 در کتاب است و مسلمانان در کور برای عبرت ارباب معنی که موشکاف اند این اشاره کفایت کند متین

کتاب
تاریخ

صاحب تسانت و مضبوط که در طاعت الهی از ریاضت و مجاهده در هیچ حال سهلوتی نکند و از مقابله دشمنان دین و کفار اثر
کوچک بی نفع نماید ثابت در اسلام و مستقیم بر طراط المستقیم توحید که به طعن و تشنیع جمال و انواع شر و فساد آنها که به تنگ حرمت
آن کرم درگاه رب العزت که نسبت به تهمت های جداگانه بی ادبی کردند و آنحضرت را همچون و شاعر و ساحر و کاهن گفتند آخر
که آنها از تسانت و قوت آنحضرت شکست و سبب این تهمت های باطله و اقوال کاذبه قدر و منزلت آنحضرت در میان
عالم افزون تر شد و هر روز نام آن سرور مشهورتر میشد **مبین** ظاهر و آشکار یعنی نام و نشان و حجت و برهان او بواسطه
معجزات و خرق عادات او که ای موجود ابر رسالت آنحضرت که همه ذرات کائنات بروی ایمان آوردند و بزبان و دل
اورا صلی الله علیه و آله و سلم بیان کردند **موسم** بمسیم شده امیدوار فضل الهی در دنیا و آخرت و بفتح سیم آمده
بمعنی امیدگاه خلایق که آنحضرت و سید بسکین و دستگیر درانندگان راه است و عاصیان را پشت و پناه و ذاکره از بندگی
بکشاید و از بانگ امتی امتی غلغله در جرج برین افکند و در یا رحمت الهی بسجوش آرد و **صول** بفتح اول بیوند کننده
باز ذوی الارحام که عبارت از صلوات بر محمد و آله و صلوات شریف آمده که رحم شش است از رحمان پس اگر آدمی صلوات کند
و حق قرابت ذوی القربی بجای آرد رحمت الهی نماید و اگر قطع رحم کند و با ذوی الارحام لطف و احسان نماید
رشته امیدوار قطع سازد یا پیوند کننده با آنکه از ان حضرت بریدن خواهد یعنی تنگی کننده با دشمن و کفایت کننده
بدی ببنگ **اساس** دو کسب تفسیر این دو حرف است با دوستان تطف با دشمنان مدارا یا پیوند کننده شریعت
باطریقت یا پیوند کننده جان و دل و آب کل حضرت صمدیت که بدل تصدیق الوهیت کرده جواری را در طاعت مولی
مشغول کرد و این پیوند قطع پیوند علایق حاصل شود چنانکه گفته اند **تعلق** حجاب است و بی حاصلی او پیوند ما

مبین

موسم

موسم

مطالع ذوق و ذوق در مقام ذوق در مقام ذوق

بمسئله اصلی بود که بمنزل قرب رسید خداوند فضایل گردد ذوق و ذوق در مقام ذوق و ذوق در مقام ذوق
 و صاحب بزرگی صاحب دینه صاحب عزت و صاحب فضیلت هم در دنیا هم در دین چنانکه از صفای رابع الدرجه آنحضرت که با بندگان
 بیان این کمالات واضح کرد و جمیع بندگان خدا را سر او را اینست که نظر بر علو درجات سید کائنات علیه افضل التحیه و التسلیما
 غاشیه اطاعت آنحضرت بردوش جان نهند مطاع اطاعت کرده شده یعنی کسی که سعاد و نصیب آنها باشد اعلم از انسان
 و حیوان جمادات و نباتات و فان بران سرور اند آمدن درخت به حکم آنحضرت و در برد ایستاده سجده کردن آن در سحر است
 مذکور و شهرت و مومنان پاک طینت قدم از جاده اطاعت آنحضرت بیرون نهند و چرام و خدا پرست در اطاعت آنحضرت
 تقصیر کند که فرمانبرداری آنحضرت محض اطاعت الهی است چنانکه در قرآن شریف آمده من طبع الرسول فقد اطاع الله یعنی آنکه
 اطاعت رسول که اطاعت خدا کرده با و موجب این شرف و منزلت آنحضرت علیه الصلوٰة و السلام اینست که آنحضرت فرمود
 بوحی الهی فرمود آیه و ما یطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی بران دل است و هیچ سخن آنحضرت خالی از نکت و منفعت دنیا
 و آخرت نیست بنابراین جمیع در شای آنحضرت میفرماید جریس علیکم بالموئین رؤف رحیم اگر اطاعت مخدوات که در زمان
 آن سرور و هم بعد وفات آنحضرت به تفصیل نوشته میشود و فرمایند بار و ایت است که چون یکی از اصحاب بدر مسجد درآمد آنحضرت
 علیه الصلوٰة و السلام بالاسنبر بود حاضرین را فرمود به نشیندان صحابی ها بخواب استاده در به نشست تا با خیر اطاعت لازم نیاید
 چون حضرت علیه الصلوٰة و السلام او را ملاحظه فرمود او از دادنی فلان نذر و این میاد این گونه حکما یاد و ایا بسیار اند طالب سخن را
 یک سخن کفایت کند و چرا جن در ملک دید و دو آدمی و پیری اطاعت آنحضرت نکنند که آن حضرت فرمانبر رب العلیین است
 و مطیع اطاعت کننده احکام خدا بحال خوف و خشیه و ارادت و عبودیت بچستی که از دیگری خواهد صحابی بود یا ولی

در مقام ذوق

یا قطب در آن و غوث زمان آن کونه اطاعت مولی اسکان ندارد چنانکه از حدیث انا خشکم لکن استغفار معلوم میشود
 سنجیده لایله و بر این حسن اطاعت سید المرسلین اینک بعد نزول وحی ربانی لحظه درنگ نمیکرد و همان دم آن حکام را بخلق می‌رسانید
 و اگر در حجره از واج مطهرات بودی معابر آمده حکم الهی بایران خود را گوش گذار کردی و اگر بعلت اسباب بشری اجیاناد

باره یکی از زندگان خدا که بظاهر ضعیف و مسکین بود توبه و التفات نکردی بعد عتاب الهی که العتاب هدیه الاحباب
 گفته اند بجان او رفته معذرت کردی چنانکه در تفسیر بیضاوی آورده که چون این ام مکتوم که مرد نامیاب بود نزد آنحضرت آمد
 در عالمیکه آنحضرت با صنادید و اشراف قوم مشغول بود و هدایت آنها بسوی اسلام میکرد نامیاب گفت یا مومنان
 آنچه حق تعالی ترا موخت و این سخن مکرر میگفت و از مشغولی آنحضرت بسبب کوری واقف نبود حضرت علیه الصلو
 و السلام از تقاضای صبری او ملول شد روی ترش کرد و اعراض فرمود پس نازل شد آیات بسم و توبی ان جاهه

الا عنی یا مریک بعد از آنکه او نیز گفت که ای مومنان استغنی فانت ر بقصدی و ما علیک ان لا یزکی و اما من جابک
 بسی و هو یحیی فانت حنه تمی و از این آیات مضمون عتاب هر میشود گویند که بعد نزول این آیات آن نامیاب بد
 دوست داشتی و اکرام او کردی و چون بعد از این هر وقت آمدی فرمودی مر جاب من عاقبتی فی ربی یعنی خوشامدیاری
 که مراد مقدره او عتاب کردند و این توجیه بسوی سکیان و معذوران بخوبی آموختند و چون آنحضرت را اتفاق
 سفر افتاد دوبار او را بحدیثه خلیفه خود کرد مولانا بعد الغزیز در تفسیر عزیزیه آورده که از جمله فوائد نزول این آیات
 که آن حضرت علیه الصلو و السلام رسول بحق است و در اطاعت الهی بر جمیع اینها بسعت برده و گمان احکام الهی کاست
 اذن حضرت واقع نشده در اظهار مدح و ثنا و کلام عتاب یکسان بود و از آنجمله اینکه وجود این آیات در قرآن

قدم صدق

دلیل واضح است برین که این کلام بی شک کلام الهی است و محمد رسول الله بنده خاص فرمان بردار پروردگار است که کلام حق
 علی من لعقل سلم صاحبان صداقت را احاطت و در کار است قدم صدق رهنمای جهانیان بسوی راستی دوستی
 و پیشرو قوم و این دلالت کند بر شفاعت زیرا که شفیع اکثر پیش روی با دومی تواند شد که معنی ثابت قدم بود در محبت
 عشق الهی که با وجود انواع آفات و حوادث زمانه و خوف جان دابر و مشاهدۀ انواع ایذا و ستم از دست کفار با کجا
 ازان راه برنگشتی بلکه چندانکه اذیت و محنت مشاهده فرمودی القدر در عشق الهی پیروی و در اعلای کلمه الله تقدیر جان
 عزیز بگرفت نهاده از لشکر جبار دشمنان هر اسان بودی و می تواند شد که معنی راست رو و راست معامله و راست گو
 بود که در ایغای عهد گاهی خلاف نگردی و بر مضمون الکریم اذاد عدونی و اذاد اعدای عمل فرمودی و بر حق نگفتی اگر چه
 ازان حضرت نقصان آتی بود و در طبیعت و مزاج نیز جز راست نگفتی و آنحضرت راستی را بجدی روح داد که در وضو
 و طهارت و شانه کردن و نعلین پوشیدن نیز از طرف راست آغاز کردی تا راستی آنحضرت را ملکه شود چنانکه در روایا
 آمده كان النبي صلى الله عليه وآله وسلم يحب التيامن حتى الفعل والترجمان یعنی آنحضرت تيامن را دوست میداشت حتی که در نعلین
 پوشیدن و شانه کردن و در روایت دیگر فی افعال کلمه آمده یعنی در هر کاری تيامن را دوست میداشت رحمة خیر شریفة
 الهی که از ماه تابا بهی همه ممنون است و مورد رحمت او اند و بیان رحمت آن رحمت مجسم ازین زیاد چه با که حق تعالی
 میفرماید انا ارسلناک رحمة للعالمین در اسم نبی الرحمة اندکی از آثار رحمت آنحضرت علیه الصلوة والسلام مذکور شد
 بشرحی مژده مومنان از جنت و نعمات آن دیدار رحمان در سیر جهان و در اسم بشیر و مبشر اندکی
 ازین لغت آنر مذکور شده ملاحظه فرمایند عوث و یاد درس عالمیان و دستگیر ماندگان و یکسان که بغیر آن

رحمت

رحمت

رحمت

بنی آدم و وحش و طیر رسیدی و از ادای خدمت و تمسیت هم آنها را بخیدی مناجات بندگان را بگوش قبول شنیدی
 و در باب اعانت مریدان مستجاب درگاه خود دقیقه فرمود که از پشت نکردی و در مقدمه اصلاح مومنین و صلح کردن میان
 مسلمین داشتی میان مردوزن که آنرا اصلاح ذات البین گویند کمال اهتمام و توجه بکار بردی و در باب قانون عدالت
 پاس خاطر کسی نفرمودی و در باب مشرکان کفار و ذمیان جور و جفا و ترک فاعده و فاعار و اندشتی و فریادی و داد
 خواه راز و خود جاداده در شنیدن احوال او بذات خود سرگرم بودی و بدست عاقلان فاعاقلان خود او را گرفتار
 نکردی و در باب فیصله مقدمت بجانب حق نگاه داشتی و گفتی که من بحسب علم و دانش خود فتوی دادم و فیصله
 اگر کسی از شما من در اظهار حال و غنا کند و کوفمان زور آورد او را کار با خداست و در مواخذه آخرت گرفتار آید
 عینت باران رحمت که در گلشن هستی از جز ناکل و از خار ناکل همه پرورده اوست و این باران الواف
 از دریای رحمت مبد، فیاض می آید شادابی بوستان عالم و آبروی اولاد آدم از دست و خوری و
 نیز بی گشت مراد اعیان و ارکان و زمان زمینیان بطیفیل او و میتوان گفت که این بارانی است فیض
 بارگراست آثار که در حدیقه عالم شجره کلیمه که اصلها ثابت و فرعها فی السماء صفت است از ان آب
 خورده و درخت ایمان که شاخها دارد و افضل آن لا اله الا الله و کثرین آن دور کردن اذیت از راه نیز
 بآبباری آن سرور در کستان هستی لشور نماید و حیایز که شاخی از ایمان است سرش به فیض و عطاسه ز خورم شده عینا
 فریاد رس عالم که داد مظلوم از ظالم ستاند و مظلوم را از پنجه ظلم اوار ماند و فیصله منظام بر طبق قانون عدالت
 کند و رعایت خاطر و جانب داری هرگز پسند نکند و خدمت عدل با خالصانه بجا آرد و از ناشی و درستی

در باب

در باب

نعمۃ الله

ناراض و ناخشنود بود فی الواقع صفت عدل باین خوبی نعمتی است خدا داد **نعمۃ الله** یعنی نعمت الهی که قوت جان
بندگان در حلاوت عاشقان از جمال آنحضرت حاصل شود از نعمات حق تعالی که همه عالم از آن بهره ورا نذات پاک
آنسر و اشرف و افضل نعمتهاست و بنظر دقیق توان یافت که این آیه کریمه در آن تقد و انعمه الله لا تخصوا نشان

چون نعمت است بزرگ از خدا که برقلین سپاس داری آن نعمت است فرض العین و نیز بمصدق آیه اتمت علیکم
نعمتی و نصیت لکم الاسلام دنیا مومن مصدق را معلوم شود که نعمت وجود آنحضرت با نعمت توحید و شهود یکی

شده و آنچه در حدیث شریف آمده ذاق طعم الایمان من رضی بالله رباً و بما یعبده و بالاسلام دنیا اشارت بهمین
است و مراد الذین نعمت علیهم مقصود از شاه راه شرع آنسر است پس هر که قدر این نعمت دانست سعادت ابدی نصیب

شده ذخیره آخرت او را بدست آید و آنکه ازین نعمت کرامی محروم ماند فردا خوانا به نغم روزی او بشود و در دار العقاب
غسلین و در قوم و ما جمیع خورد و دست خود بکمال تاسف کرد و ای بر حال کسی که آن نعمت را از طرف خدا خیال

نکرد هدیه الله ریغات الهی که از بارگاه جلال بسوی کاف خلائق فرستاده شده تا این بدیه نظر بظلمت فرستند
و هم نظر بشرف و کرامت آن هدیه از بر سر چشم جاد بند و این بدیه عجب مخزن برکات است که در جان عارفان

عشق الهی پیدا میکنند و بیکانه را نشنا و آشنا بیکانه می سازد و هزار خویش که بیکانه از خدا باشد خدا
یک تن بیکانه کاشنا باشد هر که شکر گذاری این بدیه شریفه را وظیفه خود سازد و بکم لکن شکرتم لازیم

زیادت نعمت راستی شود **عَرَفَ وَ شَقِيَ** و شکر و استقامت که هر که آنرا تمسک کرد و اعتصام نمود از
سواخذة آخرت محفوظ ماند و آنکه طریقه او را پسند نکرد و چشم کم دیدیم بغم خورد و در مذلت دین دنیا گرفتار

هدیه الله

عز و تقوی

آید که در آن کسی که ترک کند پیری تو را بی آنکه کسی بهت او چنگ نرزد و صراط الله صراط مستقیم راه الهی
 و راه راست و سبب تصاف آن حضرت باین صفا جلیده این است که جاده شریعت و راه طریقت را سبب بنا نهاده او ست و سنت
 آن حضرت که دلیل این راه است نزد علمای دین و صاحبان یقین حجتی غیر مستقیم است چون آن حضرت راه الهی است باید که
 ادب تحسین و آفرین بر زبانها رود و ذکر کمال الله یعنی سبب ذکر آنست که هر که صورت زیبا و سیرت پسندیده آنحضرت پسند قدرت
 الهی را بخاطر آرد و سبحان الله یا الله اکبر بگوید میتواند گفت که ذکر الله یعنی مذکور عند الله بود که تعالی محبوب خود را در
 ملائعالی نام میکند بصلوة و سلام و هم فرشتگان در مومنان درین باب تاکید میفرماید تا بحکم من احب ثباتا اکثر ذکراه محبوبیت آنحضرت
 بر تعلین ایشان کار شود و آن مذکور عند الله را در محافل و مجالس خود بکمال شوق و ذوق اکثر یاد کنند و میتوان گفت که آنحضرت
 بوصف ذکر الله از ان موصوف شده که از دیدن جمال او تعالی بیاد آید و غفلت از دلها بر طرف شود گویا اینست طلعت
 آن حضرت جلوه گاه صورت جمال الهی شده و معنی الله جمیل و کجبال جمال صورت گرفت و در حدیث شریف آمده که انظر لی
 وجه علی عباده جائیکه میرد این فضیلت حاصل با حال با کمال مرشد چه پرسی و بزرگان گفته اند که نشان ولایت و الهی این
 که از دیدار او خدا را یاد کند و ملاقات او باعث بر توجع بسوی مولی شود و معنی فایما تو لوانتم وجه الله جلوه ظهور یا بدین
 را از جلال آثار و ولایت دانند آنکه تیغ زبان را در گش آب دهمی سز که موصوف شود بر صفت سیف الله شریف الهی
 که بعد آنحضرت غازیان مجاهدان اسلام بر شکر کفار ظفر یافتند و از هیبت بر ترش آن تیغ کفره فخره موافق آیه کانهم حرم
 مستغفرون من قسوره گویا که خزان اندر منده که بختند از شیرین سو که رزم راه فرار پیش گرفتند و این صفت دلالت کند
 بر کمال شجاعت آنحضرت که احوال آن در سیر شریف مذکور است و می توان گفت که چون سبب آن نور در دل بادشاهان

صراط الله
 مستقیم

ذکر الله

سیف الله

روی زمین اتر کرد و در عرب و عجم غاشیه طلعت آنحضرت بردوش جان گرفته از خراج گذاری چاره نذیدند باین لقب
 ملقب شد و میتوان گفت که تیغ زبان آن حضرت در برش از شمشیر تیز تر بود و اگر احیاناً در حق کفار بی ادب و عیال کفتمنی
 قطع رشته جبات آنها کردی چنانکه در حق یکی از پادشاهان عجم که فرمان آنحضرت را از راه تکبر پاره کرد فرمود چنانکه
 نامه مژداید بشیر او را در دوزخ پهنان شد و اشغال این هجرات در سیر شریف مذکور است و بکلام انما الضحی القوتالین سیف
 کاهی حق و در سینه زد و کاهی خرمن جیبی ادا باز که بانام خدا و رسول بی ادبی و کساختی کند سوخته با خاک برابر کند
 حرب الله نیز بمعنی سیف الله بود که حرب بکسر اول سلاح را گویند یا بمعنی کرده خدا باشد بسبب بیاران حکم و
 پیدا کرد چنانکه فرموده اند محمد رسول الله و الذین سواشدا علی الکفار الایه و کار این جماعت این بود که اعلا کلمه الله
 نمایند و لشکر اعدا را شکست دهند و بکلمه فاقلموهم حیث ثقتهم یعنی کجاست کافران جانی که بیاید بیج فساد او
 استیصال کنند که افنی کشتن و بچه نگاه داشتن و آتش نشاندن و انگار گذاشتن کار خردمندان نیست پس آنحضرت
 بشکر اسلام تسخیر بلاد شرقی و غربی نمود و در عرب و عجم لوای شاهی خود بلند کرد و نام و نشان او چون مهر سیر
 روشن شد النجم الثاقب ستاره درخشان که هیچ ستاره بر آسمان هدایت مثل آنحضرت روشن نشده و چنانکه
 سازان در شب تاریک میان بر و بگر بر روشنی ستاره راه می شناسند ساکنان آه دین بنور هدایت آن بزرگوار
 سیر فائز منزل مقصود میشوند و تنویر این اختر نورانی چرا در ذهن روشندان پاک طینت مبرهن نشود و ظلمت
 عناد و انکار بر طرف نکرده که یاران آنحضرت از تاثیر شوه جهان او آنگار گواشن بر افق آسمان هدایت چون ستارگان
 طالع و لایع شدند حدیث اصحابی کالنجوم باهم اقتدیتم استدیتم از رفعت شان و علو مکان آن بزرگواران

حرب الله

النجم الثاقب

خبر میدهم المومنین عاشره رضی الله عنہما میگوید بخواب دیدم که سینه در جرحه من از آسمان فرود آمدند از پدر تو این خواب پرسیدم
 فرمود ای دختر من کس از بزرگان من در جرحه تو مدفون شوند و روزیکه سر و عالم وفات یافت فرمود این یک ماه است از آن شب
 درخشان که در خواب دیده بودی مصطفیٰ اجتبیٰ مستقی است که امی مشتق از اصطفا و اجتبا و انتقا
 بعاف بصورت جدا و بعضی یکی که بر یکتای و بر یکیدگی آن که هر یکانه و برگزیده زمانه کو اسی میدهد مضمون سوره اخلاص را بطور
 عقیدت بقاعده ادب بر کسی بیان می نشاند تقدیر یک نشاند و محمدی سلامی حدوث تو لیلای قدم را
 و چون این انتخاب ز دفتر وجود او هفت جریده کائنات از نشانی نشاتین و ناظم امور کونین است نظیر این فرود و شاید حمید
 قریب به لا شریک له با و از شاوران دریا سمائی که کو بغیر عین عقل نورانی کبف دارند مخفی نخواهد بود که از حشر به اصطفا صفت
 و از دریای اجتبا سوج نجابت و از منبج انتقا بقاف عصمت و پاکی و این صاف صاحبی که میشود و اخوان صفار که اهل سنت و
 جماعت اند بسوی شاه راه هدایت اشاره میفرماید که از قدیمی آنحضرت کو تا می نکنند و در کارهای دنیا و امور دین علمین
 آنحضرت را امام و پیشروی اولین و آخرین دانند افاضه میبده و فیاض اقتضا کرد که لوح ساده را گرفته آنرا با انواع صنایع بیاراید
 اقی آنکه خواندن نوشتن نداند و درین لقب اشاره است مریج بسوی اینکه علم و دانش آنحضرت اسمیت و از لوح محفوظ
 بسق خوانده چنانکه گفته اند ادب آموزان ادیب که او را ادب از حضرت خدا امروخت پاکر کسی خوان بسق که در هر عمر
 بسق از لوح کبریا امروخت و اگر مرد عارف بنویزند داند که اینصفت سامی دلالت کند بر علو مرتبت آن عالم چنانکه علم او
 و آخرین باد و او نداند از اسرار ملک و ملکوت خبر دارد و بشرح صدر صدرین مسند خلافت و نبوت ساختند و خبر
 پایه علم آنسر و چندان بلند شد که در بعضی اوقات جبرئیل امین از وی صلی الله علیه و آله و سلم مسایل دین پرسید و بدست

مصطفی
 اجتبی
 مستقی

تقدیر

بیان او کو اسی دومی نام دانشمندان اسلام را معلوم مقام آنحضرت علیه الصلوٰۃ والسلام در علم یقین و مسائل دین روشن و مبرهن
 کرد و چنانکه در کتاب الایمان سوال آن فرشته مقرب در باب صفت ایمان و احسان و خلاصا آنحضرت و تصدیق
 قول آنحضرت بر این مطلب دل است و چون ازین سخن افضلیت آنحضرت علیه الصلوٰۃ والسلام بر جبرئیل مستفاد میشود شاید
 درین سئله شک کسی و گوئی که شاگرد از استاد چگونه بهتر بود اما در نظر ثانی باسانی دانی که بسا ملائذ از اساتذہ گوی
 برودہ اند و ہر آئینہ فضیلت آدمی بر ملک اگر تہذیب اخلاق بواجبی کند از کتب علمای دین ثابت است ہ آدمی
 چیست طرفہ سبونی پاکر فرشتہ سرشہ و زجیوان پاکر کند میلین شود و بدانین پاکر کند میلین آن شود ہ از ان وظا
 است کہ تقریبیکہ این عارف امی لقب بدرگاہ رب العزت حاصل است ملک مقرب ہم از ان خبر نباشد چہ منہبہ مقام
 جبرئیل ہمدردہ المنہبی ان فیض یافتہ رب جلیل از وی بالاتر رفتہ علم جزو کل حاصل کرد کہ آید اوجی الی عبیدہ ما اوجی
 دلالت میکند حاصل کلام اینکه است آنحضرت سلم اللہ درجات و نزد بان مسلمات اوست کہ علمای زمان اساتذہ
 دوران زانوی شاگردی پیش آنحضرت نہ کردند و دانستند کہ دریای این علم را منج از عرش است کہ بمنطبق از ان
 علی العرش استوی از سجد، فیاض قیامی و اہتمامی کہ لایق شان الوہیت بود در باب این خلیفہ اللہ فی الارض لعل
 و بہ تعلیمات و تاکیدات و تشدیدات بآیات بینات و مجملات و حکمات و نصوص کہ منہید علم یقین باشد آنحضرت
 را علم آموختند و یکبارگی قرآن بروی نازل نکردند کہ فادہ و استفادہ در تدریج مستصوب است کہ خضر فاضل الغا
 و طلب الكل فوات الكل و مثل اند مشہور و معروف تا آنکہ یک سبق این شاگرد رشید را ضبط نمیشود
 و جبرئیل سبانی و معانی و تحقیق و تدقیق آن فادہ نمیشود پس دیگر اورا نمی دادند چنانکہ لاسحر کلسانک تمنع من فاذا

قرآناه فاتح قرآنه ان عیلتنا بیانہ بر این مطلب اشارہ میفرماید و آنحضرت را از حکمت فلاسفه و منطق و هندسه و سایر علوم ریاضی که در آن فایده معتدبه و مراد دل حاصل نیست و حکم گویند موش زدن دارد بلکه اندیشه فساد ذهن و برابری زشاه راه معرفت است باز داشتند و بعلم تفسیر حدیث و فقه که فی الواقع حشر بهر هدایت است و این استنقولات گویند و اکثر معقولیان مانده از ادراک غوامض و دقائق آن قاصر اند مشغول می داشتند چنانکه قبول مفسرین ثابت شد که مراد از حکمت در آیه

و من یت الذکر فقد اوتی خیرا کثیرا علم فروع و اصول فقه است و نیز آنحضرت فرموده من یرید اللہ بخریر الیقین فی الدین یعنی آنکه خوبی و سعادت اوحق تعالی برده کند او را در علم دین آنگاه بی بخشند و ترقی این شاگرد در شیدا از بس نظر بود حکم کردند

که اکثر این دعا میسکن بر زدن علمای پروردگار بیفزای علم مرا و نیز زبان حضرت الهام کردند که از علوم بیغایده پناه طلبید

و کوید اللهم انی اعوذ بک من علم لا ینفع و هم مطابق علم خود عمل کند چه علم بی عمل موجب عذاب آخرت و عمل بی علم سبب گمراهی

کتاب جامع در احکام اسلام

و ضلالت است کما قال علیہ الصلوٰة والسلام العلم بدون العمل و بان العمل بدون العلم ضلال فایده بدانکه آنوقت

علم بر چند قسم است یکی آنکه فرض عین باشد و آن مسایل دین بود هر یکی از مومنین را دو فرض کفایه و آن زاید بر قدر حاجت بود و برای افادۀ دیگری بیاموزند سیوم مندوب است و آن تجرادی با در علم فقه و تصوف و اخلاق

قسم چهارم حرام است و آن فلسفه و شعبده و نجوم و رمل و علم طبیعیات و سحر و کهنات و منطق و علم حرف و علم طبیعی

بود علم حرف علم جفر را گویند و فلسفه را اسلامیان حکمت مومنه نامند یعنی علمی که بظاهر نیک و در باطن بد بود

چنانکه می بود بسوی اعتقاد قدم عالم و مانند آن از چیزها نیکه موجب کفر باشد که ان فی الطحا و طبیعیا

علم عن صر و مواید ثلثه را گویند و الهیات بطوریکه نزد حکما مقرر است علم ذات و صفات باری بود عز اسمه

با دراکات و قیاسات دایره بشری بی اقتباس از چراغ نور نبوت حق اینست که توغل درین علوم آدمی را با عقیده میکند که اگر
 مباحث آن خلاف شرع است جامه پاکیزه را بر او ناپاک کرده باب شستن و دل بنبی است اوده به تکلف در پی طهارت آن
 شدن نشان بی خردی باشد علاوه اینکه از تجربه مشایخ طریقت معلوم شده که چون بیخ فساد شکم شود برگردن آن خلیج شوی
 است ازینجاست که علم را حجاب بگویند و قول امیرالمؤمنین القاب که مرینه علم نبی را باب است العجز عن الادراک در آن چراغ
 راه سالکان طریقت باشد پای استدالیان چوبین بود و پای چوبین سخت بی تکلیف بود و از جمله وصایای مولانا
 ولی الله محدث دهلوی اینکه تمیز را بسوی علم قرآن از روی جمالیین و فتح الرحمن و علم حلال و نامشکوه شریف
 صحیحین دیره و علم فقر و علم تصوف اخلاق ستود سازند مختار برگزیده بارگاه الهی برای منصفان و تقویین تا آنچه
 خداوند عالم بر آن حضرت مکشوف شده بطالبان راه هدایت و انامید و فایده از اهل علم در بیخ نذار و بسوی دعوت خلق
 از توبه و از دور عین فضل و کمال احسان خداوند ذی الجلال را فراموش نسازد و در عطای نعمت خدا و ادو کوچک دلی
 نکند چه درین صورت شکر و سپاس واجب العطا یا کما یبغی ادا نشود و آدمی مستحق زیادت نعمت نگردد و توبه آخرت حاصل
 نشود و آن سید البشر که از برای فاده و فاضله عالم فرستاده شد چرا از مزه آخرت بیرون نشود که نام مبارک و اجیر
 است یعنی ابر داده شده از نعمت علم و عمل کردن بر آن مع بر عمل اجری و هر کرده جزایش دارد و آنچه حضرت علیه الصلو
 والسلام را در تحمل شقت اعلائی کلمه الله و برداشتن بارانانت ابر عظیم دهند و چرا فراموشند که همیشه همت بخدمت
 در اصلاح حال بندگان مصروف بود و جبار درست کننده شکستگان و مدبر بر نقصان یا قهار و غالب است
 دین یا غالب بر نفس دشمن قویست در پهلوشسته و در باب او اعدای عدو ک نفک التی بین جنیک فرمود

تلاش

تلاش

تلاش

و گویند که این از هر کس نیاید بلکه از هر انکار و میدان در کار است و شیر مردان الهی این غلبه نفس نیست دست نه عمان
 نفس کشیدن چنان مردان است و نفس شوره زدن کار را بر عرفان است و تا آدمی بقانون شریعت نکاح نکند نفس طالب
 و شهوت غالب می باشد و چون برست حضرت خیر لوری عمل کرده ام از شامت رغبت بسوی زنا و هم از نظر بد که زنا العین
 بل نظر بصیحت شریف آمده نجات یابد و سید اولاد آدم صاحب اولاد و مقتدای زنا بود صلی الله علیه و آله و سلم
 چنانکه گیت ابوالقاسم ابوالطاهر ابوالطیب ابوالاهم است که هر سه پسران آنحضرت بودند و در
 مریض الحسنت آورده که آنحضرت را سه پسر بود مذکور اسم از بطن ماریه قبطیه و قاسم و عبد الله از حدیجه رضی الله عنهما
 و عبد الله از زوی تعظیم طیب و طاهر میگفتند در تفاسیر مذکور است که بعد وفات پسران آنحضرت علیه الصلوة و السلام
 کافران بلعن گفتند که چه علیه الصلوة و السلام را سه پسر باقی مانده پس نام او تاحیات او باشد بجز از آن مغفود کرد و
 برای ابطال خیال اهل آن سوره اگوش فرستاد انا اعطیناک الکوثر فصل لربک و النحر ان شانک هو الا بر ما و ادیم
 یا محمد چشمه کوثر پس نازد اکن برای پروردگار خود و قربانی کن بدرستی که دشمن تو دم بریده است و او را نام نیکو نماند
 و مرد از کوثر چشمه کوثر بود یا اولاد و اتباع یا علمای امت یا قرآن شریف که در آن نعت آنحضرت علیه الصلوة و السلام
 مذکور است و تا قیام قیامت باقی ماند و آنچه در آخرت از بزرگی و جاه و شوکت با آن حضرت دهند در بیان
 نیکیند مشفع بفتح فای مشد و آنکه شفاعت آنحضرت فردا بذروه قبول رسد یا امروز رسیده است که
 حقیقی انقده خود تخلف نیکند و امر متحقق و شدنی را شده انکاشتن دلیل اقیان ایمان بالذات
 یوسنون بالغیب صفا مومنان است پس بنده صداقت کیش در این امر شبه را بخاطر راه نندید

ابوالقاسم
 ابوالطاهر
 ابوالطیب
 ابوالاهم

مشفع

و شفاعت سید المرسلین از یقینات داند و آیت شفاعت را بلام تاکید و سوف که بر قریب بودنش دلالت میکند نازل

کردند قال الله تعالی ولسوف یعطیک ربک فرضی و آن شفاعت موهوم بلاشک و البته اذن است که کفار از بتیان خود

توقع دارند و گویند هو لا شفعا ناعند الله و ظاهراست که این شفاعت در نصیب آنها نخواهد بود و اما سید عالم صلی الله علیه

و آله و سلم بی شائبه ریب شفیع است شفاعت کننده عاصیان بدرگاه الهی تا از مواخذه اخروی باز رهنمای بعدی ^{کشیدن}

عذاب دوزخ ازان محل کسبت برآمده بنجات جنت فائز شوند کما ثبت فی العقاید از محمد علیه الصلوٰة و السلام که رحمت

للعالمین است این عنایت در باب عاصیان چه عجب که الصالحون لله و الطالحون لی فرموده اند یعنی نیکان برای خدا بند و

کنا بکاران برای من حالانکه اکثری از اصحاب علمای امت آنحضرت علیه الصلوٰة و السلام در روز قیامت راه سخن بندگاه

گمراهی در یافته بجل مشکلات بندگان پردازند و آیت است که روزی آنحضرت در مجلس خود فرمود که اکنون شخصی می آید ^{بسیار}

که شفاعت او در روز محشر مثل شفاعت من خواهد بود اصحاب بحال تحیر نگاه میکردند ناگاه حضرت صدیق جلوه کردند

و استند که مراد سید عالم همین سر چشمه صدق و صفاست رضی الله عنده و در تفسیر عزیز آورده که روزی ابوبکر صدیق

در محفل آنحضرت حاضر بود جبرئیل علیه السلام نازل شد و فرمود یا رسول الله حق تعالی ابوبکر را سلام بگوید و میفرماید که چون

بسبب صرف هممال خود در راه خدا غریب و مفلس شدی یا ازین حالت فقر شاد می باشی یا در خاطر طالی داری چون ابوبکر

این پیام شنیدی اختیار بگریست و گفت انا راض عن ربی انا راض عن بی یعنی من از پروردگار خود راضی ام پس ^{حق تعالی}

سوره اللیل نازل کرد و در آخر آن سوره فرمود و لسوف یرضی یعنی قریب است که آن مرد مستقی راضی شود و درین ^{وعده}

شفاعت صدیق اکبر است بهمان قدر و منزلت که شفیع الذنوبین باشد بدلیل حدیثی که با آن مذکور شد چون آدمی در

نفس الامر نیک خود صاحب اخلاق بود چرا او را در درگاه رب العزة راه سخن نباشد که خداوند عالم بچنان ادا دوست داد
 صلاح نیک کردار و پسندیده اطوار که ظاهر حال آنحضرت به صلاح آراسته بود و باطن بکارم اخلاق مهذب گشته
 چنانکه حسن اخلاق آن سرور از ملاحظه سیر شریف که در لفظ سید مذکور شد برخی توان یافت آری کسیکه نیک باشد
 دیگر را نیک میکند مُصْلِحٌ مَصْلِحٌ و نیک کننده افراد عالم و اولاد آدم زیرا که عادت مرد صالح این است
 که دیگران را بسوی صلاح و تقوی دعوت کند تا بحکم الدال علی الخیر کفایله او را در حسن و نیک بندگان حصه باشد
 یا ائمتی کننده میان دو مسلمان که مغلوب خشم شده با هم ستیزه کشند یا برای مال و متاع دنیاوی از رعایت حق
 برادر خود محروم مانند و چون بحکم الصلح خیر ائمتی محض خیر است آنکه درین باب سعی فرماید حق تعالی او را خیر الاخیا
 سازد یا اصلاح دهنده کلام نظم بود یا نشر سیر غلام علی آزاد در خزانه عامره که تذکرة الشرح است آورده که آنحضرت
 اشعار حسان ابن ثابت را رضی الله عنه که مداح رسول بود و همچو کافران میگفت اصلاح می بخشیدند و اصلاح
 شعر و نشر بشرط استرضای قابل مسنون با و در آن بیچ جرم و خطا لازم نیاید نیستم آزرده از حرف سخن
 فهان علی یا نخن و فضل بجا از سینه فارم میکشد یا اصلاح دهنده حال مومنان باید در کردن عیبی در تن یا جامه آنها
 مشافها شک از ریش کسی پاک کند یا جامه کلاه مغلوب را درست سازند یا بیچ دستار که بر موقع نبود درست
 حدیث المؤمن مرآة المؤمن یعنی مؤمن آئینه مؤمن است بر انواع این گونه اصلاح ظاهری و باطنی دلالت میفرماید بیچ
 سخن آنحضرت خالی از اصلاح امور دین و دنیا نیست و بحکم آیه ادع الی سبیل ربک بالحق و المرعظة الحسنة در
 دو وعظ خوب آنحضرت محبوب در مغرب عالم شده و هرگز تنگ در دست کسی در آنجنس نیکن کرده اگر مقصود بالذات عمر باشد

صالح

صالح

و چون بادشاهن بادشاهان و سروری سروران با آنحضرت داده اند چو ناز آنحضرت خلاف حد حق بجهل آمد سید المرسلین

سید المرسلین
اسامه التقیین

اصحاب التقیین سرور پیغمبر و پیشوای پر پیغمبران انکه سالار انبیا باشد پیشوای اقیما و او امر میر پدید زیرا که معنی حقیقی

سیادت است که سید تاج بزرگی و سروری از سر نهاده سر بر آستان رب العزت هند و به نسبت سائر انام صفت

خدا پرستی و حق شناسی در نفس او زیاده بود و سر فرازی بیشتر چون خاکساری بیشتر و علمای بن تقوی را بر پیغمبر

بیماران تمثیل داده اند و گفته چنانکه بی رعایت پر میزد و فرغ مرض ممکن نیست اگر چه چون شفا دهند همچنان به صفت تقوی دفع

امراض لغصائی که بیان آن در اخلاق جلالی مذکور است امکان ندارد و نیز این سیادت و تقوی این است که آنحضرت

قاید الغر المحجلین از پیش کشنده صلحای است خود بسوی بیست بدانکه غر بالضم اسپانی را گویند که پیشانی آنها سپید باشد

جمع اغر و محجلین جمع مجمل بود یعنی اسپ که چهار پای او سپید باد است و آنحضرت را محجلین از آن گویند که در روز قیامت

روی او هر دو دست و هر دو پای آنها بسبب وضو نورانی بود و در حدیث شریف آمده که چون روی خود میشوید بالای

ناصیه میشوید و هنگام شستن هر دو دست بالای او فرقی نشوید و هنگام شستن هر دو پای تا بساق رسید تا فرود آنرا محجلین نامند

انشاء الله تعالی و فایده این حدیث این است که آدمی در باب شستن اعضا که تا بهی نکند و از ادای حق فرغ نداشت

محروم نماز آری کسی که دوست رحمان باشد بندگان او نظر لطف و رحمت کار دتا در روز قیامت معلوم شود که دوست

رحمان در آن روز بسیار نفع می دهد خلیل الرحمن دوست خدا و محبوب الهی که خلعت او کم از خلعت ابراهیم است

نمود بدانکه در جلعت بالاتر از محبت است لهذا آنحضرت خلعت الهی اختیار کرد و بار خاوار بر بند خلعت جا نداد که

محبت مولی زیاد از محبت عبود کار است و دلیل بر کمال خلعت آنحضرت اینست که آنها سوسان پاکه بانی تحت و نظر

قاید الغر المحجلین

ذوات اخلاق ۱۳

خلیل الرحمن

الهی است برنجیده نکردی و باد و ستان خدا دوستی و با دشمنان او دشمنی داشتی که باد و ست دوست اگر چه مرد بیکانه بود
 و باد دشمن دوست اگر چه آشنا بود بیکانگی در قاعده محبت لازم است و این لایحی و البغض لیس کو نیند سخن لطیف بدان
 ای مرد عاقل که بر اسم راحیل الله گفتند و محمد راحیل الرحمن و درین نکته این است که رحمة للعالمین راجعت با رحمان در کار است
 که فردا او را بار رحمت الهی کار است و دود یک شود لبش کند که راه اکنون نگاه کن که کوه کند عاصیا بر کوهی میشین
 آیا در صحرا ندید که از زور آب سنگهای کلان از جای خود برآمده زور رحمت در یاری الهی چشمه فیض رسالت پناهی فردا
 زیاده تر از آن مشاهده خواهی کرد آری نشان خلت رحمان نیکی با خلق و احسان با بندگان بود و آن خود در ذرات
 پاک سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم موجود است بسم صبح هر دو بفتح اول و تشدید رای مهمله معنی نیک و نیکی که اول
 اسم صفت و ثانی مصدر است بر آن مصدر فیض بطریق مبالغه اطلاق کردند و مبرات بمعنی خیرات و ابرار جمع بر باشد بدانکه
 علامت ابرار پنج خیر است یکی صبر بر طاعت سولی دوم خوف روز جزا سوم بخشش و ایثار بفقیر چهارم ترم بحال اسیران
 پنجم شفقت بر یتیمان چون ابرار المؤمنین علی رضی الله عنه با این است خود درین صفات کامله ممتاز شدند آیات مؤمنین
 سورة الانسان در شان ایشان نازل شد ان الابرار لیسر یون سن کاس کان مزا جهاکا فوالی الی آخرها و سبب نزل این
 آیات کرامت آیات در تفسیر عزیزیه چنان نوشته اند که وقتی حسین رضی الله عنهما بیمار شدند سرور عالم برای عیادت
 صاحبزادگان با اصحاب فقید یکی از یاران آنحضرت حضرت امیر را گفت که مرض فرزندان شما شدید است نیت
 سه روزه کنید تا حق تعالی زود صحت بخشد پس حضرت علی وفاطمه و حسین و فضه نیت کردند شافی سطلق شفا بخشد پس با
 صوم نذر پر دادند روز اول وقت افطار یکی بردارند و گفت مرد مسکین پنج تن در خانه من کسسه اند یا این است

سخن لطیف

تکلیف
مکلیف

اگر ایشان را مانده بود حقیقی شمار به نعمات بهشت بهر و کند اول حضرت امیران خود داد و دیگران هم به صحبت
 حضرت امیر سخاوت کردند روز دوم کسی بسجلیتم آمد و همان معامله رود و روز سوم اسیر مد و همان طور سوال کرد
 این بیت ایثار کردند حضرت فاطمه رضی الله عنهما کمال ضعف طاری شد چون آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام آمده
 حال دختر خود را دیدند از فرط شفقت بگریه در آمدند حقیقی این آیات را فرستاد پس آنحضرت فرمود ای فرزندان
 بشارت باد مر شمار که بگفت آن سخاوت دولت ابدی حاصل کردید گویند که حضرت امیر ملک دینار ابد و انفاق
 گرفت و بنشینان ملک عقیقی را سخن کرده حقیقی در آن آیات با این بیت کبار امان از شر محشر و خورمی از دیدار و
 رسیدن به نعمات بهشت استعمال حریر و دیبا و استبرق و جلوس بر تخت های بلند و کوزهای سیمین و شراب طهور و حاضر
 شدن کو دوکان صاحب جهان موعده کرده است و ابرار چون بصفت احسان موصوف چاره و جاهت و حسن ظاهر
 و باطن مستصف شوند و جیه خوب روی و صاحب جاه بنصب نبوت و درجه رسالت که بالاتر از کل مراتب دین
 و دنیا است و هیچ وجه در آن شک نتوان کرد و این و جاهت اگر با حسن وجه کسی معلوم شود با جناب رسالت بهمان
 تکویم پیش آید که شایان آن محبوب ب العلمین است بر زمین که خرام کف پای تو بود تا ما ابد سجده صاحب نظران
 خواهد بود و این خوبی و محبوبی کسی نرسد که خیر خواهی عباد الله مستصف باشد نصیح ناصح و صفت کامله است یعنی
 خیر خواه و هو او اراست هم در دنیا هم در آخرت در حدیث شریف آمده که فرمود آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام
 الدین النصیفة یعنی دین خیر خواهی است اصحاب سوال کردند خیر خواهی که ام بر بال لازم است فرمود خیر خواهی
 خدا و کتاب و پیغمبر او و خیر خواهی مسلمانان و امرای اسلام که مراد از ان ایمان بخدا و اطاعت احکام او و اطاعت

مهر آینه

توجه در این کتاب

سید المرسلین صلی الله علیه و سلم و ادای حقوق برادران اسلام و تأیید اطاعت با دشمنان حاکمان اسلام بود و اگر
 کسی تقصیر اینجیثت بر میان واضح نویسد چهار دو مرتبک شود و اینجیثت از جنس حوامع الکلم است و هر آینه مرد و غیره خواه
 لایق آن است که منصب شمشیت مہام کل ضلایق تکلف کافی او سپارند و کیل کار ساز و کار کارگذار تعلقین در دارین کہ درین
 جهان دقیقه از خدمت آنها فوگذاشت نفرمود و دران جهان بکل شکل آنها کہ بسته بکلمه استی امتی در عالمی کہ دیگر انبیا
 نفسی گویند در بای رحمت الہی بر جوش آرد و آتش غضب الہی را از ان آب فرو نشانداری و کالت این مقدر عمده
 از کسی بخوبی صورت پذیر شود کہ او ہمہ وجوہ خود را بجمی سپردہ باشد مستوکل تکیہ کند بر عنایت سولی در دنیا و
 آخرت بی آنکہ تردد و اضطراب را بخاطر راه دہد و بزرگان دین گفتہ اند کہ توکل عبارت است از ترک تدبیر و بچیز
 برد اسن تقدیر بتعن اینکه نقصان و مضرت و فایده و منفعت در دست قدرت باری است جلالت کہ باوہ و ظاہر است
 کہ بکلمہ ایضعل الله مالنا و یکلم ما یرید و فعال کما یرید اگر او تعالی بندہ خود را نواز د و آبرو بخشد دیگری نتواند کہ او را
 بیندازد و دلیل کند چون توکل علی ذریعہ وصول بمنزل مراد است مستوکل را اگر وسیع نجات در ماندگان بی بضاعت
 و ضامن عاصیان بی استطاعت سازند بجای خویش بود کفیل ضامن است مشتق از کفالت بمعنی ضمانت
 و چون آنحضرت در روز محشر کہ کاران را از شکنجہ عذاب بر ماند باین لقب کرامی ملقب شد و ظاہر است کہ در کفالت
 از و کالت بالاتر است و کفیل کار بندگان آن وقت جبہ کلی بکار برد کہ بر عباد الله بدل مہربان باشد شفیق مہربان
 کمال است و باز دارنده و ترسانندہ آنها از آفات دنیا و عذاب آخرت کہ مقتضای سروری و درافت خداوند
 است کہ کلمہ ملوک خود را با انواع لطف نوازند و او را بر اخصیاب خودش نگذارد بلکه از راه دلنوازی او را بر حسن

تاریخ

تاریخ

تاریخ

تاریخ

وقع به کار بسته سازد که الحسن الشریح والقیح باقی الشریح در عقاید آمده است و دلیل استوار بر کمال شغقت آنحضرت علیه الصلوٰة والسلام
 این است که بحکم و مایه نطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی مطابق قرآن الهی برای بندگان او را بی آسان و طریقی بی دخل بنا کرد
 که هر روزه که در آن راه رود گمراه نشود و آن راه را سنت گویند مَقِیْمُ السَّنَةِ بر پاکننده طریقه نیکو در این روش که موجب
 خوبی دنیا و سعادت آخرت و عقبی است تا مومنان پاک باطن بی تردد در آن راه قدم نهند و از خطرات شیطانی گریزان
 و مزایم این راه است خود را باز دارند و از شیاطین الا نس که در بعضی کارها اگر کسی گوید که چون بر سنت رسول کریم صلی الله علیه
 و آله و سلم عمل کنیم در رسوم مروج را ترک نمایم ابائی روزگار زبان طعن بکشتایند و عزت اولاد و احاد باقی نماند جز
 دهم ای مرد کوتاه فطرت اینکه گفتی محض از بی بصیرتیت تو خوبی سنت را که وحی غیر مستقیم است کجا یافتی و این سوی باریک
 کجا شکافتی حقیقتی در قرآن مجید در چندین مقام میفرماید که سنت و طریقه رسول الله بهترین راه است و آنکه آن راه
 بگذارد گمراه است یا آنکه بسبب سبکی که ما ازین دولت گرامی و سعادت سامی محروم مایم علی برادران یوسف یا محض از
 راه حسد در چاه انداختند و سخن ساخته بر پدر عرض کردند تو هم بر طریق اخوان یوسف میجویی که با من معامله کنی و مرا اولاد
 در غار ضلالت و بعد از آن در نادیه جهنم بیفکنی بی جزا اینکه باز دارند این راه را نیز فردا عذاب آخرت است و هم تارک
 سنت را که جمله انکار و عناد باشد بخود نمار و عید کرده اند و من بعین الله و رسول فان له نار جهنم خالدین فیها ابدافا
 اگر دیگری گوید که بر سنت رسول دل و جان ما قربان است اما چه توان کرد که زمانه محقق آن نیست که زمان راضی نمیشوند
 و از قاضی نمی ترسند و سخن مردان بالکل نمیشوند چنانکه گفته اند ع ز ن شوهر شوهر است و شوهر زن زن درین صورت
 اگر مخالف کنیم رفتن با در خانه و تمتع با هم خانه و بودن در کاشانه و یافتن آب و دانه ممکن نباشد و در امور و معاملات

رسول
 و تعیین کننده

اصافت روح بسوی حق برای تشریف بود چنانکه در آیه نفخت فیمن روحی بیان کرده اند و نیز گفته اند که همه عالم بمنزله
 تن است و آنحضرت بمنزله جان و نکته در روح القسط چنان گفته اند که قیام عدل بذات مبارکه آنحضرت است
 آسمان و زمین به عدل بسایست و حق ز نشانان بغیر عدل نخواست و اگر نباشد ستون خیمه سجایای پاکی بود خیمه بی ستون
 برپائی چون تقدس آنحضرت در دل مومنان قریب به تقدس باری بود چادر دارین وسیله آن سرور برای حصول
 مرادات کفایت کند کاف مکف بسکننده و کافی شونده است خود در نشاتین و گفتاکننده بر روزی مقدر
 پس اگر اذان حضرت شوم و سید دیگر در کار نیست زیرا که جز آنحضرت کسی نیست که فدای عاصیان را از عذاب آخرت
 وار نماید و دلیل روشن بر بس بودن آنحضرت علیه الصلوة والسلام این است که کتابیکه از آسمان بران حضرت نازل
 شده و آنحضرت بحیج و جوه تابع آن است در آغاز بای موحده و در آخر سین موله دارد و چون آنرا جمع کنند کلمه بس
 حاصل آید اول و آخر قرآن زجه با آمد و سین ذ یعنی اندر ره دین ره بر تو قرآن بسش و اگر قرآن مجید در نظر عارف
 برای کسب سعادات ابدی بس بود هر ایینه آنسر و عالی جناب که مبلغ در رساننده این کتاب گمانی باشد بدلیل که کتب
 شد کافی بود لاجرم صدیق کبر فرمود الله و رسوله کیفی یعنی ما را در دین دنیا خدا و رسول کنایت میکنند که کمال است
 دنیاوی بدست نباشد و چون آنحضرت در معرفت الهی کمال دارد چرا صغیر و کبیر بسید و پذیر بر باد آنرا رسیده بالغ
 مبلغ رسیده با وج کمال در رساننده احکام الهی و روح آسمانی جن و انس را با بر خداوند عالم ایمان آرند و سید المرسلین را
 بر سالت و هدایت مسلم دارند که فی الحقیقه مفهوم مومن و مسلم همان است زیرا که آن مسلمان که نامی بیش نبود و کار
 مسلمان حقیقی ازان صادر نشود و چرنفع دهد روایت است که آنحضرت علیه الصلوة والسلام در دم و اسپین برای

بسیار کاف
 مکف

بسیار بالغ
 مبلغ

است بقرارشده اشک از دیده روان کرد و اصحاب خود را طلب داشته در وصیت های بالذمه مبالغه فرموده
 و گفت شما این را مت من هستید بعد ازین کتاب الله و سنت رسول الله را از دست مدید پس فرمود اللهم اغفبت
 بار خدا یا در حیات خود احکام تو رسانیدم و در دم و اسپین آنچه واجب بود گفتم اما شفا از امراض جسمانی و نفسانی
 موقوف بر عنایت ربانی است شاف شفا دهنده امراض ظاهری و باطنی بداری هدایت و تقیه و تصفیه دل از موم
 فاسد بگرت قرآن که فیه شفا، للناس صفت آنست در سیر شریف آمده که بیمار آن بدعای آنحضرت و نوشتن
 بقیة آب وضوی آنسر و شفا می یافتند و این شفا بخشش آن حکیم ربانی و طیب جانی بعد از نقل از دار فانی به نور ربانی است
 زیرا که آنحضرت حیاة النبی است و هر که بصدق ارادت در و خواند یا نامها مبارک آنحضرت بر خود یا بر دیگری دم
 کند از انواع امراض و بلا و چشم زخم و آسیب نجات یابد و حقیقتی که شافی مطلق است او را شفا بخشد اما این تاثیر اطهار
 ظاهر و باطن در رزق حلال و صدق مقال در کار است و جائیکه چیز باید نشود اثر گستر بود بای حال ازان حسرتی و فضل و
 کمال و محبوب ذوالجلال استمداد تو ان کرد و چه امید شفا می بیماری و دفع بلا و پریشانی ازان صاحب سبع الشافی
 چشم نداریم که آنحضرت حتی پیوسته و از کمرو مات تعلقات دنیاوی دارسته است و اصل موصول رسیده و
 پیوسته بدرگاه حقیقی و دور شونده از ماسوی که جدای آنحضرت چندی از رب العزت محض از بهر تکمیل دین و هدایت
 خلق بود چون زمین بمعظم فارغ شد بمقصد اصلی باز رفت و زیاده ازین درین خاکدان غلامانی توطن پسند کرد
 که حب الوطن سن الایمان آمده یعنی محبت وطن اصلی و مشوق رجوع بمبدأ و فیاض از انار ایمان است ازینجا است که
 چون کمال بیان در وطن نباشد آدمی ازین در همان می ترسد خصوصاً جائیکه نزر و مال و متاع بسیار و باغ و بوستان

شفا

اصل موصول

عمارت عالیشان اسپان میدان ساز و سامان داشته باشد لهذا گفته اند موت الفقرا راحة و موت الاغنیاء حسرة اگر انسان
 بغیض گامان راه دریا بد که هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق ثابت است بر جریده عالم دوام ناپا و محبت مولی را
 در صمیم جان می دهد و آرزو مند نعمات جنت و حور و قصور و غلمان شراب طه و ولعای حمان باشد در سرای فانی ^{باشته}
 خاطر بود و منتظر رسولان رب باشد که جز بوسیده مرک سیدن بدوست میسر نشود الموت جبر بوصول الجیب الی الجیب گفته اند
 و چون عسکان خوشیشان بی صبری کند نصیحت کند و گوید که اگر ذره باقیاب سد و قطره بدریا پیوند جای غم نیست اما فی
 الواقع اگر آدمی تبرک علیای حکم موتو اقبل ان تموتو امیش از مردن نمرده باشد استقلال او در احتیضار دشوار باشد
 و در حدیث شریف آمده که اگر کسی خواهد که مرده را که بر روی زمین روان است بیند ابو بکر صدیق را بیند که آواز
 و اصلان در گاه و گامان این راه است و اصلی و موصولی آن محبوب رب العالمین وقتی ذهن نشین کرد که سبقت آنحضرت
 بر کافه موجودات بالیقین دانسته شود سابق اول جمله کائنات یا سابق در مراتب کمال یا سابق بر همه در باب دخول
 یا سبقت کننده بر انبیا در بزم و رزم که است آنحضرت از دیگران بیشتر دور میدان حرب قدم او از سایر جمیع پیشتر است
 یا سبقت کننده بر سابقین اولین که آیه انا اول المسلمین بر آن حال است یا سبقت کننده بر ملک در سیر فلک و چون سبقت آنحضرت
 بچندین وجوه ثابت است مزاوار است که آن دستگیر ماندگان پیشکسب جماعت خود بسوی دارالقرار بود سابق شوق
 از سوق از پیش کشنده است بخلاف فاند که پیش ازین ندگوشد و این کشیدن از فرط رحم باشد که پدر فرزند را کشیده بگیرد
 می برد یا عفا کش نایب راه می نماید و این کشیدن یا بسوی علم و معرفت الهی بود و در دنیا یا بسوی روضه رضوان
 بود در عقبی که طفیلی لطیفین این همان قدر و منزلت حاصل شود یا کسی مزاحمت نکند یا حکمت در کشیده بودن این بود

سابق

سابق

که پیران خود را پیشوا و امام باشد تا دل آنها قوی گردد و بدانند که چنانکه ما آنحضرت را پیشوا دانسته بودیم همچنان پیشروی او ما را

بکار آمد و در انبانی نمان کم کسان اند که آدمی در روز محنت بکار آیند خصوصاً آن روز که در صفت آن حقیقی مسافر باید یوم

یعنی از امر اخیر در این صفت و بنیبه کل امر مهم و بندگان بخشنده حاصل معنی اینکه روز قیامت محک امتحان دوستی است که آن روز

آدمی از نزد برادر و زوجه و فرزندان و مادر و پدر بگریزد مباد از وی چیزی خواهند یا خود را گرفتار بند محنت و بلا بسازد

و هر کی را در آن فکری باشد عظیم که او را از توجه و التفات بسوی دوستان بازدارد پس بی آنحضرت را خیال باید کرد و براه نام

آن سروردان باید نهاد که هدایت از آثار رحمت آنحضرت است **هاد** هدایت کننده خلق بسوی معرفت خالق و طریق

پسندیده خود که از اشعری حقه و منت مسطقی گویند صلی الله علیه و آله و سلم بدانکه هدایت بر قسم است یکی هدایت بقول آن عبادت

از مواضع حسنه باشد بکریات قرآنی و احادیث نبوی و اقوال ائمه مجتهدین و حکایات صاحبین دوم هدایت بفعال بود که با وی خود اول

دران راه قدم نهاد پس بکریان دعوت کند و این هدایت را ثواب بیشتر است سیوم بقلب باشد و از توجه و تصرف کند و این

هدایت از قبیل اعجاز و کرامت باشد و جز کسی که راه نبوت قدم نهاد این هدایت صورت نه بند و ظاهر است که درین اقسام

مثله خواهد عالم را گمان بود چندانکه مریدان مستور نبود و نزدیک اهل تحقیق هدایت نوریت آسمانی که سبب یکی کفر و ظلمت و

ضلالت از دل زمینان زایل شود و این را کسی در یاد که خدا تعالی او را بسوی معرفت خود راه نموده باشد چنانکه آیه سیدی الله

لنوره من ایشاء اشاره همین نکته است و بزرگان گفته اند که نسبت های بهشت مثل عصا کشن بود نسبت نایب که این سبب

فقدان بهارات چاه از راه نشاء و آن به سبب علم بهیست در سپید و سیاه و غیره شتر تمیز کند و این نامی زمان در

هدایت عالم چگونه کوتاهی کند که فی الواقع هدایت است فرستاده از بارگاه رحمت بسوی امت مرحومه محمد **بیت** بضم اول و فتح و ال

هدایت
انوار

هدایت

اسم مفعول از اید یعنی بیدیه فرستاده شده از درگاه رب عزت بظرف است تا قدر آنحضرت بشناسند و بدانند که محض از حسن طایع ماست که این سراج منیر بر آسمان هدایت طلوع فرموده و برای نجات است مرحومین این رحمت مجسم جلوه افروز گشته و در حدیث شریف آمده که فرمود آنحضرت انما انا رحمة مهدی یعنی من رحمتی ام بطور بیدیه از طرف خداوند عالم و بگردد یعنی بیدیه یعنی بیدیه یا فرستنده آن بسوی مکه معظمه نیز توان گفت یا این بیدیه نیاز با بدرگاه بی نیاز که در آن درگاه خاک عجز این رخ آکسیر میخیزد و یک سجده را که بکمال خشوع کرده شود در درجات جنت و حور و قصور رسید چنانکه حدیث من تو اخص

شده رفته الله بران دل است و ظاهر است که حکم الحق للاول از جمله بیدیه که از خواص بندگان الهی در آن درگاه گذرانیده اند بیدیه کسی و لا بذروه قبول رسد که نام او مقدم بود و تقدیم کرده شده و پیشدست که هم در عالم ارواح و هم در عالم اجسام تقدم آنحضرت مسلم است که در آنجا ابوالارواح بود و در اینجا سید اولاد آدم شد بلی هر کرا حق عزت و قدر بخشید هم مردم پای او بر سر چشم خود نهند و در دل جان جادهند عزیزان کم یاب قادر و غالب و عزیز نامی است از نامهای الهی اگر آنحضرت را عزیز مصر جان دیم بجا که او جان جهان جان عالم است ای برادر چون سعاد سر نوشت تو بودی کی از پیروان آنحضرت شدی و بر آستان رسالت سر نهادی میروی شرح را موجب سعادت ابدی دانستی و در زمره اهل سنت و جماعت درآمدی و کسایند از در او روی یافتند در دنیا گرفتار و در طه ضلالت و در روز قیامت با مال اندوه و حسرت باشند یا لیسینی آنحضرت مع الرسول سبیل است قوله آنها خواهد بود دولت و مکنه که درین جهان دارند هرگز در آنجا بکار نیاید بجا الوان نعمت در روز غسلین و زقوم و ضلع خوردند و بجا آب خنک و همیم نوشند از گرمی آن آب رودهای ایشان بریده شود و قطع امعاء هم اشاره بان است و چون آن رسول مبشر که برای ایشان آمد و محمد رسول الله زمان

بیدیه
مقدم
عزیز

در ستاده شد پروان او بد نام کردند و این البته گفته حقیقی برسد و انت قلت للناس اتخذوني و اعم الهین من دون الله کما لم یضرب
 وزاری عرض کند این بگفت قلته فقد علمته تعلم فی نفسی و لا اعلم ما فی نفسک یعنی بار خدایا اگر من این کلمه گستاخانه گفته ام البته
 ترا علم آن باشد که داننده نهان و آشکار هستی و من بنده که پرورده عنایت تو ام و یتیم مادر زاد ام از کنه ذات تو و ا
 یستم و چه زیبا گفته اند نسبت خفاش با عیسی چون عیسی با خداست و میشود عیسی خفاش اگر عیسی و پادشاهی برادر
 چون حال اهل کتاب بدین منوال بود حال اهل ادیان باطله بی اصل که مخفوقات الهی قبله سمت ایشان بوده است اگر بگویم
 که از آنان یکی ستاره و دیگری سنگ و دیگری خار و دیگری مار و دیگری آتش و دیگری سبزه چمن و دیگری آب گنگ و دیگری
 زغن و دیگری گاو ماده و دیگری اشکال فلزات ساده و دیگری سیم و زر و دیگری فرج و دیگری پرستد بجز نقش
 دیوار شوی و کوی تعالی الله اعلم کون و تعالی الله اعلم یصنعون یعنی آنچه مشرکان بجز ذناب و ایستجا میکنند که این چیزها مظاهر
 الهی اند ذات باری از ان مشرک با بیکه مظهر خاص الهی است که او را حاصل مفضل گویند صفا فضیلت و بزرگی و
 بزرگی داده شده بر کافران بنیای مرسلین و اولین آخرین فضیلت آنحضرت را اسباب بسیار است یکی آنکه مقصود از تکوین ایجاد و آ
 پاک آنحضرت است که صانع ازل کمال لطف و خوبی صورت او را پر از خنده و انواع حکمت و صنعت ترکیب او بکار برده و با وجود و
 دایره قدرت خویش نخواسته که مثل او در عالم با فقه شود چه در میان عاشق و معشوق نسبتی بر وجه مناسب توافق در کار است و خوبی
 نقاش همین است که در نقش چهره محبوب و قیقه از بهر صنعت خود فرو نگذارد و صاف بر زبان حال گوید که ازین بهتر نه نگارم
 چه از دیگری کار ندارم دوم اینکه حسن ادب آن حضرت تفضیل را کسب نه سیوم آنکه طهارت ظاهر و باطن موجب چندین فضیلت
 شد و فضیلت آنحضرت و یاران او در آن که بی نظیر است آنجوه دیده که از انزل خود بهشت برآورد و عبا کینه از میسره دو

۱۳۸
 افضل
 ۱۳۹
 مفضل

کند لاجرم علامت سنت و جماعت را بر بزگان دین در تفضیل ابو بکر و عمر رضی الله عنهما قرار داده اند و گفته تفضیل این شیخین واجب
 است الختین و المسح علی الخفین نشان سنیت با و چرام دعارف ازین تفضیل شاد کند و در قطع نظر از درجه صحبت و کسب فیض از بارگاه رسالت
 این بر دو بزرگواران دختران خود را بجای آنکس سید عالم صلی الله علیه و آله وسلم در آوردند و از شرف حدیثی که ذکر پدران ثلثه
 در آن مذکور است و پیش ازین درین رساله مبین شده مشرف شدند و حدیث من کنت مولاه فعلی مولاه منافی این
 تفضیل نیست که اگر مرد موسی بزرگی این خسرو داما در اقبال باشد همین نظر بسوی ابو بکر صدیق و عمر نگاه کند و من الله التوفیق
زهی فاتح ابواب الجنان کشاینده کار عاصیا که اسم مبارک او فَاتِحٌ مِفْتَاحُ مِفْتَاحِ الرَّحْمَةِ مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ
 آمده یعنی کشاینده و کلید رحمت و کلید بهشت که در کتب مخفی بسبب آنحضرت بکشد و آغاز او پیش ازین بذات قدسی صفات
 اوست و فتوحات که آنحضرت و اصحاب در آوردند و یار عرب و عجم بدو نصرت الهی دست دادند از ملاحظه وقایع و غزوات
 آن سید کون و مکان مبرهن کرد و اگر گوشه ابروی آنحضرت را مفتح ابواب غوامض معرفت دانند بجای او مفتح
 الرحمة از آن گفتند که بواسطه آنحضرت رحمت رحمان الدنیا و الآخرة بکافه موجود است و مفتح بهشت از آن گویند که اول
 کسیکه در بهشت در آید آنحضرت بایا آنکه کلید جنت خود ذات بابرکات اوست که هر که بر فرمان آنحضرت عمل کند در جنت برود
 گشاده شود چنانکه فرموده اند الوضوء مفتح الصلوة و الصلوة مفتح الصدقة یعنی طهارت کلید نماز و نماز کلید بهشت است
 و این کشایش کل از آن مختار و سید برار چون نیابد که آنحضرت عالم الایمان علم الیقین است نشان ایمان نشان یقین
 بدانکه ایمان کردید آن را گویند و آن بر دو قسم بود مجمل و مفصل ایمان مجمل که درین سجد و رسول او صلی الله علیه و آله وسلم که کلمه
لا اله الا الله قرار داد و تصدیقا عبارت از آن است و ایمان مفصل که درین با بخدا و ملائکه و کتب سماوی و پیغمبران مرسل

فاتیح ابواب الجنان
 مفتح ابواب الجنان

علم الایمان
 علم الیقین
 بیان ایمان

عرفت یقین

و تقدیر و شر و غیر ذلک و یقین بمعنی خیزم و در رفع شک بود و فی الواقع یقین ثمر شجر ایمان است و نزدیک عارفان یقین بر قسم بود و علم
 و عین یقین و حق یقین بدانکه علم یقین عبارت از معرفت الهی بود بصفت جلال که اذیت علیهم آیتان سازد و تمایمان است
 یعنی چون خوانده شود بر آنها آیات ما زیاد شود ایمان ایشان در جلت قلوبهم و برسد دلها ایشان اولنگ هم المؤمنون ^{حقاً}
 اینها اند مؤمنان بر حق و این صفت علم یقین است و عین یقین عبارت از مشاهده و کشف و شهود باشد که سالک ^{مطلب}
 بچشم یقین نگردد در شایستگی وجود اشیا دیده جمال باری کند برک در خان بجز در نظر هوشیار و پرهیز دقتی و قری است
 معرفت کرد کار اشارت است همین دیدن ^{حق} یقین عبارت از آن است که عارف او یقین دهد و ما فوق آن ^{مقصود}
 نباشد چنانکه امیر المؤمنین کرم الله وجهه میفرماید که کشف الخطای از دلت یقیناً یعنی اگر برداشته شود پره یقین برین ^{زیاد}
 نگردد و مطلب اینکه به حقیقت یقین چنان در رسیده ام که دیگر ترقی از آن ممکن نیست و نیز آنچه در باب حضرت امیر منقول است
 که آنحضرت برای نماز طهارت میکرد رنگ چهره او متغیر میشد و لرزه در اندام او می افتاد چون سبب پرسیدند فرمود
 که برای حل امی که آسمان زمین و کوه ها از آن ترسیدند و پهلوتی کردند همیاشده ام لهذا خوف جلال الهی برین اثر کرد
 است اشاره بسوی حق یقین بود که بنور یقین حجاب و جلباب طل نشده و حدیث ابجد ربک کما تک تره یقیناً ^{صحو}
 ظهور یافته و ظاهر است که نور ایمان بصفت کمال بوسیله خیر البشر بر دلهای مؤمنان یافته زیرا که آنحضرت علیه الصلوٰة و السلام
 دلیل ^{دلیل} الخیرات است یعنی نراه نمانده بسوی نیکی در دنیا و آخرت و این دلالت بر بزرگی ثواب آنست و عین ^{دلالت}
 میکند که الدال علی الخیر کفاحله واقع است یعنی آنکه دیگر بر بسوی خیر نیکی راه نماید حکم فاعل و کننده آن دارد که در برید
 اعمال او نیز چون عامل این نیکی را ثبت کند بی نقصان ثواب عامل و بیان جزئیات را در قری در کار است اما قول مجمل

دلیل الخیرات

آنست که خیرات جمله کارم اخلاق است و حکم خیر الامور اوسطها توسط در هر کار مدار کار و برگزیده سیدالابرار است قطع نظر از نظرین
 که افراط و تفریط دارد و لازم است میان نظرین از صفات چندانی تفاوت است که از آفتاب تالیسها پیش اختیار و سطر راست
 در جمیع امور و بدان دلیل که خیر الامور اوسطها و حکم خیر الناس من نفع الناس این دلالت و هدایت بر آن استوار است بخیر است
 حضرت خیر البشر صلوة الله و سلامه علیه پس اول مفهوم آن خیرات مسئله توحید و معرفت مولی بود پس شناخت فضایل و صفات
 سید عالم و دریافت خوبی طریق آنحضرت بکنار سنت که آیه کریمه دانسته با نزل علی محمد و هو الحقی من ربهم کفر عنهم سیاهتم و اصلاح
 بهم بلبان فصیح بدان ناطق است و آنکه ره نمایی نیکی بود البته تصحیح آن نیز بزوات فیض آیات او موقوف باشد
 مصحح الحسنا تصحیح کننده همه نیکی یعنی جریده اعمال بندگان جز تبلیغ انصاف تبلیغ بذروه اجابت خداوند عالم نرسد و
 چون سندان حسنت منظور نظر فیض اثر نکرده و فرد باطل باشد روایت است از حکیم ابن حزام رضی الله عنه پرسیدم از
 رسول صلی الله علیه و آله و سلم یا رسول الله خیره مرا از امور نیکی که کردم آزاد ایام جاهلیت از صدقات و مبرات و
 صلح رحم که ایام ادران ثوابی در دار آخرت حاصل شود فرمود آنحضرت اسلمت علی ما سلفت من غیر یعنی اسلام آورد
 بر چیزی که نگویی کردی در ایام پیشین مراد اینکه از ثواب آن انشاء الله تعالی محروم نباشی و چون حسنت با انواع
 آن سبب وصول بدرجات بهشت و فایز شدن بر نعمات آن است و در صفت آن فیهن خیرات حسان گفته اند
 یعنی در آن باغها زمان نیکو روی فرشته خود موجود اند و در مقصودات فی الخیام نیز فرموده اند یعنی حوران اند پرده نشین
 در خیمه تا باید که آدمی در اکثر اوقات این مناجات بدرگاه قاضی الحاجا کرده بارینا استانی الدنیا حسنه و فی الآخرة
 و قاعذاب النار که از جهاد عید ما ثوره است و شیخ عبدالحی در آداب الصالحین آورده که درین آیه مراد از حسنت

صالح

۱۵۱
و در مقابل العشرات
صفوح عن الزلات

۱۵۲
الصل صاحب الشفاعه
صاحب المقام

۱۵۳
صاحب المقام

نیک است و آنحضرت علیه الصلوة والسلام فرمود که فضیلت من بر آدم علیه السلام بدو وجه است یکی آنکه زان او مصیبت
اوشد و زمان من در عبادت و طاعت الهی محدود و معاون من اندوم آنکه شیطان آدم کافر بود و شیطان من مسلمان شد

و تصحیح حسنة مؤمنین بحسن ایتها سید المرسلین چرا بر انجام نیاید که آنحضرت مقیل العشرات صفوح عن الزلات
یعنی در گذشته از لغزش های بندگان اعراض کننده از خطیای آنها و کمال آنحضرت در این صفات عظمی در لفظ عفو مذکور شد چو

آنحضرت در پی بخشایش غاصبان است چرخ خود گناه است خود عفو نفرماید صاحب الشفاعه صاحب المقام
بخشاینده غاصبان در روز قیامت و صاحب مقام محمود که محل شفاعت عسی ان بیعتک ربک معا ما محمد ابرهین مقام

یسفرماید و در نام صاحب الشفاعت اشارت است باینکه آنحضرت بلطف الهی مالک شفاعت است و در وقوع آن هیچ مشک و شبه
نیست و شفاعتی که وابسته اذن است محل نظر است آن شفاعت است که بت پرستان از زبان خود دانند و هولاء

شفعاء ناعند الله گویند چون آید و لسوف یعطیک بک فرضی نازل شد فرمود آنحضرت که راضی نشوم تا یک از است
من نخشیده نشود و این باریست که بدرگاه بی نیاز مقبول گشته و نزد محققین شفاعت عبارت است از اینکه نوری از انوار

رحمت الهی آنحضرت را فرا گیرد و بر تو آن ظلمت گناه غاصبان زایل گردد و اول کسی که در قیامت فتح باب شفاعت کند
آنحضرت باشند من بعد نوبت بدیکر شفعیان که انبیا و اولیا و قرآن و نماز و روزه باشند رسد و گناهان بکار از شفاعت

محروم باشند و آنحضرت علیه الصلوة والسلام در یوم القیام در ایتها و انتظام مهام پیروان خود قائم و ثابت باشد
صاحب المقدم ثابت و مستقل در راه مولی که قال با حال درست کرده و دم آنحضرت بی قدم بود چنانکه گفته اند

قدم باید اندر طریقت نه دم تا که صلی بندار و دم بی قدم بود آنحضرت علیه الصلوة والسلام مثل آن لاف زمان

تن پرورد بود که سخن چند در باب تصوف چون سویی باریک یافتند و جامه زنده برای ریاپوشند و از جامه شریفیت حقه قدم بدرهند و گویند که
 عارفان از تکالیف شرع چه کار و نماز بدان بیدار و جوارح و اعضا را در آرام باید داشت بجز از قول سید البرکات که فرمود خوش قلبه
 جوارح یعنی اگر در دل او تواضع بود در سر و دست و پا و این صفت تواضع یافته میشد و چهره در اینها در بندگی سویی جاشع نباشد
 که از اسما شریفه و مخصوص بالعرف مخصوص بالجد مخصوص بالشرف آمده است یعنی مختص بمکالم عزت و بزرگی
 شرف که کسی گوئی مرسل و نوشته مقرب باشد در مقام فضیلت آنحضرت داخل نباشد و کمال عزت و شرف آنحضرت را در اندهند که او بتایید
 الهی کارها کرد که موجب این سرفرازی شد مثلاً چون از شکم مادر پیدا شد سجده کنان بر زمین افتاد و آنکشت شهادت بسو آسمان برداشت
 و در ایام شیرخوارگی بر حق برادر رضاعی دست انداز نشد و پستان راست را اختیار فرمود و در ماه رمضان همه روز نرسید خورد و در
 ستر دعا لطفی این قدر داشت که اگر پاره ایچا نا از شتر نگاه جدا شد ملک از دست کردی آنحضرت با نکت زدی تا خلیفه تو کن وضع
 آنحضرت بود از دست کند و در طهارت بغایت احتیاط کرد و مثل کوه دکان نماد بستر و جامه ملوث نساختی و با کوه دکان با نکت زد
 و فرمودی که ما را برای لهد و لعین نیا فریده اند چون حال طفلی این باحوال سن تمیز و شب آنحضرت را چه توان گفت که زبان قاصر است
 چون پایه مجد و اعتلای آنحضرت در رفعت پایا به عرش بربری میکند نزار است که بندگایان حضرت تو سکنند صا الوسیله خداوند
 که پیش حقیقی هیچ وسیله نیست ز سر پس باید که مانند کافعیف چنین وسیله شریف از دست ندیم و در و در بگاه او نیا کنیم و شنید
 اذان او قیامگاه دعا وسیله بدگاه محیب الدعوات عرض کنیم اللهم انت محمد الوسیله الغیبه و الدرجه الرفیعه و العینه معا محمود الذی
 و عدته و از قضا شفاعت و چو وسیله جمیل آنحضرت مسلمانان را قوی دل و مطمئن از جور کفار با بکار نزار که آنحضرت علی السیفه
 صا السیف است که زود باز و در برش تیغ اعلا که الله نموده و در عز و استعداده داو شجاعت داده همیشه شرف و منزه بود

مخصوص بالعرف
مخصوص بالجد
مخصوص بالشرف

صاحب السیف

صاحب السیف

صاحب الفضيلة

صاحب الامانة

صاحب الامانة

شیراز و انفقار نام بود که بعد وفا آنحضرت بشاه مردان رسید شجاعت علی از شمشیر نبی قوت دیگر گرفت چنانکه گویند ع لافعی الاعلی

لا سیف الاذو انفقار و این شهرت و نام نوی آنحضرت در مکه که فرود در آن سرد بر جنگ آن و لا در چراسم بنا که آنحضرت

صاحب الفضيلة یعنی صاحب ریاست در کارزار که کسی از قلمه کشا یا روزگار را در این جنگ و جدال و حرب و قتال اینفصیلت و کمال

حاصل نمود و ملائک سعادت اسمایحکم الهی تا یس آنحضرت میکردند و چون وقتی مشتی خاک از بالا مرتب در زمین برداشته بر لشکر گذار

نابکار گذاخت بپست در دل آنها افتاد و دیده آنها گور شد و کسانیکه سعادت سر نوشت آنها بود اینجاک در چشم آنها حکم کل الجواهر هم

و ازین معجزه برای حضرت ایما آوردند و حقا در قرآن مجید ازین معجزه که فی الواقع تاثیر آن از مدد الهی است خبر میدهد و ما ریت

اذ ریت و لکن الشد می او چندین فضیلت را لاین کسی باشد که هر چشمه شرم و حیا باشد صاحب کرامت آن خداوند تک آنحضرت

اگر بدینجا بر سر عورت میکرد و یا ران و نیز زمین از ارضتیا کرد و در این نعت آنحضرت در تورت هم مذکور است ملکه با شام یا تیز علی و

یعنی باوشاهی در ملک شام است لنگ بنام در بر که گاه پسینش از خفا مایع آنحضرت خوابد بود که خدا تعالی آنرا در کتاب سمانی ذکر

کرده لاجرم پیران سنت و مشایخ طریقت و در ایشان بگردد یا اگر لنگت کرمی بنامند و است است که آنحضرت وقتی پایجا در وضه

هم پوشیده فرمودند که این لباس من ای سربدن خوب است پسین پایجا نیز منسوب باشد تا باید که آن پایجا بر معاهده شرح بابالای

و بسیار تک بود و در وقت نماز و قوه و سجود آدمی را در امت ننگند و لنگ آنحضرت در دراز چهار و نیم که در عرض دو نیم که بود و در

بعضی ساق می بود و دراز بسیار موجب خول نام است و در قبا و پیریزین و استین و درین جان نیز همین احتیاط و کار است که از قدر حاجت زیاد

و درین زمانه آنچه اهل عرب پسین در از اختیار کرده اند خلاف سنت است و الله الموفق و العین و از اقسام آنحضرت در با ستر عورت و

دیگر احکام شرعی معلوم توان کرد که طریق آنحضرت در با مسلمانان است و استوار است صاحب الحجة خداوند بران و پسین و شکر که با نوا

صحیح است که خوراقوت داده و دشمنانین عاجز کرده و خرق عادی آنحضرت از عرشش مشهور شده و تصرف آنحضرت در اراک و عمام
 و نجوم و ماه جبار گشته چنانکه بجز شق القمر از هر من الشمس و نیز وقتی چون آنحضرت در غویش امیر المومنین علیه السلام نهاده بعد از آنکه استراحت نمود
 آفتاب غروب کرد و هنوز حضرت امیر را اندکده بود پس آنحضرت آفتاب بر گشت و امیر المومنین از عبادت الهی فراغت یافت کون
 خرق عادی از خداوندیکه با دشا بی و در ملک و مملکت بود چه عجب صاحب السلطان خداوند قدرت و سلطنت که سلطانی
 روی زمین غنا شیاهت او بردوش جان فتنه و از جاده اطاعت او بدر رفتند زیرا که با دشا بی او را از ناکالک تأیید میسر شد و
 آنحضرت در دلبهار گردنکشان غایت و طوفانیکه این بادشاه دین از گرد و دنیاوی لشکر بسیار و سپاه و فیلا و جیوه و قلع و ماسی مرا از یونان
 مرصع و کرسی بنیخت طاموسی شمارا عالیشان و نقیب در با کار نبود بلکه این سلطان بنیایان فقیر بر داشته و چادر برین پوشید صاحب الدین
 دنیا و دنیا چادر و در حقیقت در اچسبیت مثل طبلین که با دشا با نام او از بر گنزد اینجاست که این لفظ را در حدیث قدسی فرموده اند
 الکبریا و داد العظیمه از از فرین نام یعنی فریاد غلته ناری میفرماید جمعا که تک چادر برین است و بزرگی از این پس که درین صفا با من سر بر
 کند او را در آتش خود در آرم یعنی قهر و غضب بر او فرود آید در شرح سفر السعاده آورده که در ازنی چادر آنحضرت شمش بود و عرض آن
 سیه و یک بالشت بود و چون آنحضرت چادر شرم و حیا بر سر کرد او را در وجه بلند ازانی داشتند صا الدجیرة الرقیعة خداوند مرتبند که
 رفعت و علویش آنحضرت در خیال نگیند سیمن زنج میجا از اینیا رفت و آنجا که تو سبال گشت پدیده و چون سیر الفضا البرانا اسکا و حق
 سکنی مسکاف و تازان کجا با دین با به سر و برانی نمید که تاج او را بر سر مبار او با صاحب اللباس خداوند افکند که تاج فخر بر سر نهاده و حکم الفضا
 که از لغنی بدولت سریع الزوال دنیا قصد آسین لغن نموده و منافع گنوا سکا و زمین که جبرئیل امین آورده بود مسترد کرد و بعضی نورانی و
 سب و است که محبت زرد مال آدمی با ما اسکندر را که غرور و غلظت غمزه در آن با ابریم آنحضرت جمع مال و اسباب مسکنان که در آن
 غنیمت

صاحب السلطان

صاحب الدین

صاحب الفضا

صاحب اللباس

رسید تا آنکه صرف کوفی بدو نشان می دادی بدولت خانه زنی در مدارا الهی اسباب سلاح حرب بر آنکس بودت یعنی بسکند صاحب العفر
 خداوند خود که از داد او رسد که بر سر که از دنیا بجا کم آید که در و لا تقو با یدیکم الی التهلكة ظاهر است و فایده با هم عمل مطابق حکم الهی بود که بی
 سلاح و جوش و مغز بر دشمن نشان می شود با و تهور از دانه شجای طرف افراط واقع باشد چنانکه بعضی طرف تغلظ صاحب اللؤلؤ یعنی خداوند
 علم در دنیا در دین ترند آمده که از آنکه ترسید بود و بالا آن نوشته لا اله الا الله محمد رسول الله و با علم بزرگ گویند در
 روز قیامت آنحضرت را و او را می دهند فرمود آنحضرت علیه الصلوة والسلام آدم و سن در دونه تحت لویای یعنی آدم علیه السلام و دیگر
 اینها در زیر سایه نشان کن با صاحب المعراج خداوند مزاج که با حق تعالی قاطع کرده و او را چشم سردید چون آنحضرت ازین قصه خبر داد
 که غار عرب نکار کردند و در میان مسلمانان صدیق کامل تصدیق حاصل و بهین سبب بر صدیق تلقب شد و قصه مزاج در کتب میر بر تفصیل
 است صاحب القضب صاحبها یا صاحب شمشیر و عصاره در دشت از عادت پیغمبران است که با سبب خلق را از چوب و جواهر
 و درین زمان اکثری از بنام روزگار چوب سنون بزرگ کرده و او ان چوب که در آن فایده شرعی بنا اختیار کردند در صفت عصاره است
 علیه السلام که گفت ای عصاره تو که علیها اهلش بسیار غم می بینم ما را بخری یعنی این چوب دمی عصاره است بر آن تکیه میکنم و بدان
 که پسند می رانم و داد و دیگر مطالب است در عصاره آورده که مراد از ما بخری فرق عادت آن عصاره که هر دو جانب آن در وقت
 تاریکی شب چون شمع روشن شدی در وقت آب خواستن دلوشدی و بقدر عمق در درازی چاه دراز شدی و اگر بر زمین
 می ریزند آب از آن بر می آمد و چون خواهش که در دل موسی پیدا شدی از در زمین نشاند بزرگ و ثمر از آن بجا آمدی
 می شد در حقیقت این از خواص عصاره بود بلکه از طرف خداوند عالم بود صاحب البراق خداوند براق در اخبار آمده
 که روی براق همچو روانسان بود و منشش همچو بدن اسب دم او مانند دم آهو و پایشش با می شتر بود و سینه از نیاقوت سرخ بود

صاحب القضب

صاحب اللؤلؤ

صاحب المعراج

صاحب القضب

صاحب البراق

۱۷۹
۶

۱۸۰

۱۸۱
۷

و پشت از موارید و دو باز و دست مثل بازوی مرغ که از ان در بهار پاره از نیکو در آن حضرت در روز قیامت بر براق سوار آیند و همواره

فرشته در کاب آن حضرت با صاحب الخاتم صاحب العلامه صاحب مهر و نشان نام و نشان این مهر مهر نبوت است که در بر باد و نشانه

مبارک پاره کوشی بود بقدر بینه که بود بر ان بعلم قدرت نوشته محمد رسول الله و نوری از ان می درخشید و مراد از علامت اینکه

نشان آن حضرت و نعمت او در تورات و انجیل مذکور بود صاحب البرهان خداوند دلیل روشن و گشای فغان مجید بر صدق رسالت آنحضرت

کوهی سید صاحب البیان مفرط الهی و گشاینده غوامض حکمت و بیان کننده مسائل دین فصیح اللسان زبان در سخن

که در جنت از فصاحت عرب و علم کوی بعت رب بود و بحديث انا افصح العرب العجم شوری در چهار سو عالم افکنند و چون آنحضرت قصد

سخن کردی معانی شریفه و مضامین لطیفه دست بسته پیش او ایستاده میشدند ایجا از آنحضرت از جمله اعجاز بود و جوامع الکلم انحصار

آنحضرت است و این مراد از کلمات طیب بود که با وجود ختصار حاوی بر مطالب بسیار بود فرمود آنحضرت علیه الصلوة والسلام اودیت

جوامع الکلم یعنی داده شدم من جوامع الکلم مطهر الجنان پاک دل و پاکیزه باطن جان بقیع اول معنی دن با و مراد از پاک کنی ترک

ماسوا الله باشد و چنین قلب را در قرآن مجید قلب سلیم گفته است و دلیل بر طهارت قلب آنحضرت اینکه جبرئیل علیه السلام در عالم طفلی سینه

مبارک چاک کرده آرایش علاقه شیطانی از ان پاک کردند چنانکه در سیرت می دیگر کتب مذکور است سرف سرف هم مهربان

براست و ترجم کننده بر پروان شریعت و این دو صفت از جمله اسما حسنی است با آنحضرت عطا فرموده اند و از این دو وصف کامله

رحمت الهی و رفت جناب سنا پناهی جوش میزند اذن خیر گوش خیر یعنی شنونده فی حقیقتا در سورة التوبه میفرماید و

الذین یؤذون النبی و یقولون هو اذن قل اذن خیر لکم یومن بالله و یومن للرسولین و رحمة للذین امنوا منکم حاصل معنی اینکه بعضی

از ان منافقان از او میدهند بنی را و میگویند که این گوش است و اگر ما بدروع نسوکنند خوریم از با او میسکنند تو که با او میگویند گوش

صاحب الخاتم
صاحب العلامه
صاحب البرهان
صاحب البیان
فصیح اللسان

صاحب البرهان
صاحب البیان
فصیح اللسان

صاحب البرهان
صاحب البیان
فصیح اللسان

است بلی خوبی شایسته آورده بخدا و مومنان یعنی سخی مسلمانان باور میکنند و رحمت است از بهر کسی که ایمان آرد از شما بدانکه عباد محض
 جهان بود که تو این باطل را منقار از آن فاسق کردی کفار را بکار از خامی عقل خود دانستند که محمد فرستادند حقیقتاً در دانهای میگوید که اینگونه
 حضرت علیه الصلوة و السلام در حق شما بهتر است و گرنه نفاق شما ظاهر کرد و شما بسیار رسید بدانای برادر که در صفت اذن خیر طالب
 فایده است که اگر آدمی در سخن شود و یکی گوید دوم آنکه هر چه شنود نیک شود و از بد صد کند میوم اینکه چون با جاهلان بدکار افتد خود را که
 و این صفت پیغمبر است چهارم شکر عظیمی است سماعت بجای آرد بشنیدن کلام الهی حدیث رسالت پناهی و وعظ علمادین که اینست
 محض خیر باشد پنجم آنکه چنان که خود کلمه خیر می شنود دیگران بجز کلمه خیر گوید و از غمازی و محبت بصباب کند صحیح اسلام حساب
 اسلام صحیح یا اسلام صحیح ذات شریف است بدانکه اسلام عبارت است از بجا آوردن صلوة و صوم و حج و زکوة که خانه مسلمانان
 بر این چهار رکن قائم است و علماء اگر درین کج بیند که نماز حکم حصار دارد که رهنمان بین شیطانین از جمله باز دارد و روزه بمنزله بنبر
 و زکوة مانع از کج بود برای طغای آتش غضب الهی زیارت حرمین شریفین حکام است و تزئین خانه اسلام با اماغز الهی و ارجاء العلماء
 آورده از مسأله رضی الله عنه که فرمودند حضرت علیه الصلوة و السلام که اسلام مکارم اخلاق احاطه کرده است از آنچه حسن معاشرت بود
 و عمل نیک و سستی و منبری در هر کار و احسان و طعام طعام در راج اسلام دعوت بیمار نیک و یا فاجر مسلم بود یا کافر ذرقتن با اجازه مسلمانان
 و یکی با همسایه مسلم با یا کافر ذرقتن و تعلیم هر مرد و قبول کردن دعوت و نیز آبی دعوت کردن با طعام و گناه عفو کردن و صلح کردن میان
 دو کس و سستی است و کرم و محبت عالی است اگر در اسلام و فرود خوردن خشم و فرود آنحضرت باطل کردین مسلمانان و بازی و سرود
 و سازنا و هر گونه مکر و فساد و دوروغ و غیبت بخل و تنگدلی و ستم و فریب و غنا و غمازی و فتنه کردن میان مردوزن و ترک شکر
 با دینی از راه و بد خلقی نکرد و فرود آنکه در صلح و محبت گفتن و دشنام زدن و کینه و حسد و طعش و بغاوت و عدول حکم

غیاث الاسلام

عاشق اخلاق و دین

ستم بر بندگان خدا ای برادر اگر بخور نگاه کنی در یابی گویا نه است دفتر نبی و مملکات است که نفسی است آن در کیمیا سواد نوشته از خدا
 که خانه سلام را چنین آباد کرده بیشک سید عالم با سید الکونین بادشاهان دو جهان که بنا می دولت برضای بادشاهان روزین
 از خود دولت از خداوند عالم غافل می باشند نهاده و باندیشه رعوت نفس فخر را بر اختیار کرده بشاید گویند رسید اگر بخت دنیا جو
 کس در شهید در ماندی باین اوج سعادت نرسید روایت است که روزی صدیق اکبر آب نشین طلب کرد تا بوشد ما العسل فرود آمد چون
 جام در دست خود گرفت که بیاغاز کرد یکی از حاضران پرسید یا امیر المؤمنین چرا گریه میکنی فرمود سید الکونین بیا کردم که در قتی من نزدیک
 آنحضرت حاضر بودم پیرامون خود از دست رد اشاره میکرد پرسید یا رسول الله چه میکنی فرمود دنیا از چهار طرف قصد کرد
 من را دفع کردم پس گفت ابو بکر ای بار امان العسل از لایذ دنیا است زهد سید عالم مرا بیا داند چا گریه کردم و آنسر در از نشانی
 دنیاوی چه کار که خود او عین النعم است یعنی هر چه نعمت دینی که نعمت بهشت برین نعمت دیدار رب العلیین بود سید آنحضرت
 مؤمنین با دست داده و در اسم نعمه الله که بالا مذکور شد فضیلت این اسم مبارک بیان کرده شد عین الغر غر بضم عین جمله
 دین ترکیب است با بیان این صفت همچو قاید الغر المجلین بود که بالا مذکور شد سعد الله سعد الخلق برکت الهی سعادت
 مخلوقا و یعنی کاف موجودات بر طفیل آنحضرت موجود شدند و در روز قیامت باز زنده شوند و مومنان به شفاعت آنسر از عذاب آخرت
 نجات یافته سعادت ابدی حاصل کنند و بیشتر انواع نعمات آنجا وجود و تصور و علمها محظوظ باشند خطیب امام یعنی خطبه خوان بر است نامی
 و این اشارت است کسب کتب شفاعت که از ان حضرت ظاهر شود که انبیا اولوا العزم نفسی گویند آنحضرت بفریاد بندگاری رسیده
 مقام محمود است ده جل شکر عاصیانند هر دماند کاصح اقیامت جز کفار از تا پیدا آنحضرت براد دل رسند علم اجد نشان و مملکات
 هدایت که هر که اقتدا آنحضرت کرد و اتباع من به نیجا آورد سعادت در این نصیب کاشف الکرب دفع کننده انواع درد و غم و

۱۹۱۴
سید الکونین

۱۹۲
عین النعم

۱۹۳
عین الغر

۱۹۴
سعد الله
سعد الخلق

۱۹۵
خطیب الکرام

۱۹۶
علاء الهادی

۱۹۷
کاشف الکرب

و صیبت در کربت و غمزد هم در دنیا دم در عقبی اینجا ذکر نامها آنحضرت آدمی از انواع بیست و آفات و فقر و فاقه دعوت روزی نشوین و فکر
 هرگونه در قاری در بند بلا و خوف تسلط دشمن آسین پیری چشم بد و امر اضحک که بیچ دو ایه نشود پناه می بخشید دوران جهان از سخی سخی
 محشر و عذاب و نزع نجات دست دهد و نیز تجربه بزرگان دین و مشایخ طریقت معلوم شده که تلاوت و لایل الحیرات بعد تلاوت قرآن خوب
 انواع برکات است و ارفع الرتب بلکه کنده مراد و در این نماز یا در دو روز و در خواب یا بشتر آنکه این عبادت خالصا و جاهد بود و دریا و غرض برادران
 و خلق باشد سحر العرب بزرگی ده دیار عرب یا قوم عرب مردم تازی که بیدکنه افی المنتخب و الصراح پس ان عرب بلا عین که مشهور است از روز
 لغت عرب در محققان است اما با اعتبار آنجا و صورت معنی آن در آغاز این اشارتی رفته و چرا با این نگار باید بداند که آنحضرت علیه الصلوٰه و السلام بددی
 کننده مشکلا دین دنیا صاحب الفرج خداوند گشایشگر که کار بندگان بنا خن تدبیر با عجز از کاست بکشاید و از انواع مشقت
 نجات دهد و در روز محشر کسی جز آنحضرت حلال مشکل نیست و آنچه در کاشف الکرب گفته شده است مطلب در اینجا مراد با و آنحضرت از زمین
 گشایش است و البسوه فضیلت مبره دعوت کرده و فرموده الصبر معنی الفرج یعنی شکیبا کلید گشایش کار است و معنی سبب نماید
 و استیعون یا الصبر الصلوٰه یعنی استعانت در کارها دین دنیا بجهت نماز و اینگونه آدمی هنگام حدوث حادثه زمانه صبر اختیار کند و در نماز
 مشغول شود و در سیر شریف آمده که چون آنحضرت را مشکلی در پیش می آید یا فکری لاحق می شود بنماز لغز می پرداختند و خود را
 می پروردند و در بعضی نسخها صاحب الفرج کریم المراد معنی کریم است شریف النسب یا معنی اینکه جبروت آنحضرت از آنکه که جامع است
 بسوخته منوره واقع شده اللهم صل علی نبیک محمد شفیع الذین قام المتقین و علی آله و اصحابه اجمعین

۱۹۹
 رافع الرتب
 ۲۰۰
 عز العرب
 ۲۰۱
 صاحب الفرج

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آخرى درج شدہ تاریخ پو یہ کتاب مستعار
لی گئی تھی مقررہ مدت سے زیادہ رکھنے کی
صورت میں ایک آنہ یومیہ دیرانہ لیا جائے گا۔

کتب پورے ہیں

میں نے انہیں دیکھا ہے

۱۔ اگر میں نے انہیں دیکھا ہے

۲۔ اس بارہ چاروں نے دیکھا ہے

۳۔ اس بارہ چاروں نے دیکھا ہے

۴۔ اس بارہ چاروں نے دیکھا ہے

۵۔ اس بارہ چاروں نے دیکھا ہے

۶۔ اس بارہ چاروں نے دیکھا ہے

۷۔ اس بارہ چاروں نے دیکھا ہے

۸۔ اس بارہ چاروں نے دیکھا ہے

۹۔ اس بارہ چاروں نے دیکھا ہے

۱۰۔ اس بارہ چاروں نے دیکھا ہے

